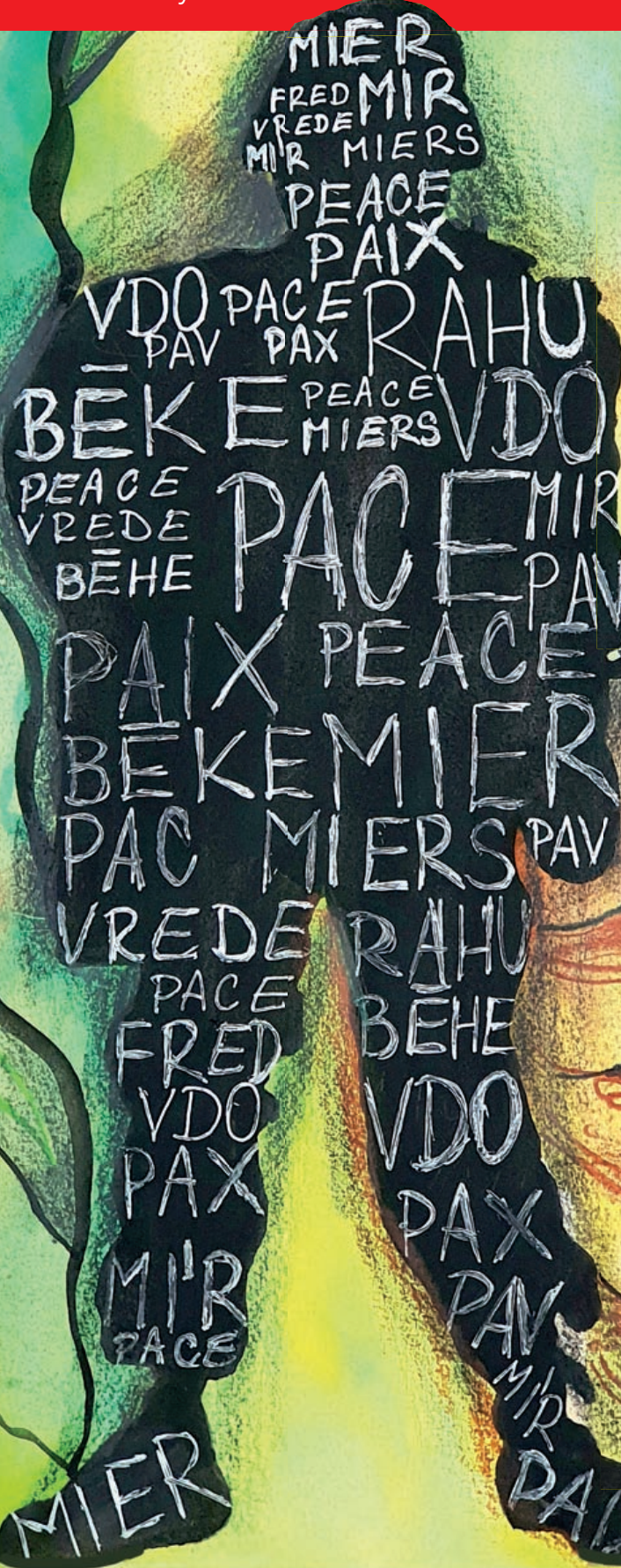

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXX. • Jún 2022 • Číslo 6

Vojaci očami detí

**Hybridné
hrozby**

**Strel'by
raketometov**

**Rozhovor:
Peter Kozák**

Festival letectva

Letecké ukážky a otvorenie výstavy AeroExpo odštartovali 6. mája na piešťanskom letisku trojdňový Festival letectva. Ponúkol program pre širokú verejnosť i odborníkov a fanúšikov lietania. Na výstave AeroExpo si mohli pozrieť 80 kusov leteckej techniky, aj ultraľahký vrtuľník HPC 450 z produkcie prešovskej firmy. V letových ukážkach sa predstavilo viac než 40 strojov. Okrem akrobatických kúskov predviedli aj ukážky bojov z prvej i druhej svetovej vojny. Náročné manévry s dymovými efektmi a pyrotechnikou obohatili lety vrtuľníkov. Slovenskú premiéru mala nočná letecká šou. Modelári z Letecko-raketomodelárskej asociácie Slovenska predviedli lietanie s obřími akrobatickými modelmi aj s modelmi poháňanými prúdovými motormi. Okrem leteckých exhibícií bola pre návštevníkov sprístupnená aj vonkajšia expozícia neďalekého Vojenského historického múzea, kde vystavili aj kus opláštenia lietadla Caproni Ca.33, v ktorom roku 1919 zahynul M. R. Štefánik. Generálnym partnerom podujatia bola spoločnosť Lockheed Martin.

Foto: SITA

Vážení čitatelia, keď píšem tento úvodník, cvičenie Slovenský štít 2022, dnes už rešpektovaná značka pre medzinárodné cvičenie Pozemných síl OS SR, sa začalo. Prolog bol 14. mája 2022 tzv. ROC Drill-om s cieľom finálneho zladenia a lepšieho pochopenia úsilia a činnosti cvičiacich jednotiek.

I keď príprava bola ovplyvnená pandemiou a potom úsilím našich ozbrojených síl pri zabezpečení štátnej hranice, zvládnutí

utečeneckej vlny a podpore Ukrajiny, cvičenie sme pripravili podľa pôvodného zámeru. No má niekoľko špecifik. Predovšetkým sa koná v čase vojny na Ukrajine. To je mimoriadny náboj pre cvičiacich, ako aj pre riaditeľstvo cvičenia. Každý si uvedomuje, že vojna je na dohľad a dostrel. Pravidlo „Cvič tak, ako budeš bojovať“ už nie je fráza. Okrem hlavného cvičiaceho – veliteľstva 2. mechanizovanej brigády a jemu podriadených jednotiek z pozemných síl, je ďalším špecifikom účasť veliteľstva aliančnej Mnohonárodnej divízie Stred (Headquarters Multinational Division Centre MND-C) z Maďarska pod velením veliteľa divízie generálmajora Denisa Tretinjaka. Pre veliteľstvo a divíziu je to jeden z míľnikov na ceste k dosiahnutiu plnej operačnej pripravenosti. Cvičí aj 76. pešia brigáda Národnej gardy štátu Indiana a 15. mechanizovaná brigáda z Maďarska. Môžeme pokračovať, že súčasťou cvičiaceho nitrianskeho 12. mechanizovaného práporu sú jednotky aliančnej mnohonárodnej brigády, rota Stryker z 2. Cavalry Regimentu amerických pozemných síl a Komando 43. výsadkového pluku Armády Českej republiky.

Možno teda povedať, že zloženie cvičiacich skvele reprezentuje koncept spoločnej obrany a vytvára potenciál reálneho odstránenia dnes už známeho a pomenovaného nepriateľa. Aj s podporou simulácie cvičiacich čaká náročná operácia návratu obrany Slovenskej republiky, komplexný manéver a množstvo úloh, cieľov a výziev, ktoré musia zvládnuť. Ako riadiaci cvičenia verím, že ich spoločným úsilím zvládneme. Tak, ako všetci veríme, že to s našou a medzinárodnou podporou zvládnú aj naši priatelia na Ukrajine.

generálmajor Ivan Pach
veliteľ Pozemných síl OS SR

ČÍSLO MESIACA

V roku **1977** sa internát Hviezda, známy ako Kukurica, s **25** nadzemnými podlažiami a výškou **82,2 metra** stal najvyššou rezidenčnou budovou v Bratislave. Autormi projektu boli architekti Cyril Sirotný a Ján Strcula. S upadajúcim technickým stavom sa vyprázdňovala, až ju v roku **2017** zavreli. Minister-

stvo však už tento mesiac začne verejné obstarávanie projektov dokumentácie na rekonštrukciu. Práce by sa mali začať v roku **2023** a skončiť o **dva roky**. Predpokladané náklady sú **34,8 mil. €**. V obnovení Hviezdy bude jedáleň i kaviareň, administratívne priestory na **13 podlažiach** a izby so **152 lôžkami na 9 poschodiach**.

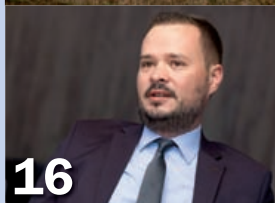
Foto: Ivan Kelement

4

12

16

18

24

26

28

34

- 4 Začalo sa cvičenie Slovenský štít 2022
- 8 Dobrovoľná vojenská príprava
- 12 Bojové streľby raketometov
- 14 Veľtrh obrannej techniky IDEB 2022
- 16 Rozhovor s generálnym tajomníkom Služobného úradu MO SR Petrom Kozákom

- 18 TÉMA: hybridné hrozby
- 24 Hypersonické preteky v zbrojení
- 26 Holandské húfnice pre Ukrajinu
- 28 OS SR a bezpilotné letecké systémy
- 32 Prusko-rakúska vojna a bitka pri Lamači
- 34 Spolok vojenských vyslúžilcov
- 36 Generál Zmeko pokračuje
- 37 Posledné víťazstvo Ivana Čierneho
- 38 Rusko a jeho jadrové zbrane
- 41 MILITARY ENGLISH: tactical nuclear weapons
- 42 Výsledky súťaže Vojaci očami detí
- 44 Bráňme sa proti kliešťom
- 46 Odzbrojenie Východoslovenskej armády
- 47 Povstalec s Berettou

NA TITULNEJ STRANE: Druhé miesto v kategórii starších žiakov súťaže Vojaci očami detí obsadila Tamara Galbavá z Nitry s grafikou MIER
NA ZADNEJ OBÁLKE: Vojaci členských krajín NATO zvyšujú v rámci Predsunutej prítomnosti obranyschopnosť východného krídla Aliancie
• Foto: Staff Sgt. Gabriel Rivera

V Lešti i na Váhu

Do najvýznamnejšieho cvičenia roka 2022 sa postupne zapája vyše 1 200 vojakov zo Slovenska, Maďarska, americkej armády v Európe, Národnej gardy štátu Indiana, aj príslušníci Armády ČR, ktorí sú súčasťou predsunutej prítomnosti NATO na Slovensku. Slovenský štít 2022 sa koná nielen v Lešti, ale aj v posádke Sereď, tamojšom 91. ženijnom pluku.

Na cvičisku Váh sa počas dvoch májových týždňov uskutočnil spoločný výcvik slovenských a amerických ženistov. Konkrétne čaty EOD 901. ženijného práporu a čaty Národnej gardy Indiana.

Nové skúsenosti

Veliteľ spoločného výcviku poručík Lukáš Hujo približuje, že cieľom je zjednotiť činnosť vojakov oboch armád, oboznámiť sa s národnými postupmi v oblasti EOD. „Základ je rovnaký, vychádza sa zo spoločnej metodiky. Odlišnosti sú v detailoch. Napríklad, v prípade zranenia Američania okamžite podávajú prvú pomoc. My najskôr miesto zaistíme a prehľadáme,“ hovorí poručík, ktorý v minulom roku absolvoval deväťmesačný kurz EOD v USA.

Spokojnosť so spoločným výcvikom ženistov neskrýva ani veliteľ americkej jednotky poručík William Melton: „Všetky úlohy sa nám podarilo splniť. Spolupráca so slovenskými vojakmi je veľmi dobrá, mnohí majú bohaté medzinárodné skúsenosti. Pri výcviku využívame slovenské ručné strelné

zbrane. Absolvovali sme s nimi aj strelby. Spočiatku sa nám zdali ťažké, ale zvykli sme si. Výcvik zavírame v Lešti. Pomôže zvýšiť úroveň interoperability a pripravenosti na kolektívnu obranu“.

Nadrotmajster Gabriel Šimon konštatuje, že praktické úlohy plnili zmiešané slovensko-americké tímy. S americkými ženistami necvičí po prvý raz. Absolvoval kurz EOD v USA a ďalšie odborné výcviky v Nemecku pod americkým velením, spoločne plnil úlohy aj v predchádzajúcich cvičeniach Slovenský štít a Blonde Avalanche. „Každá medzinárodná skúsenosť vždy obohatí obe strany,“ hovorí skúsený špecialista, ktorý pôsobil aj v Afganistane a Iraku.

Američania v Nitre

Riadiaci cvičenia, veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach, zdôrazňuje význam Slovenského štítu aj v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine a celkovým posilňovaním Aliancie na východnom krídle: „Pre všetkých cvičiacich z našich ozbrojených síl, aj pre štáb a veliteľstvo 2. mechanizo-

vanej brigády Prešov, je cvičenie vítanou príležitosťou na získanie potrebných skúseností z práce v medzinárodnom prostredí NATO. Zapájajú sa doň aj zástupcovia nového prvku, veliteľstva mnohonárodnej divízie NATO - Stred v Maďarsku pod vedením generálmajora Denisa Tretinjaka. V rámci cvičenia predstavuje toto veliteľstvo nadriadený stupeň pre cvičiace brigády vrátane prešovskej mechanizovanej," zdôrazňuje generál Pach.

V Centre výcviku Lešť pôsobili najmä vyčlenení príslušníci nitrianskeho mechanizovaného práporu. Jeho veliteľ podplukovník Gabriel Janovics konštatuje, že pre útvar je to od roku 2018 najvýznamnejšia výcviková aktivita. Pretože dlho pôsobili pri zvládaní pandémie Covid-19, úroveň vycvičenosti poklesla. Slovenský štít absolvovali aj vojaci, ktorí prišli do útvaru v marci po základnej vojenskej príprave. „Preto je cvičenie veľkou príležitosťou a výzvou zladit' sa a pripraviť v medzinárodnom prostredí, pretože nám prideliť dve americké jednotky - rotu Stryker a ženijnú rotu. Je to náročná úloha aj pre štáb práporu, ale darí sa nám ju plniť“.

Veliteľ práporu si pochvaľuje spoluprácu s veliteľom americkej ženijnej rotu kapitánom Connorom Stewartom, aj veliteľom rotu Stryker kapitánom Tedom Martinom. Vrcholom celého úsilia pre nitriansky prápor v zostave s americkými jednotkami bolo štvordňové práporové taktické cvičenie od 22. do 25. mája.

Text a foto: Jozef Žiak

Minister v Bruseli

Minister obrany SR Jaroslav Naď sa 17. mája v Bruseli zúčastnil na viacerých rokovaníach k aktuálnym témam v oblasti obrany a bezpečnosti. Spolu s ministrami obrany členských štátov Európskej únie rokovali v rámci Rady EÚ pre zahraničné veci a tiež riadiaceho výboru Európskej obrannej agentúry EDA. Ústrednými témami boli okrem ruskej agresie na Ukrajinu aj Strategický kompas EÚ v kontexte Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ a bezpečnostná situácia v regióne Sahel. Minister Naď potvrdil, že SR v reakcii na angažovanosť ruských polovojenských organizácií podporuje dočasné pozastavenie operačnej činnosti misie EÚ v Mali. V súvislosti s ruskou agresiou na Ukrajinu sa ministri obrany členských štátov EÚ zhodli pokračovať vo vojenskej pomoci pre Ukrajinu. Na riadiacom výbore EDA, ktorý viedol šéf európskej diplomacie a vedúci agentúry Josep Borrell, slovenská strana na čele s ministrom obrany podporila iniciatívu vytvorenia Európskeho centra pre obranné inovácie.

Poľsko je pripravené pomôcť

Minister obrany SR Jaroslav Naď privítal na pôde rezortu ministra národnej obrany Poľskej republiky Mariusza Blaszczaka. Témou ich rokovania bola popri bilaterálnej spolupráci aj súčasná bezpečnostná situácia v regióne východnej Európy v kontexte ruskej agresie voči Ukrajinu. Poľsko je pripravené v momente uzemnenia slovenských stíhačiek MiG-29 chrániť vzdušný priestor SR. „Som veľmi rád, že hneď po tom, ako sa prijímajú potrebné legislatívne opatrenia, na ktorých začneme robiť okamžite, bude Poľsko až kým neprídu na Slovensko z USA objednané stíhačky F-16, pripravené starať sa o bezpečnosť nášho vzdušného priestoru,“ konštatoval minister Naď. Dodal, že primárnym cieľom bude, aby poľské lietadlá lietal z poľskej základne, čo je geograficky výhodnejšie.

Foto: Ivan Kelement

► Skúšky na Záhorí

V priestoroch Vojenského technického a skúšobného ústavu na Záhorí sa konali skúšky vybraných parametrov pásových bojových vozidiel, ktoré zahraniční výrobcovia ponúkajú rezortu obrany. Zúčastnili sa na nich tri krajiny, ktoré poslali najlepšie ponuky: Maďarsko s vozidlom LYNX spoločnosti Rheinmetall Landsysteme GmbH, Španielske kráľovstvo s vozidlom ASCOD spoločnosti GDELS Santa Bárbara Sistemas a Švédsko s vozidlom CV90 od BAE Systems Hägglunds AB. Vozidlá sa podrobili streleckým a ergonomickým skúškam, skúškam jazdných vlastností a skúškam premerania technických parametrov podľa požiadaviek Ozbrojených síl SR.

► Ministerky na Sliachi

Minister obrany SR Jaroslav Naď na Sliachi navštívil spoločne s ministerkou obrany Spolkovej republiky Nemecko Christine Lambrechtovou a ministerkou obrany Holandského kráľovstva Kajsou Ollongrenovou nemecký a holandský kontingent pôsobiaci na území SR v rámci mnohonárodnej bojovej skupiny NATO. „Chcel som im poďakovať za výnimočnú pomoc, ktorú Slovensku

poskytli prostredníctvom systémov protivzdušnej obrany Patriot,“ uviedol. Holandsko a Nemecko poskytli SR pomoc v podobe systémov Patriot a ich obsluhujúceho personálu ako vyjadrenie solidarity praktickými krokmi.

► Úspešný a dlhodobý príbeh

„S cieľom reálneho zapojenia slovenských firiem do celého procesu výroby vozidiel pre ozbrojené sily sme trvali na tom, aby veľkú časť projektu realizovali slovenské spoločnosti, a to minimálne v objeme 40 % zákazky. Som rád, že v skutočnosti túto hranicu nielen dosiahneme, ale aj prekročíme. Takto vrátíme významnú časť investícií späť do našej ekonomiky,“ uviedol minister obrany SR Jaroslav Naď s tým, že zoznam slovenských subdodávateľov nie je uzatvorený a zámerom rezortu bude maximalizovať ich podiel na diele. Vzhľadom na intenzívne rokovania rezort predpokladá podpis kontraktov už v mesiaci júl. Primárnym kontraktom bude štátna akciová spoločnosť Konštrukta - Defence, a. s. Bude zodpovedná za projektový manažment a spoluprácu s ďalšími slovenskými spoločnosťami - kontraktormi a subkontraktormi. Tento spôsob spolupráce zabezpečí tok výhod projektu do firiem naprieč celým Slovenskom.

■ Švédská ministerka zahraničných vecí Ann Lindeová 17. mája podpísala žiadosť krajiny o členstvo v Severoatlantickej aliancii. Tento akt predstavuje oficiálny krok Štokholmu k členstvu v NATO a ukončuje desaťročia vojenskej neutrality Švédska. Zmenu v postoji vyvolala invázia Ruska na Ukrajinu, čo spôsobilo celkový dramatický vývoj v európskej bezpečnosti a geopolitike.

■ Fínsky prezident Sauli Niinistö a premiérka Sanna Marinová 15. mája oznámili, že ich krajina podá prihlášku do NATO. Podanie žiadosti predstavuje dramatický posun vo fínskej bezpečnostnej politike od tradičnej vojenskej neangažovanosti. Pred ruskou inváziou na Ukrajinu bola podpora vstupu do Aliancie vo fínskej verejnosti a medzi takmer všetkými politickými stranami dlhodobá. Počas tohtoročnej jari však podpora verejnosti v prieskumoch vzrástla z menej ako 50 na viac ako 75 percent.

■ Turecko nebude súhlasiť s členstvom Švédska a Fínska v Severoatlantickej aliancii, vyhlásil turecký prezident Recep Tayyip Erdogan. Švédsko v roku 2019 prestalo dodávať zbrane do Turecka pre jeho vojenské operácie v susednej Sýrii. Turecko kritizuje Fínsko a Švédsko za zhovievavosť voči Strane kurdských pracujúcich PKK, ktorá je na zozname teroristických organizácií Európskej únie. Erdogan označil Švédsko za liaheň teroristických organizácií. Teroristi sú podľa neho aj medzi poslancami vo švédskom parlamente.

■ Rakúsky minister zahraničných vecí Alexander Schallenberg vyhlásil, že jeho krajina neplánuje vstúpiť do NATO. Bezpečnosť Rakúska je podľa neho možné garantovať zvýšením investícií do oblasti bezpečnosti. Neutrálny štatút krajiny obhajovala aj rakúska ministerka obrany Klaudia Tannerová. Situácia je podľa nej z pohľadu ústavnosti jasná a neutrálna je „v srdci Rakúšanov“.

■ Ukrajinská armáda nasadila na frontových líniiach už mnohé z moderných amerických húfnic typu M-777, ktoré Kyjevu v rámci vojenskej pomoci dodali Spojené štáty. „S výnimkou jednej bolo na Ukrajinu dodaných všetkých 90 húfnic a mnohé z nich sú už nasadené na frontových líniiach,“ uviedla americká ambasáda v Kyjeve. Výcvik pod vedením inštruktorov zo Spojených štátov a iných krajín NATO v lokalitách mimo Ukrajiny už absolvovalo približne 370 príslušníkov ukrajinskej armády.

■ Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij po takmer troch mesiacoch vojny proti Rusku bez uvedenia dôvodu nahradil šéfa Síl územnej obrany ukrajinskej armády. Za veliteľa síl územnej obrany vymenoval generálmajora Ihora Tancjuru, ktorý na tomto poste vystrieda Jurija Haluškina. Sily územnej obrany pomáhajú ukrajinskej armáde brániť krajinu vo vojne rozpútanej Ruskom 24. februára. Ministerstvo obrany označilo Tancjuru za skúseného dôstojníka, ktorý bol predtým náčelníkom štábu ukrajinských pozemných síl. Zároveň uviedlo, že územné obranné sily sa od svojho vzniku krátko po začiatku ruskej invázie rýchlo rozrástli a zohrávajú dôležitú úlohu v konflikte s Ruskom.

■ Všetky plánované prelety lietadiel v rámci ruských osláv Dňa víťazstva zrušili 9. mája v mestách po celom Rusku vrátane Moskvy, Petrohradu i Rostova nad Donom. Súčasťou prehliadky v Moskve mal byť prelet 77 lietadiel nad Červeným námestím. Zúčastniť sa na ňom malo aj osem stíhačiek typu MiG-29, ktoré mali na oblohe sformovať písmeno Z na znak podpory ruských jednotiek bojujúcich na Ukrajine. Hovorca Kremľa Dmitrij Peskov uviedol, že letecká šou bola v Moskve zrušená pre zlé počasie. Hoci bolo slnečno, prelety lietadiel zrušili aj v Samare, Kaliningrade a Murmansk. Neuskutočnila sa ani letecká šou na juhu Ruska v Rostove nad Donom.

Štvrť roka vojny

Od začiatku ruskej vojenskej invázie na Ukrajinu uplynuli 24. mája už tri mesiace. Konflikt na Ukrajine prešiel do druhej fázy, v rámci ktorej sa ruské sily zameriavajú na operácie na východe Ukrajiny, predovšetkým v Luhanskej a Doneckej oblasti.

Ruský prezident Vladimir Putin 24. februára ráno oznámil rozhodnutie začať inváziu na Ukrajinu. Označil ju za špeciálnu vojenskú operáciu s cieľom demilitarizovať a denacifikovať Ukrajinu. Ruské vojská vstúpili na Ukrajinu zo severu, a to aj z územia Bieloruska, z juhu z Krymského polostrova, ktorý Rusko anektovalo v roku 2014, a z východu cez ukrajinsko-ruské hranice. Cieľom bolo rýchle dobytie hlavného mesta Kyjev. Ruské jednotky sa dostali na predmestie Kyjeva, no napokon sa koncom marca zo severu Ukrajiny a z oblasti okolo hlavného mesta stiahli. Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij 18. apríla oznámil, že Moskva začala rozsiahlu ofenzívu na východe Ukrajiny. Jej cieľom má byť podľa ruského ministra zahraničných vecí Sergeja Lavrova „úplné oslobodenie Doneckej a Luhanskej“ oblasti.

Rusko od 24. februára vykonalo už 1 474 raketových útokov na Ukrajinu, pri ktorých použilo 2 275 rakiet rôznych typov. Počas troch mesiacov trvania konfliktu ruská armáda podľa ukrajinského prezidenta urobila vyše 3 000 leteckých útokov. Aj po presunutí bojov na východ Ukrajiny však čelí protiútoku ukrajinských síl podporovaných dodávkami zbraní od západných krajín.

Svetová zdravotnícka organizácia WHO uviedla, že od začiatku ruskej invázie na Ukrajinu overila správy už o 248 útokoch na tamojšie zdravotnícke zariadenia, pri ktorých zahynulo 75 ľudí. Rusko zničilo alebo poškodilo najmenej 56 ukrajinských škôl spôsobom, ktorý naznačuje možný vojnový zločin. V Kyjevskej oblasti sa od začiatku ruskej agresie našlo takmer 1 300 zabitých civilistov. Podľa ukrajinských úradov bolo za tri mesiace nahlásených približne 20 000 podozrení z vojnových zločinov. Len policajní vyšetrovatelia evidujú 13 500 takýchto prípadov. Americký minister zahraničných vecí Antony Blinken oznámil zriadenie novej skupiny, ktorá pomôže v úsilí ukrajinskej generálnej prokuratúry zdokumentovať vojnové zločiny a ďalšie zverstvá páchané Rusmi na Ukrajine. Budú sa na nej spoločne podieľať Británia, Európska únia a Spojené štáty.

Americký minister obrany Lloyd Austin v deň, keď uplynuli tri mesiace od začiatku ruskej invázie informoval, že približne 20 krajín sa rozhodlo poskytnúť Kyjevu ďalšiu vojenskú pomoc. Konkretilizoval, že napríklad Dánsko súhlasilo s poskytnutím odpaľovacieho zariadenia protiletadlových rakiet Harpoon a munície, aby Ukrajinu pomohlo brániť jej pobrežie. Litva pošle na Ukrajinu 20 obrnených transportérov typu M113, ako aj vojenské nákladné autá a odmiňovacie vozidlá. Kolumbijskí vojaci budú v Európe učiť Ukrajincov odmiňovacie práce a novozélandskí vojaci budú ukrajinských kolegov cvičiť v používaní ľahkého poľného delá typu L119 kalibru 105 milimetrov. Izrael dodal Ukrajine 2 000 vojenských prilieb a 500 nepriestrelných viest.

Text a foto: TASR

SILA ODVAHA PRIPRAVENOSŤ

Rezort obrany spustil po dvojročnej pandemickej prestávke ďalšiu dobrovoľnú vojenskú prípravu (DVP).

V rámci zjednodušenia a priblíženia DVP verejnosti pripravilo Ministerstvo obrany SR novú webovú stránku so všetkými informáciami a zjednodušeným procesom registrácie www.vojenskapriprava.sk.

„Aj pod vplyvom vojnového konfliktu na Ukrajine sa verejnosť začala intenzívnejšie zaujímať o vlastnú bezpečnosť a tiež o obranu štátu. Práve dobrovoľná vojenská príprava môže byť pre mnohých spôsobom, ako v súlade s legislatívou a pod dozorom skutočných profesionálov zapracovať na svojej sile, odvahe a pripravenosti na vlastnú obranu i obranu vlasti,“ uviedol minister obrany SR Jaroslav Naď.

Počas 11-týždňovej prípravy v Základni výcviku a mobilizačného doplňovania Martin získajú absolventi DVP základné vojenské vedomosti a zručnosti. Okrem toho dostanú aj prí-

spevok viac ako 1 300 eur. Výcvik je plánovaný v termíne od 6. júla do 23. septembra 2022, pričom jeho zameranie bude okrem získania základných vedomostí a praktických zručností v ovládaní zbraní aj na zvýšenie fyzickej kondície, zvýšenie pripravenosti na zvládanie stresových a záťažových situácií a v neposlednom rade aj na vojenskú disciplínu.

Po úspešnom ukončení výcviku budú absolventi povýšení na vojakov 2. stupňa a zaraďovaní do záloh, pričom majú otvorenú možnosť vstúpiť aj do aktívnych záloh a byť tak pripravení na nasadenie v rámci domáceho krízového manažmentu. V roku 2022 má rezort obrany ambíciu vycvičiť 150 vojakov dobrovoľnej vojenskej prípravy.

Všetky potrebné informácie a registračné formuláre sú dostupné na webovej stránke www.vojenskapriprava.sk.

Sme pripravení

Zástupca náčelníka štábu martinskej základne základne podplukovník Roman Janky konštatuje, že vytvorila plnohodnotné podmienky na 11-týždňový výcvik zameraný na to, aby sa záujemci z radov občanov Slovenskej republiky pripravili na obranu štátu a získali základné vedomosti a zručnosti potrebné na plnenie úloh ozbrojených síl a krízového manažmentu. Je to jednorazový výcvik, ktorý je finančne odmenený a žiadne záväzky voči ozbrojeným silám záujemcom z neho neplynú.

Zdôrazňuje, že dobrovoľná vojenská príprava (DVP) môže byť pre mnohých spôsobom, ako v súlade s legislatívou a pod dozorom skutočných profesionálov pracovať na svojej sile, odvahe a pripravenosti na vlastnú obranu i obranu vlasti.

„Záujemcovia, ktorí absolvujú výcvik majú možnosť vstúpiť aj do aktívnych záloh a byť tak ďalej pripravovaní na nasadenie v rámci domáceho krízového manažmentu,“ hovorí podplukovník Janky. Jeho slová potvrdzujú aj skúsenosti z útvarov, ktoré najdlhšie cvičia aktívne zálohy: z terajšieho seredského 91. ženijného pluku a 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Rožňava. Medzi záložníkmi je u nich veľa absolventov dobrovoľnej vojenskej prípravy. A bude len v prospech vecí, keby tento trend pokračoval aj v budúcnosti, prípadne, keby niektorí z absolventov DVP našli cestu aj priamo do ozbrojených síl a stali sa profesionálnymi vojakmi. Veď určité predpoklady na tento krok získajú už počas dobrovoľnej vojenskej prípravy. Práve tam sa okrem iného naučia prežiť a orientovať v prírode, základy sebaobrody, zdravotníckej a psychologickéj prípravy či ochrany proti zbraňam hromadného ničenia. Ale aj ovládať zbraň, vojenskú techniku a taktiku boja a zachovať si chladnú hlavu v krízových situáciách.

Bolo by dobré, keby sme sa aj v tejto oblasti aspoň postupne priblížili výsledkom, ktoré dosahujú naši západní a severní susedia – Česi a Poliaci.

Text: Jozef Žiak

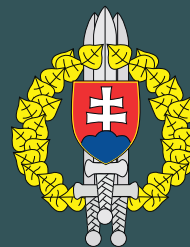

ABSOLVENTI DVP SA NAUČIA

- ovládať zbrane a vojenskú techniku (ovládať, skladať a rozkladať strelné zbrane od pištole po ľahký guľomet)
- strelbu na cieľ
- používať komunikačné a ochranné prostriedky
- taktický pohyb po bojisku a budovanie úkrytov
- maskovanie a konštrukciu pascí
- pozorovať okolie a reagovať na nepriateľov
- základné techniky prežitia v prírode (založenie táboriska, rozkladanie ohňa, poľná hygiena)
- ošetrovať zranenia v bojových podmienkach
- prežiť noc v lese
- zachovať si chladnú hlavu v krízových situáciách
- tímovú prácu vo vypätých situáciách
- reagovať na stres a odolávať mu

REGRUTAČNÉ SKUPINY Ozbrojených síl SR

TRENČÍN

Personálny úrad OS SR – Regrutačná skupina Trenčín
Posádkový klub, Hviezdoslavova 16, 911 27 Trenčín
Tel: 0960 333 880, 0960 333 881, 0960 333 882
E-mail: rsk.tn@mil.sk

BANSKÁ BYSTRICA

Personálny úrad OS SR – Regrutačná skupina
Banská Bystrica
Československej armády 7, 974 01 Banská Bystrica
Korešpondenčná adresa:
PPS 700, ČSA 1182, 962 31 Sliač
Tel: 0960 412 147 , 0960 412 777, 0960 412 779
E-mail: rsk.bb@mil.sk

PREŠOV

Personálny úrad OS SR – Regrutačná skupina
Prešov Mukačevská 22, 080 01 Prešov
Tel: 0960 524 988, 0960 524 996, 0960 524 999
E-mail: rsk.po@mil.sk

ŽILINA

Personálny úrad OS SR – Regrutačná skupina Žilina
Rajecká cesta 18, 010 01 Žilina
Tel: 0960 442 801, 0960 442 802, 0960 442 803
E-mail: rsk.za@mil.sk

NITRA

Personálny úrad OS SR – Regrutačná skupina Nitra
Novozámocká 1, 949 01 Nitra
Tel: 0960 372 400, 0960 372 401, 0960 372 403
E-mail: rsk.nr@mil.sk

KOŠICE

Personálny úrad OS SR – Regrutačná skupina Košice
Komenského 39/A, 040 01 Košice
Tel: 0960 515 777, 0960 515 522, 0960 515 524
E-mail: rsk.ke@mil.sk

HLOHOVEC

regrutačné pracovisko
Personálny úrad OS SR 53. prápor poľných služieb,
Dukelská ul. 3613/7 Hlohovec
Tel: 0960 396 215, 0960 333 880, 0960 333 881,
0960 333 882
E-mail: rsk.tn@mil.sk

V mene svätej Barbory PÁL!

Dvojica raketometov Modular je v palebnom postavení Útlaky v Centre výcviku Lešť pripravená na streľby. Prvú raketu strieľa veliteľ raketometu desiatnik Dušan Šepík. Aby dodržal nepísanú delostreleckú tradíciu, pred výstrelom zahlásí do vysielacky: “
V mene svätej Barbory patrónky našej sláva a česť delostrelectvu. Pál!”

„Využívame manévrový spôsob vedenia paľby. Teda nie v palebnom postavení, ale raketomety sú skryté vo vyčkávacom postavení, z ktorého na povel zaujímajú palebné postavenie, vedú paľbu a potom sa znova vracajú do vyčkávacieho postavenia“.

podplukovník Ján Hric
veliteľ 54. raketometného oddielu Rožňava

V zápätí raketa opúšťa raketnicu a zanechávajúc za sebou ohnivú stopu letí smerom do cieľovej plochy. Začali sa dlho očakávané bojové školské streľby čiat 1. raketometnej batérie 54. raketometného oddielu Rožňava. Pre desiatnika Šepika i niektorých z jeho kolegov to boli premiérové streľby.

Po trojročnej odmlke

Z pohľadu veliteľa oddielu podplukovníka Jána Hrica, ktorý bol riadiacim strelieb, to bol významný medzník v bojovej príprave príslušníkov oddielu po trojročnej prestávke, zapríčinennej Covid-19 a ďalšími úlohami v súvislosti s protiepidemicnými opatreniami, na ktorých sa príslušníci útvaru podieľali. Úspešné streľby boli vlastne aj predpokladom pred medzinárodným cvičením Dynamic Front 2022, ktoré sa uskutoční v júli v Nemecku. „Bude to najvýznamnejšia výcviková aktivita nášho útvaru v tomto roku,“ povedal podplukovník Hric. Aj keď do Nemecka nepôjde celá 1. batéria, len čata a dve družstvá delostreleckého prieskumu. „Dynamic Front 2022 nám umožní priamu konfrontáciu a porovnanie s delostreleckými jednotkami iných armád NATO. Ponúkne oboznámenie s procedúrami Aliancie v tejto oblasti. Bude to pre všetkých účastníkov z nášho útvaru dobrá škola z práce v medzinárodnom prostredí. Náš tohtoročný test ukáže, ako sme na tom reálne s našou pripravenosťou plniť úlohy v medzinárodnom cvičení,“ zdôraznil veliteľ raketometného oddielu, ktorý si v Nemecku vyskúšal prácu v pozícii zástupcu veliteľa mnohonárodnej delostreleckej brigády.

Podplukovník Hric i kapitán Peter Kalma, ktorý bol na streľbách zástupcom riadiaceho a reálne pôsobí ako náčelník operačného oddelenia oddielu, sverne priznávajú, že predchádzajúce obdobie, keď sa nemohli plnohodnotne venovať výcviku, sa odrazilo na vycvičenosti príslušníkov oddielu. „Aj preto sme sa usilovali ešte pred odchodom do Lešte pripraviť ich počas dvoch týždňov v priestoroch našej posádkovej učebno-výcvikovej základne v Gemerskej Hôrke. Aj prvý týždeň v Centre výcviku Lešť si batéria precvičovala základné zručnosti pred samotnými bojovými školskými streľbami,“ sumarizoval kapitán Kalma.

Rozhodujúca je metodika

A dodal, že streľby sú po časovom odstupe preto školské, aby vojaci opäť získali potrebné praktické skúsenosti. Lebo naposledy strieľali z húfnic D-30 v novembri minulého roka a z raketometu bez zarátania vojskových skúšok systému riadenia paľby Delosys v roku 2019. Cieľom teda bolo v Lešti preveriť a zjednotiť postupy, vycvičenosť obslúh, povelovej techniky, ale aj prípravu spojárov, výpočtárov i veliteľov. Nešlo o časové normy. Bojové školské streľby sa nehodnotia preto známku,

Skúsený veliteľ raketometu rotný Labina (vľavo), gratuluje desiatnikovi Šepíkovi k prvým streľbám

Raketometný oddiel

je taktickou zložkou Pozemných síl OS SR s prvoradým poslaním podieľať sa na bojovej podpore plnenia úloh ochrany životných záujmov štátu a jeho deklarovaných spojencov proti všetkým vojenským a nevojenským ohrozeniam. Ako oddiel v silách nižšej pripravenosti s prvkami vyššej pripravenosti musí byť pripravený na rozkaz v krátkom čase nasadiť svoje sily a prostriedky na území SR na plnenie úloh národnej obrany v súlade s plánom použitia Ozbrojených síl SR a byť pripravený nasadiť svoje sily a prostriedky vedeniu operácií pod velením a riadením NATO alebo inej medzinárodnej koalície kdekoľvek vo svete.

Raketomet Modular je určený predovšetkým na ničenie plošných cieľov. Teda oddiel, ktorý má 24 raketometov, dokáže pokryť cieľ s rozmerom 700×1 000 metrov. Raketometry sú účinná zbraň, ako dokazuje aj vojna na Ukrajine. Výhodou Modularu je, že jeho kontajner je identický s kontajnermi NATO. Môže obsahovať rakety 122 mm (28 kusov s dostrelom približne 20 km), 227 mm, 305, alebo 600 mm. Samozrejme, čím väčší kaliber, tým sa do kontajnera zmestí menej rakiet.

ale len či boli splnené, alebo nie. Rozhodujúci je správny metodický postup.

Podplukovník Hric v mieste riadenia paľby vysvetľuje, že batéria zaujala priestor bojového rozmiestnenia. Pri školských bojových streľbách, ktoré sú bez taktického námetu, ide najmä o precvičenie technickej stránky strelieb. Batéria bola skrytá v priestore bojového rozmiestnenia batérie. „Využívame tzv. manévrový spôsob vedenia paľby. Teda nie v palebnom postavení, ale raketometry sú skryté vo vyčkávacom postavení, z ktorého na povel zaujímajú palebné postavenie, vedú paľbu a potom sa znova vracajú do vyčkávacieho postavenia,“ vysvetľuje veliteľ oddielu.

< ANKETA >

Po trojročnej prestávke zapríčinenej predovšetkým koronavírusom a jeho dôsledkami sa v Centre výcviku Lešť opäť uskutočnili bojové streľby raketometov Modular. O tom, čo priniesli, sme sa porozprávali s ich účastníkmi.

Podplukovník Ján Hric

veliteľ 54. raketometného oddielu Rožňava

Pre covid a plnenie úloh súvisiacich s opatreniami proti nemu sa nemohli posledné tri roky takéto zamestnania uskutočniť. Vyvedenie i samotné streľby sú pre nás preto dôležitou prípravou na medzinárodné cvičenie Dynamic Front, ktoré sa uskutoční v júli v Nemecku. Akousi národnou certifikáciou. Pred samotnými streľbami

bolo potrebné postupne obnoviť praktické skúsenosti a spôsobilosti veliteľov a obslúh raketometov po pomerne dlhej prestávke. Som rád, že príslušníci batérie pod vedením nadporučika Jaroslava Šimčíka úlohu úspešne zvládli.

Nadporučík Jaroslav Šimčík

veliteľ 1. raketometnej batérie

Prestávku vo výcviku a absenciu strelieb bolo cítiť. Príslušníci batérie si preto na vyvedení v Lešti postupne obnovovali svoje praktické návyky a zručnosti. Aj pri samotných školských bojových streľbách. Dôležité to bolo aj preto, že na niektorých postoch, najmä veliteľov raketometov, nastala zmena. O to viac ma teší, že sa osvedčili aj noví velitelia raketometov a ešte viac, že starší kolegovia im výrazne pomohli v príprave na streľby.

Desiatnik Dušan Šepík

veliteľ raketometu

Absolvoval som svoje prvé streľby ako veliteľ raketometu. Bolo to veľmi zaujímavé, pred výstrelom nechýbali ani zimomriavky a stres. Som rád, že som si to mohol vyskúšať, vo funkcii som rok. Predtým som bol vodičom veliteľa čaty, potom vodičom -- operátorom muničného družstva, neskôr operátorom raketometu a teraz som zástupcom veliteľa družstva a veliteľom raketometu. Predtým som vozil muníciu a nabíjal a teraz konečne strieľam.

Ján Václav

kadet 4. ročníka AOS Liptovský Mikuláš

Je to veľmi dobrá skúsenosť vidieť takéto praktické zamestnanie. Zažiť nielen teóriu v učebni. Prvý týždeň sme riešili teoretické výpočty pre streľby mínometov, opravovali sme ich, koordinovali palbu. Nezabudnuteľným zážitkom bola pre mňa a mojich kolegov z ročníka účasť na raketometných streľbách. Zistili sme, čo všetko treba urobiť na jednotlivých pracoviskách, aby boli úspešné.

Rotný Gabriel Labina

veliteľ družstva, veliteľ raketometu

V kabíne raketometu je veliteľ, vodič a operátor. Každý z nich si musí splniť svoju úlohu, aby boli streľby úspešné. Je to tímová práca. Pred streľbami sa skúsenejší velitelia raketometov snažili odovzdať svoje skúsenosti a rady tým, ktorí strieľali po prvý raz. Teší ma, že v prípade desiatnika Šepíka, ale aj ďalších, sa to podarilo. Takže na ich úspešných streľbách máme aj my svoju malú zásluhu.

Veliteľ 1. raketometnej batérie nadporučík Jaroslav Šimčík je spokojný so snahou podriadených čím skôr prekonať nedostatky v reálnom výcviku, ktoré sa v uplynulom období ukázali. Za posledné tri roky nastal aj celkom prirodzený pohyb v mnohých pozíciách. Najciteľnejší u veliteľov raketometov. Noví velitelia z pochopiteľných príčin, keďže sa nemohli uskutočniť vyvedenia a streľby, nemali potrebné reálne skúsenosti z bojovej činnosti. Preto vkladal takú nádej do skúsených veliteľov, ako sú rotný Gabriel Labina či rotmajster Marek Jáchymec, aby pomohli novým veliteľom. „Venovali sa im už počas prípravy v Gemerskej Hôrke i tu v Lešti. Radami prispel aj nadrotmajster Branislav Dorčák, ktorý už čoskoro po 30 rokoch služby v ozbrojených silách odchádza do zálohy. Aj vďaka tomu streľby boli úspešne a noví velitelia raketometov získali prvé reálne skúsenosti,“ povedal spokojný veliteľ batérie.

Spokojní kadeti

Okrem príslušníkov rožňavského oddielu boli na streľbách už tradične prítomní aj kadeti posledných ročníkov delostreleckých odborov Akadémie ozbrojených síl Liptovský Mikuláš pod vedením vedúceho katedry vojenskej taktiky a operačného umenia plukovníka v. v. Jaroslava Varechu a odborných asistentov majorov Miroslava Mušinku a Michala Vajdu. Tretiaci, štvrtáci a piatci sa postupne oboznamovali s rôznymi pozíciami pri vedení strelieb, dokonca si aj reálne vyskúšali streľbu z 82 mm mínometu vzor 52. „Takéto praktické zamestnania sú pre našich študentov nenahraditeľné. Získavajú potrebný prehľad a najmä reálne skúsenosti z vojenského života. Preto veľmi ďakujem veliteľom delostreleckých útvarov z Rožňavy a Michaloviec, že nám v tomto smere vychádzajú v ústrety pri príprave nových delostreleckých dôstojníkov, svojich budúcich kolegov,“ konštatoval plukovník v. v. Varecha.

Kadetka 4. ročníka Daniela Kocelová priznáva, že dva týždne na vyvedení v Lešti jej dali veľa. „Videli sme a zažili mnoho nového. Cítim, že je to pre mňa, budúcu delostreleckú dôstojníčku veľmi potrebné. Práve tu reálne vidím, čo všetko ma bude čakať o necelý rok a pol po vyradení v útvere. Naučili sme sa počítať prvky streľby v poľných podmienkach. Nielen v učebniach. Vyskúšali sme si aj pôsobenie na pozorovateľni. Pred rokom sme strieľali z mínometov, teraz sme počítali prvky pre našich dnešných tretiačov. Fyzicky sú síce náročnejšie streľby, ale psychicky zasa počítanie prvkov. Som rada, že boli s našimi výpočtami spokojní. Nemýlili sme sa a míny zasahovali cieľ,“ hovorí rodáčka z Michaloviec.

Celkovo príslušníci 1. raketometnej batérie počas bojových školských strelieb v CV Lešť splnili osem denných a štyri nočné palebné úlohy. V ich rámci vystrelili 112 kusov rakiet z raketometu Modular.

Text a foto: Jozef Žiak

Prienik priemyslu a vojska

„Aktuálne sa viac ako kedykoľvek predtým presvedčame, aké dôležité sú kvalitné a moderné vojenské technológie, výzbroj a výstroj,“ povedal 10. mája v rámci otvorenia 9. ročníka medzinárodného veľtrhu obrannej techniky IDEB 2022 minister obrany Jaroslav Naď.

„**R**ovnako sa potvrdzuje, že jedným zo základných pilierov obrany a bezpečnosti v euroatlantickom priestore musí byť aj stabilný a dynamický sa rozvíjajúci bezpečnostný priemysel,“ dodal minister.

Rast a poďakovanie

Rezort obrany je odborným partnerom IDEB-u, ktorý sa koná od roku 2008 tradične raz za dva roky. Pre covidovú prestávku bol aj vlani. Na porovnanie, ak minulý rok bola výstavná plocha 15 000 m² a v bratislavskej Inchebe sa predstavilo 72 vystavovateľov zo 17 krajín, tento rok prišlo viac ako 100 vystavovateľov z 15 štátov, pričom sa prezentovali na rozlohe 16 500 m². Zároveň mal IDEB najvyššiu účasť návštevníkov. Boli medzi nimi aj česká ministerka obrany Jana Černochová, slovenský

a maďarský štátny tajomník rezortu obrany Marián Majer a István Szabó, predstavitelia vlády, parlamentu a, samozrejme, generalita s príslušníkmi OS SR vedená náčelníkom generálneho štábu generálom Danielom Zmekom.

IDEB otvoril premiér Eduard Heger aj verejným poďakovaním ministrovi obrany Jaroslavovi Naďovi a ministrom zahraničných vecí Ivanovi Korčokovi za ich jednoznačný postoj a presadenie obrannej zmluvy s USA, ako aj za to, že „v priebehu pár ostatných týždňov sa podarilo dostať na Slovensko obrannú techniku, ktorú by sme obstarávali roky a šetrili by sme na ňu ešte dlhšie“. Tiež sa poďakoval náčelníkovi GŠ OS SR generálovi Danielovi Zmekovi a celým ozbrojeným silám s konštatovaním, že aj vzhľadom na tieto skutočnosti a profesionalitu ozbrojených síl je úroveň bezpečnosti SR najvyššia od jej vzniku.

Stovka projektov

„Slovensko prechádza historicky najvýznamnejšou modernizáciou našich ozbrojených síl. V súčasnosti máme otvorených vyše 100 modernizačných projektov, od najmenších až po tie najväčšie. Pri aktuálne vrcholiacich projektoch obstarávania pásovej a kolesovej techniky preinvestujeme v najbližších rokoch až 2 miliardy eur. Samozrejme, s dôrazom na to, aby modernizácia ozbrojených síl išla ruka v ruku s rozvojom slovenského obranného priemyslu,“ zdôraznil minister obrany Jaroslav Naď.

„Každý podobný veľtrh ponúka jedinečnú príležitosť, keď sa stretne teória s praxou,“ konštatoval generál D. Zmeko. Dodal, že len ľudia, ktorí používajú výrobky obranného priemyslu dokážu odovzdať späť svoje skúsenosti tým, ktorí ich vedú prostredníctvom výsku-

mu a vývoja inovatívne transformovať do nových verzií, preto sú podujatia ako IDEB mimoriadne dôležité. A čo bolo pre neho inšpirujúce? „Keďže sme za posledné štvrtstoročie v rámci modernizácie urobili len veľmi málo, treba vnímať predovšetkým technológie, ktoré sa presadzujú na bojisku 21. storočia. Ako vždy hovorím, armáda musí

nepriateľa počuť, vidieť ho – a použiť svoje zbraňové systémy maximálne efektívne. Zároveň tak, aby mohla pri ich použití zabrániť akýmkoľvek vedľajším škodám – a to sa dá len s modernými zbraňovými systémami, aké sú aj súčasťou IDEB-u“.

Sanitky, obrnence, drony

„Sanitky a stany pre obväziská“ odpovedal nám na otázku, čo by bral z vystavenej ponuky pre vojenské zdravotníctvo hlavný lekár OS SR brigádny generál Roman Jantoš. „Bojová technika vrátane aktuálne riešenej pásovej, plus prostriedky na zabezpečenie velenia, riadenia a spojenia, ako aj ručné zbrane,“ odpovedal na podobnú otázku veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach. „Potešilo by ma, keby sme mali výzbroj,

ktorú máme, vo väčších počtoch plus niektoré diaľkovo riadené zariadenia k tomu,“ dodal veliteľ Síl pre špeciálne operácie brigádny generál Branislav Benka. A čo napríklad desiatnik Andrej Cholvad z 53. práporu poľných služieb Hlohovec? Ten sa tešil, že na IDEB-e mohol v rámci sekcie ozbrojených síl prezentovať celkom nový teleskopický manipulátor. „Už 18 rokov obsluhujem rôznu techniku, no keď prišla ponuka, rád som si urobil príslušný kurz. Podobne, ako sa na novú techniku preškoľuje čoraz viac vojakov,“ konštatoval desiatnik, ktorý má aktuálne v hrsti najmocnejší kontajnerový nakladač v ozbrojených silách so zdvihom až 35 ton.

Dvojstranu pripravil: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, Peter Sobek a autor

Trojica ocenených

Ministerstvo obrany SR a Incheba a. s., aj tento rok udelili ceny trom exponátom.

GRAND PRIX IDEB 2022 získal rozťahovací kontajnerový prístrešok Nexus / Ecos spoločnosti Zepelin, s. r. o., Trenčín.

PRIX IDEB 2022 získali mobilné miesto riadenia od Aliter Technologies, a. s., Bratislava a rýchle prepadové vozidlo RDV 4x4 Zetor Gerlach, ktoré vystavoval Zetor Engineering, s. r. o., Brno.

Rozťahovací kontajnerový prístrešok Nexus od Ecos spoločnosti Zepelin, s. r. o., Trenčín

Mobilné miesto riadenia od Aliter Technologies, a. s., Bratislava

Rýchle prepadové vozidlo RDV 4x4 Zetor Gerlach od Zetor Engineering, s. r. o., Brno

Rozhodne nesklameme

Tohtoročný bratislavský IDEB navštívila aj ministerka obrany Českej republiky Jana Černochová, ktorá nám poskytla krátky rozhovor:

Prečo sú dôležité veľtrhy obrannej techniky ako IDEB Bratislava alebo IDEB Brno?

Preto, aby sme vedeli, čo všetko v tomto prípade najmä Česi a Slováci dokážu vyrobiť a je to aj forma podpory nášho obranného priemyslu. IDET aj

IDEB poskytujú príležitosť pre firmy ukázať čo vedia, prostredníctvom svojej expozície i osobne majú možnosť osloviť politikov či vojakov. Aby videli, čo sa za uplynulé obdobie posunulo vo vývoji, v trendoch. Ja mám tieto veľtrhy veľmi rada a teším sa, že o rok budeme hostiteľskou krajinou my v Brne.

Kde vidíte prieniky slovenského a českého obranného priemyslu?

Dlhé desaťročia sme boli jednou republikou, takže vy aj my spoločne bojujeme s problémom zastaranej techniky. Chceme ju modernizovať. Situácia na východ od nás nám dáva príležitosť, že azda nikto nebude spochybňovať zvyšovanie

obránných rozpočtov. Váš minister, aj ja, sa snažíme, aby časť akvizícií zostala v našich krajinách. Je dôležité, aby z nich mali profit tiež naši občania, preto sa istý podiel z nakupovanej techniky bude vyrábať v našich krajinách. No a s ministrom Jaroslavom Naďom sme sa už pred časom dohovárali, že budeme azda prví ministri obrany Slovenskej a Českej republiky s naozajstnou snahou o vzájomný nákup vojenskej techniky.

Nebude pre Armádu Českej republiky značnou záťažou, že popri nasadení v ostatných misiách a operáciách prichádza aktuálne na Slovensko ako veliaci národ bojovej skupiny Posilnenej predsunutej prítomnosti?

Bude to záťaž, mandát máme 650 vojakov, no pre našich vojakov to bude možnosť preukázať svoje veliteľské schopnosti, ako aj potvrdenie výbornej spolupráce so Slovenskom. Príležitosť byť veliacim národom si veľmi vážime. Ani vašich ani našich občanov, a ani občanov z ďalších partnerských krajín rozhodne nechceme sklamať.

Koncepcie, rekonštrukcie, uniformy

Po ministrovi obrany a štátnom tajomníkovi je generálny tajomník služobného úradu MO SR tretím v hierarchii rezortu. V rozhovore o. i. prezentujeme aj šírku jeho pôsobnosti.

Ako sa podarilo dosiahnuť kolektívne zmluvy s odborármi na rok 2022?

Po posúdení navrhovaných ustanovení kolektívnych zmlúv služobným úradom z hľadiska dosahu na rozpočet ministerstva boli výsledkom rokovaní s príslušnými odborovými organizáciami – a aj vďaka ich konštruktívnemu prístupu – podpísané kolektívne zmluvy pre obe kategórie zamestnancov. Som veľmi rád, že napriek nereálnosti akceptovania požiadaviek na zvyšovanie príspevkov zamestnávateľa do sociálneho fondu alebo na doplnkové dôchodkové sporenie, všetky tzv. „sociálne benefity“ zostali zachované a môžu prispieť k stabilizácii zamestnancov. V aktuálnej situácii to vôbec nie je málo.

V ktorých zámeroch nastal posun, aký očakávate vývoj?

Oproti minulému roku sa pre štátnych zamestnancom podarilo v kolektívnej zmluve v štátnej službe na rok 2022 dohodnúť ďalší benefit, a to jeden deň služobného voľna s náhradou funkčného platu za účasť na dobrovoľníckej aktivite v rámci spoločnej aktivity štátnych zamestnancov organizovanej služobným úradom alebo so súhlasom služobného úradu s cieľom pomôcť iným ľuďom, spoločnosti či životnému prostrediu. Napriek zhoršenej pandemickej a ekonomickej situácii sa podarilo zachovať „zamestnanecké benefity“ vyplývajúce z príslušných kolektívnych zmlúv. Všetko závisí od vývoja ekonomickej situácie, ktorá je ovplyvnená nielen ekonomickými a sociálnymi následkami v súvislosti s pandémiou ochorenia Covid-19, ale aj zhoršenou bezpečnostnou situáciou v nadväznosti na ozbrojený konflikt na území Ukrajiny. Aj napriek týmto skutočnostiam majú už tento rok zamestnanci verejnej a štátnej služby od 1. júla zabezpečenú 3-percentnú valorizáciu plátov.

Ktoré koncepčné materiály v rámci výkonu štátnej služby, prípadne v súvisiacich oblastiach, ste v poslednom čase pripravili alebo pripravujete?

V decembri 2021 sme prijali Koncepciu vzdelávania zamestnancov Ministerstva obrany SR, ktorá bola zavedená do praxe od 1. januára 2022. Na základe tejto koncepcie sa do systému vzdelávania zamestnancov implementuje kompetenčný model, ktorý spočíva v zefektívnení rozvoja vedomostí a zručností

zamestnancov v súlade s víziou a hodnotami ministerstva. Identifikuje silné a slabé stránky zamestnancov a zvyšuje ich potenciál. Prínos modelu a zodpovedanie otázok či zavedenie koncepcie vzdelávania má potenciál priniesť skutočne želané výsledky, budeme schopní vyhodnotiť po skončení testovacieho obdobia v priebehu roku 2023. Výzvou ostáva riešenie statusu Úradu hlavného lekára OS SR a vojenských zdravotníkov z pohľadu poskytovania zdravotnej starostlivosti. Ministerské štruktúry zamerané na výkon štátnej správy v tejto oblasti zanikli pred vyše 15 rokmi a aj pandémia nám ukázala, že požiadavky smerujúce na zvýšenie statusu vojenských zdravotníkov možno považovať za celkom legitímne. Nejde pritom o ľahkú úlohu, pretože systém poskytovania zdravotnej starostlivosti je v rukách rezortu zdravotníctva a vstup doň si vyžaduje efektívne riešenie viacerých ťažkostí – od organizácie rezortného riadiaceho útvaru, cez otázky civilného dohľadu nad zdravotnou starostlivosťou, až po financovanie jej poskytovania – minimálne v určitej časti. Verím však, že je v našich silách tento problém, ktorý v rezortných priestoroch poletuje možno dve dekády, vyriešiť v blízkom období.

Služobný úrad riadi aj Vojenský archív – centrálnu registratúru MO SR Trnava, tri správy vojenských obvodov, Centrum výcviku Lešť, akciové spoločnosti Horez-

za a Letecké opravovne v Trenčíne, VŠC Dukla, Vojenský ústav hygieny a epidemiológie a ďalšie organizácie. Analýza činnosti každej z nich by vydala na rozhovor. Čo sa podarilo a čo ide pomalšie?

Áno, keď to takto hovoríte, zníť to až desivo. Osobne si myslím, že také množstvo činností nedokáže efektívne riadiť človek bez toho, aby ho nepodporoval dobrý kolektív. Musím zároveň oceniť fungovanie na úrovni najužšieho vedenia ministerstva, ktoré namiesto ne-logických anomálií sprevádza duch spolupráce a záujem riešiť veci konštruktívne. Zároveň, a to už po vyše dvoch rokoch viem zhodnotiť, mám to šťastie, že na každom zverenom úseku stojí manažér, na ktorého sa môžem spoľahnúť a s ktorým, dovoľm si povedať, ma spája už viac ako formálny pracovný vzťah. To rovnako platí aj o mojej kancelárii.

Ak sa pýtate, kde začať, môžem povedať, že VŠC Dukla stihla v pomerne šibeničnom termíne dokončiť atletický a futbalový štadión na Štiavničkách, ktorý je komplexom s väčším počtom športovísk a výrazne väčším počtom miest na sedenie ako sa pôvodne plánovalo. Na tomto procese vidieť, že v prípade aktívneho prístupu a spolupráce rezortných stavebných, dozorných a schvaľovacích zložiek dokáže aj kolaudačné konanie prebehnúť v pomerne krátkom čase a s dobrým výsledkom. Keď hovoríme o akciových spoločnostiach, často sa hovorí o podnikoch Leteckých opravovních Trenčín alebo Horezza, a. s.

No spomeňme aj spoločnosť DMD Group, v ktorej sme stopercentným akcionárom a ktorá plánuje výrazné investície do svojho minimálne využívaného nehnuteľného majetku v Trenčíne. Výsledkom bude veľký moderný multifunkčný objekt v širšom centre mesta s dobrým biznis modelom. Táto náročná rekonštrukcia by sa mala začať realizovať už o niekoľko mesiacov.

A Vojenský ústav hygieny a epidemiológie? Pri ňom by som sa pristavil osobitne. Ide o organizačný útvar, ktorý bol z môjho pohľadu roky čiastočne prehliadaný a ktorého význam dokázal človek v plnom rozsahu doceniť naozaj až v dôsledku pandémie. Kolegovia z VÚHE na čele s vedúcim hygienikom z rezortu urobili za posledné dva roky enormné množstvo práce a správnym navrhovaním a presadzovaním pandemických opatrení výrazným spôsobom pomohli k predchádzaniu väčšieho počtu vážnych alebo fatálnych stavov spojených s ochorením Covid-19 príslušníkov nášho 20-tisícového rezortu. Za túto činnosť a zvládanie psychicky, ale aj fyzicky náročnej práce im patrí moje veľké uznanie. Rovnako aj za spôsob, akým sa popasovali s otázkou očkovania príslušníkov OS SR vakcínami proti novému koronavírusu. Verte mi, nebolo to jednoduché, najmä v dôsledku vybičovanej atmosféry spojenjej so šírením množstva dezinformácií na sociálnych sieťach. Bolo to však správne a odborné rozhodnutie.

Aké úlohy vás čakajú pri zabezpečení jednotiek Predsunutej prítomnosti?

Intenzívne komunikujem s Centrum výcviku Lešť, ktoré na ním spravovanom území predpokladá umiestnenie nového kontajnerového mestečka s potenciálom ubytovania až 2 500 osôb. Riaditeľ centra za krátky čas predstavil detailnú víziu nielen rozmiestnenia objektov obytných a sociálnych kontajnerov, ale aj ich ekologicky a ekonomicky udržateľného fungovania. Keďže v mojej pôsobnosti sa nachádza aj Úrad centrálnej logistiky a Úrad správy rozpočtovej kapitoly, koordinačným spôsobom vstupujem aj do otázok financovania a celkovej logistiky, najmä pokiaľ ide o zosúladovanie požiadaviek OS SR a rezortnej civilnej časti. V súčasnosti sme museli venovať zvýšený priestor príprave a kompletizácii prierezovej dokumentácie na potreby jej hodnotenia útvarom hodnoty za peniaze. Už len v prípade kontajnerového mestečka na Lešti a nového stanovného kempu na Sliachi – všetko pre potreby spojeneckých síl v rámci Predsunutej prítomnosti – pôjde o investíciu v predpokladanej výške 30 miliónov eur, ktorú bude musieť schváliť vláda, pričom jej realizácia bude musieť byť naozaj urýchlená.

Vo vašej úplnej alebo čiastočnej podriadenosti sa realizuje aj niekoľko zaujímavých stavebných projektov.

V mojej priamej podriadenosti sa primárne nachádza ani nie tak agenda stavebníka, ako agenda povoľovacia – v rámci odboru riadenia špecializovanej štátnej správy funguje oddelenie stavebného poriadku, niekdajší stavebný úrad MO SR, ktorého primárnou náplňou je vedenie správnych konaní na úseku povoľovania, kolaudovania alebo odstraňovania stavieb v pôsobnosti rezortu obrany. Od začiatku fungovania presadzujem konštruktívne orientovaný prístup schvaľovacích orgánov, čo sa myslím aj darí, ale zároveň vysokú úro-

Oceňujem, že vedenie ministerstva namiesto nelogických anomálií sprevádza duch spolupráce a záujem riešiť veci konštruktívne.

veň disciplíny rezortných stavebníkov. Stavebná činnosť má svoje predpísané pravidlá a ich nedodržiavanie sa nám ako užívateľom môže škaredo vypomstiť.

Na druhej strane, predsa len vstupujem do niektorých investičných projektov aj z inej pozície – za všetky možno spomenúť dve, o ktorých sa zatiaľ hovorilo málo. Je to rekonštrukcia budovy Klubu MO SR a rekonštrukcia budovy niekdajšej koniarne a jazdiarne v areáli Kutuzovových kasární. V prípade klubu ide o rozsiahlu rekonštrukciu, ktorej cieľom je komplexná obnova budovy zvonka, ale aj zásadnejšie dispozičné zmeny vo vnútornom priestore budovy. Cieľom je modernizovať objekt pri zachovaní jeho voľnočasovej a spoločenskej povahy. S tým súvisí aj obnova vonkajších športovísk pred klubom, spojená s niektorými funkčnými zmenami, ale napríklad aj pribudnutím novej workout zóny. Na budove bývalej koniarne sa intenzívne pracuje už niekoľko mesiacov. Tento unikátny objekt starší ako 150 rokov bude rovnako unikátne kombinovať rôzne účely využitia – od služobných cez vzdelávacie až po reprezentačné. Napríklad, knižnica MO SR bude zo súčasného takpovediac bunkra pretvorená na dôstojné miesto s pridanou čítárňou a študovňou. Objekt má tiež ambíciu riešiť dlhodobu nepostačujúcu kapacitu súčasnej siene slávy a poskytnúť jej veľkorysejšie priestory. Zostatkové priestory vynovenéj koniarne by mali

službiť rezortu a jeho zamestnancom na organizáciu spoločenských podujatí s väčším počtom osôb. Z tohto projektu mám osobne veľkú radosť.

Čo v rámci vašich kompetencií považujete v nasledujúcom období za najdôležitejšie?

Na úseku riadenia ľudských zdrojov považujem za dôležité stabilizovať personál a udržať jeho početnosť na primeranej úrovni. V súvislosti s podmienkami výkonu štátnej služby chcem určite riešiť otázky služobného času a spôsobu jeho organizácie. Na jednej strane by som rád vytvoril podmienky na efektívne uplatňovanie home-officu, na ktorého existenciu sa pýta čím ďalej tým väčší počet nielen zamestnancov, ale aj uchádzačov o zamestnanie u nás. Rád by som sa bližšie pozrel na uplatňovanie pružného pracovného času, ktorý podľa súčasných nastavení umožňuje zamestnávateľovi ovplyvňovať časový úsek trávený zamestnancom priamo na pracovisku len minimálne. Pozitívnymi zmenami prejde rezortná kuchyňa a v areáli ministerstva pribudnú nielen športoviská či prístrešky na bicykle. V budúcom roku nás čaká výstavba nového parkovacieho domu priamo v areáli Kutuzovových kasární. Isté zdržanie sme mali v rámci niektorých verejných obstarávaní. Ide najmä o telekomunikačné služby, kde predpokladáme kompletné presúťaženie služieb mobilného operátora, služieb spojených s poskytovaním internetu alebo prenájomom telekomunikačných okruhov. S týmto obstarávaním súvisia aj predpokladané zmeny politiky zamestnávateľa vo vzťahu k prideľovaným zariadeniam a ich používaním. Napríklad mobilné telefóny by už mali slúžiť ako plnohodnotné pracovné stanice. Rovnako nás čaká náročný proces zmeny registratúry. V najbližších 18 mesiacoch by sme mali v prípade neutajovaných písomností prejsť k ich elektronickému obehu. Nebudeme poľavovať ani v presadzovaní politiky zeleného rezortu obrany. Plánovanie bude smerovať k zvýšeniu ekomobility a obnove budov z pohľadu energetickej efektívnosti.

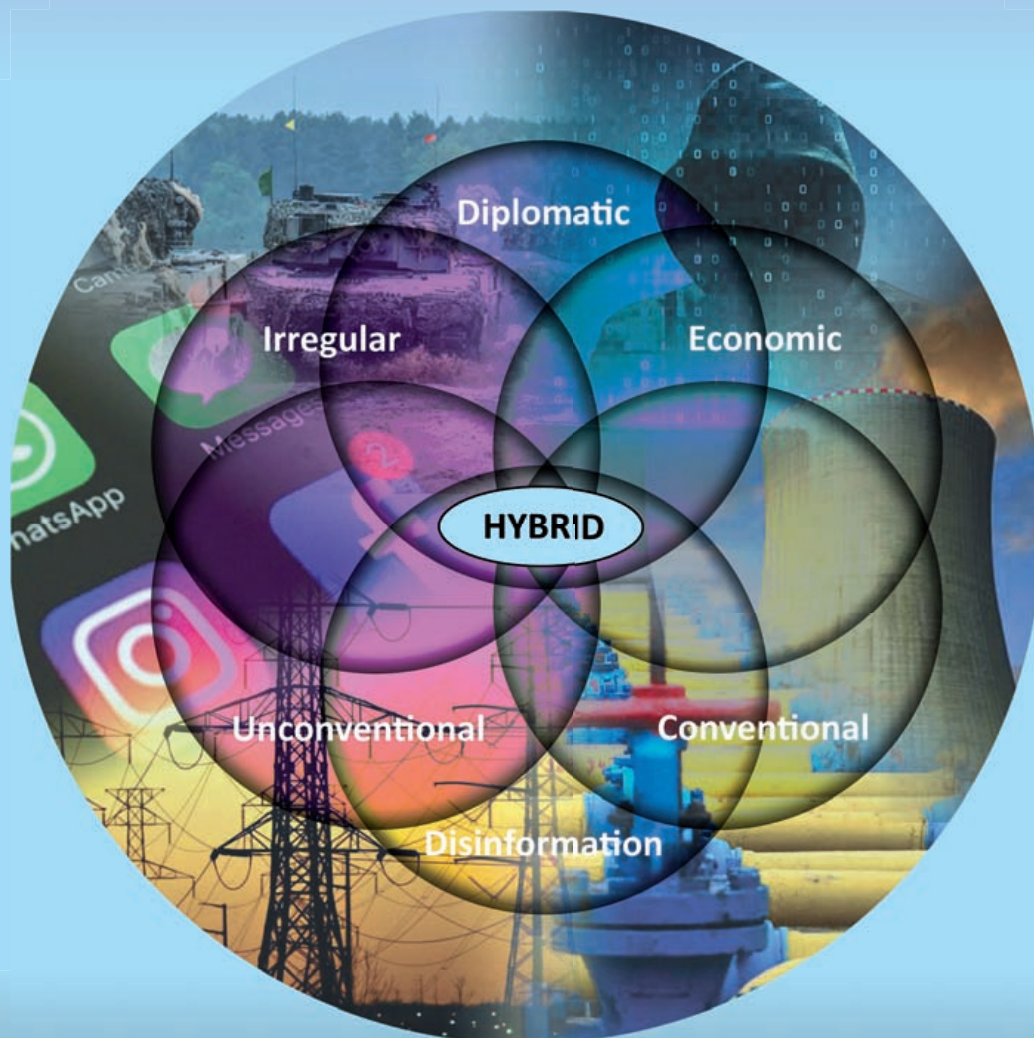
Hovorí sa aj o nových rovnošatách...

V oblasti projektového riadenia sa na projekte nových služobných rovnošiat pre profesionálnych vojakov intenzívne pracuje. Predsedám príslušnému riadiacemu výboru a ak všetko pôjde podľa plánov, už tento rok by sme mali vidieť a vedieť, ako bude takáto rovnošata vyzerať. Od strihu cez farbu až po materiál. Vojaci si kvalitné služobné uniformy na úrovni súčasnosti zaslúžia a som presvedčený, že na ich nosenie budú všetci právom hrdí.

Zhovárať sa: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

TÉMA

HYBRIDNÉ HROZBY

Sociálna sieť Facebook je v súčasnosti nástrojom ruského prezidenta Vladimira Putina a tak sa stáva zbraňou informačnej vojny. Spoločnosť Meta pritom nerobí dosť na to, aby tento fenomén zastavila. Uviedol to americký kongresman Patrick Maloney, ktorý je jedným zo signatárov otvoreného listu, v ktorom americkí zákonodarcovia žiadajú spoločnosť Meta, aby riešila proruské dezinformácie na Slovensku.

„Žiadame Facebook o podniknutie opatrení na zastavenie ruských dezinformačných kampaní, ktoré podkopávajú demokratické režimy vo východnej Európe,“ napísal Maloney na sociálnej sieti Twitter.

Jeho kolega z výboru pre tajné služby Snemovne reprezentantov Jason Crow v tejto súvislosti uviedol, že „nemôžeme dovoliť, aby proruské dezinformácie stále zaplavovali Facebook. Nedávno sme sa dozvedeli o škodách, ktoré tieto dezinformácie spôsobujú v krajinách akou je Slovensko, a naliehame na Marka Zuckerberga, aby zakročil proti kremelskej propagande na Facebooku.“

Predseda výboru Snemovne reprezentantov USA Adam Schiff a ďalší štyria zákonodarcovia z Demokratickej strany poslali

otvorený list Zuckerbergovi a žiadajú spoločnosť Meta, aby riešila proruské dezinformácie, ktoré sa šíria v SR. Členovia výboru pre spravodajské služby dospeli k názoru, že Facebook nepodniká kroky na zastavenie šírenia proruskej propagandy a dezinformácií, aj napriek tomu, že slovenská a americká vláda na problém opakovane upozorňujú.

„Výbor je hlboko znepokojený pokračujúcou prítomnosťou škodlivých dezinformácií a proruskej propagandy na slovenskom Facebooku a vyzýva Facebook, aby okamžite zaistil rýchle zníženie viditeľnosti alebo odstránenie všetkých proruských dezinformácií,“ uvádza sa v otvorenom liste.

Krok nadväzuje na aprílovú návštevu členov americkej snemovne na Slovensku, ktorých na pôde rezortu prijal aj minister obrany Jaroslav Nad'.

Hybridné metódy vedenia konfliktu, akými sú propaganda, sabotáž, ale aj nátlakové a podvratné taktiky, sa používajú odjakživa. V súčasnosti sa však vďaka technologickému pokroku a globalizácii zvýšila ich rýchlosť, rozsah, intenzita a potencia ohrozovať a škodiť. A preto im venujeme Tému júnovej Obrany.

Predĺžené ruky Moskvy

Gestorom prípravy na jar schváleného Akčného plánu koordinácie boja proti hybridným hrozbám bol náš rezort obrany v réžii štátneho tajomníka Mariána Majera. Rozhovorom s ním preto otvárame našu tému.

Hybridné hrozby aj v podobe prekrúcania pravdy a podsúvania ľži tu boli vždy, no čím sú iné teraz?

Aktuálne sú špecifické tým, že veľmi rýchlo zasahujú rozsiahle skupiny obyvateľstva, a to najmä prostredníctvom sociálnych sietí a ďalších komunikačných technológií. Tie nám na jednej strane uľahčujú život, no na strane druhej práve výrazne prispievajú k šíreniu veľakrát nepravdivých či zavádzajúcich informácií a znepokojovaniu obyvateľstva. Klasické tradičné informovanie zo strany vlády sa pritom veľmi často dostáva do defenzívy. Je náročné, aj keď mimoriadne dôležité stále vysvetľovať zavádzania a objasňovať vyložené klamstvá. Nehovoriac o tom, že my dodržiavame zákon a etické pravidlá, s čím si druhá strana až taký veľký problém nerobí. Akokoľvek, musíme reagovať rýchlejšie, respektíve byť o krok vpredu.

V čom spočíva hlavné nebezpečenstvo pre štát?

Hovorili sme len o šírení informácií, čo je však len jedna oblasť hybridných hrozieb, ktoré majú ďalšie negatívne väzby smerom k ekonomickej sfére a ďalším súčastiam spoločnosti. To hlavné nebezpečenstvo pritom spočíva v tom, že štát a jeho demokratické inštitúcie a pravidlá, ktoré si aj my budujeme už tri desaťročia na princípoch slobody a plurality, čelia akoby rozleptávaniu. Cieľom nepriateľa nie je priamo ich ničiť, ale podryvať dôveru a zasievať pochybovanie, vytvárať až scestné alternatívy. Spoločnosť sa dostáva do neistoty, dôveryhodnosť vládnych úradov, polície či armády môže byť ohrozená a krajina destabilizovaná. O to viac ma teší, že napríklad dôvera našich občanov v Ozbrojené sily SR je v ostatnom období mimoriadne vysoká a má rastúcu tendenciu.

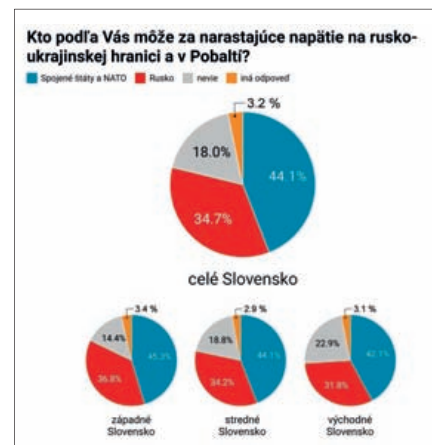
A ak budeme ako cieľ hoaxov vnímať ozbrojené sily?

Ozbrojené sily sú súčasťou spoločnosti a aj vojaci majú svoje rodiny či priateľov s takpovediac rôzne nastavenými senzormi. Som však jednoznačne presvedčený, že podiel ľudí vo vojenských uniformách, ktorí sú, nazvime to že informačne dezorientovaní, je podstatne nižší ako v ostatnej populácii. Myslím, že je to vnímaním poslanca ozbrojených

síl, ich hierarchickou štruktúrou, systémom vzdelávania a príkladom veliteľov. Tak to aj byť musí, pretože naša krajina potrebuje vojakov, ktorým sú ciele a princípy, ktoré má armáda ochraňovať, jednoznačne jasné.

Ako to, že ľudia niekedy uveria aj veciam, ktoré sú doslova až uletené? Napríklad, že očkovanie je zároveň čipovanie a podobne...

Na jednej strane je to sofistikovanými metódami. Dezinformácie sú totiž často prezentované na vysoko profesionálnej úrovni a preto vyzerajú byť značne dôveryhodné. Dnes predsa dokážete vytvoriť napríklad videá, ktoré sa podobajú takmer na nerozoznanie realite, pritom sú len ilúziou. Nehovoriac už o textoch,

Krvilačné pavúky v sociálnych sieťach

Človek je tvor spoločenský. Od narodenia až po skon je súčasťou spoločenstva – rodiny, obce, národa. Aby spoločnosť mohla fungovať – a vlastne vôbec jestvovať – potrebuje konsenzus. Ten vzniká z komunikácie s prispáním abstraktného myslenia a celého zložitého mechanizmu symbolov. A dôvery, viery, presvedčenia – napríklad, že číslo, ktoré v deň výplaty dostaneme z banky v elektronickej správe, predstavuje určitý počet bankoviek. A že tie zasa znamenajú nejakú hodnotu. V časoch korálikov, mušliček či kúskov drahého kovu to bolo jednoduché. Dnes sa bez viery nezaobídeme. Rovnako bez viery v pravdu, dobro, potrebu chrániť slabších. Nemálo odborníkov túto vieru nazýva spoločensky prospešnými mýtmi.

No ak veríme jednému, prečo by sme nemohli veriť aj niečomu inému? Najmä ak sme sklamaní, roztrpčení, nahnevaní. Ak nás ovládajú emócie a potrebujeme rýchlo nadobudnúť pocit, že vieme, ako svet funguje a že máme svoje životy vo vlastných rukách. Tu kdesi je ríša konšpirácií, manipulácií, propagandy. Ovládania más ľžami.

Krajinou založenou na propagande, ktorá by sa bez manipulácií nezaobišla, je Rusko. Od Vikingov, vládnucich rôznorodému obyvateľstvu medzi Baltom a Čiernym morom, cez mongolskú Zlatú hordu a cárov až po červených bolševikov a Vladimira Vladimiroviča Putina viedli všetky ruské vlády propagandistické vojny voči vlastnému obyvateľstvu i okolitému svetu. Potemkinovské dediny. Protokoly sionských mudrcov. Komunistická internacionála. Stáročia skúseností, poznatkov a vedomostí. Cieľom je neochvejná viera vo výnimočnosť, výlučnosť Ruska – ochrancu tradičných hodnôt, Tretieho Ríma, neustále ohrozovaného nepriateľmi. Život jednotlivca nemá cenu. To najlepšie, čo sa mu môže prihodiť, je zomrieť za vlasť. Najvyššou hodnotou je Rusko. Keď začiatkom mája celý svet oslavuje mier, Rusko oslavuje vojnu. Je jeho božstvom. Stavia jej chrámy. Prináša obete.

Psychologickú vojnu voči zahraničiu vedie od svojho úsvitu, ale nikdy to nebolo také ľahké, ako po vynáleze, zavedení a zovšednení internetu. Celosvetová počítačová sieť, spočiatku záležitosť vedcov a zapálených altruistov, sa stala dostupnou každému. Aj ten najlacnejší akciový mobilný telefón má prístup na internet a predinštalované aplikácie sociálnych sietí. Ruská (ale nič si nenahovárjame – aj čínska)

Čo pre to robíme na Slovensku a v rezorte obrany?

Akčný plán koordinácie boja proti hybridným hrozbám je súbor niekoľkých desiatok rôznych opatrení s rôznym časovým rámcom a s viacerými gestormi jednotlivých úloh. Tie sa dotýkajú otázok ako je napríklad legislatíva volebného procesu, vzdelávanie, regulácia mediálneho trhu či ekonomických investícií. Jedným zo zadaní, na ktoré reagoval aj náš rezort, je posilňovanie vnútorných kapacít konkrétnymi štruktúrami, ktoré sa tejto problematike budú venovať. Preto sme v rámci ministerstva obrany vytvorili odbor boja proti hybridným hrozbám a strategickej komunikácie. Podarilo sa nám vybrať vysoko kvalifikovaných ľudí, ktorí budú spolupracovať s vedením rezortu obrany, ozbrojenými silami či s inými orgánmi štátnej správy. Myslím si, že náš rezort koná v tejto oblasti veľmi zodpovedne.

Zhovárал sa: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

ktoré sa tvária ako seriózne a takto ich vnímajú aj niektorí ľudia. Pravdaže, je to aj kontaktmi. Je iné, ak žije človek v kritickom prostredí, kde prichádza ku konfrontácii informácií a názorov, oproti tomu, keď je v sociálnej interakcii len s názorovo jednostranne zameranými osobami.

Dajú sa prostredníctvom hoaxov vyhrávať vojny?

Ak sa nimi aj priamo nevyhrávajú, určite prispievajú k tomu, akým spôsobom sú vojny vedené. Je možné prostredníctvom nich zintenzívniť operácie, navodiť zdanie úspechu, oslabiť sebadôveru a podobne.

Na akú kartu v tomto smere stavilo Rusko v konflikte s Ukrajinou?

Rusko len zintenzívnilo to, čo robilo roky. To sa tak týka propagandy voči vlastnému obyvateľstvu, no predovšetkým hovorím o postupoch voči západnému svetu, vrátane Slovenska. Na druhej strane treba povedať, že Ukrajina od prvého dňa agresie reagovala veľmi dobre. Vedie vlastné informačné operácie a hoci sa nedá povedať, že sto percent informácií, ktoré z Ukrajiny prichádza, je verifikovateľných, v tejto

oblasti rozhodne nie je v defenzíve. A ak aj dochádza k skresleniam, je to s cieľom eliminovať ruské ataky. Ale ruská strana pritom používa hoaxy, ktoré výrazne dezinterpretujú realitu. No akoľvek, ukrajinskej strane sa podarilo výrazne eliminovať negatívne dosahy ruskej propagandy, je stále veľmi silná a viditeľná. Najmä prostredníctvom rôznych predĺžených rúk Moskvy, čiže médií, organizácií a jednotlivcov je stále medzi nami, ako aj na bojisku. Spomeňme aspoň najznámejšiu lož – spochybňovanie situácie v Buči, podľa ktorej nedošlo k vraždám, ale celá situácia bola zinscenovaná.

Ako sa dá vyhrať vojna nad hoaxami?

Určite zodpovedným úsilím naprieč nielen vládnymi inštitúciami, ale aj mimovládami aktérmi a občanmi, ktorí si ctia pravdu. Snažíme sa o vtiiahnutie do týchto aktivít čo najväčšie spektrum organizácií a spoločností. Je to zdĺhavý proces, no som presvedčený, že prostredníctvom konsolidovaných aktivít budeme úspešní. Chce to však aj personálne zabezpečenie či prostriedky. O to viac, že minimálne od roku 2014 a okupácie Krymu, no aj oveľa skôr, sme túto oblasť veľmi výrazne zanedbávali.

propaganda k nám prúdi nehatane, nerušene a masívne už celé roky. Kapitalizmus jej šírenie podporuje: aby majitelia sociálnych sietí dosahovali čo najvyššie zisky, potrebujú čo najväčšiu návštevnosť. Tú im prináša vyvolávanie a šírenie negatívnych emócií: strachu, sklamaní, frustrácií, hnevu, agresivity a nenávisti. Rafinované algoritmy nesprostredkujú používateľom sociálnych sietí pravdivú mozaiku obrazu sveta. Podsúvajú im taký obsah, ktorý majiteľom sietí priniesie čo najviac peňazí. Jatrí emócie lacnými klamstvami, ale aj organizuje ich vďačné publikum do zoskupení, ktoré zo spoločenského ani politického aspektu nemožno ignorovať. Sú to verní voliči. A tak nenásytný Západ už opäť Východu ponúka povraz, na ktorom ho Východ jedného dňa môže obesiť.

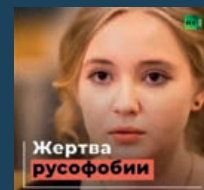
Vo februári sa zo zapálených popieračov covidu a odmietачov očkovania razom stali oslavovatelia Ruska, „denacifikujúceho“ a „oslobodzujúceho“ Ukrajinu. Ruské propagandistické mašinérie sa rozbehli naplno. A ich účinnosť je obdivuhodná. Na Slovensku, ktoré aj napriek desaťročiam mečiarizmu a ficizmu patrí medzi bohaté a blahobytné krajiny, prieskumy tvrdia, že väčšina opýtaných považuje za agresora NATO, Európsku úniu či všeobecne Západ. Rusko je podľa nich len obeť, ktorá sa musí brániť – vojnou proti

Ukrajine. Slovenskí populisté nadšene pritakávajú, mútnu vodu ľubia. Orwellovské „Vojna je mier, sloboda je otroctvo, nevedomosť je sila“ nikdy neznelo mrazivejšie.

Z pestrej a bezodnej studnice prorúskej propagandy sme vybrali hrst mimoriadne malebných klamstiev.

Šikanovaná študentka

Hviezdou ruských propagandistických kanálov, televízií, rozhlasových sietí, agentúr a sociálnych staníc sa stala sympatická ruská študentka Liza. Údajná poslucháčka pražskej Karlovej univerzity mala byť pre ruský pôvod šikanovaná pedagógmi, ktorí ju nespravodlivo zle hodnotili na skúškach a po ruskej agresii jej najskôr odmietli udeliť zápočet, zhoršili jej už predtým udelené známky a napokon ju vylúčili zo štúdia. Uplakané dievča sa dojmavo zverovalo so svojím smutným príbehom ruským médiám. Odozva bola prirodzená: pocit krivdy, poníženia, hnevu. Skutočnosť? Žiadna ruská študentka s menom Liza neukončila v aktuálnom semestri štúdium na Fakulte sociálnych vied Univerzity Karlovej. Celkovo je udeľovanie zlých hodnotení po ruskom

Aliančná protihibridná taktika

Hybridné problémy si vyžadujú hybridné riešenia a preto NATO pracuje naprieč celým spektrom vojenskej, politickej a spravodajskej sféry.

Spoločná spravodajská a bezpečnostná divízia (JISD), ktorú NATO zriadilo v roku 2017, sa venuje monitorovaniu a analyzovaniu hybridných hrozieb, pričom výstupy divízie pomáhajú zlepšovať spoločné situačné povedomie. Webová stránka NATO s názvom "Setting the Record Straight" publikuje faktografické prehľady vyvracajúce dezinformácie.

S umelou inteligenciou

Po vzore už existujúcich poradných tímov bol zriadený Protihibridný podporný tím (CHST), ktorý môže byť nasadený v krátkom čase na území spojenca žiadajúceho o podporu v krízovej situácii, prípadne na pomoc pri budovaní národných protihibridných kapacít. Také tímy pozostávajú z civilných expertov NATO a špecialistov nominovaných spojencami. NATO takto vytvára možnosti reakcie pod prahovou hranicou piateho článku Severoatlantickej zmluvy (o kolektívnej obrane).

Štruktúry a spôsobilosti NATO musia byť schopné adresovať hybridné hrozby, a preto sú testované cvičeniami, počas ktorých sú politickí a vojenský činitelia s rozhodovacími právomocami konfrontovaní s informačne nejednoznačným a neúplným prostredím.

Pri zabezpečení vojenskej účinnosti je NATO závislé od civilnej infraštruktúry, ktorá je oproti vojenskej oveľa zraniteľnejšia. Spojenci sa preto zaviazali zvýšiť požiadavky na odolnosť civilnej infraštruktúry na výzvy, ako je napríklad komunikačný štandard 5G alebo pandémie koronavírusu.

Vzhľadom na to, že kybernetické útoky nemajú geografické obmedzenia a je ťažké pripísať pôvodcom zodpovednosť, digitálne útoky sú štandardným prvkom hybridných kampaní. Aliancia definovala kybernetiku za novú operačnú doménu a sústreďuje sa na posilňovanie a zlepšovanie kybernetickej obrany národných sietí a infraštruktúry.

Na účely odhaľovania a potlačania kampaní šíriacich falošné správy na internete sa NATO navyše zaoberá využitím umelej inteligencie, analýzou veľkých objemov dát a vytvorením jednotiek zameraných na riadenie inovácie a dátového managementu. Strategickým cieľom NATO je udržať si technologickú superioritu nad potenciálnymi súpermi.

Stierajú hranicu

Pozornosť sa venuje aj zlepšeniu schopnosti NATO odrádzať hybridných aktérov prostredníctvom diplomatických prostriedkov. Na Varšavskom samite v roku 2016 sa spojenci zhodli, že hybridné útoky by mohli spustiť piaty článok Severoatlantickej zmluvy, podľa ktorého sa útok proti jednému spojencovi považuje za útok proti všetkým.

NATO nemôže čeliť hybridným hrozbám samo, preto je nevyhnutné spolupracovať so širokou škálou partnerov. Aliancia a Európska únia spoločne definujú bezpečnostné výzvy prostredníctvom výmeny informácií

útoku na Ukrajinu nemožné, pretože skúškové obdobie bolo už ukončené a známky uzavretia. Ruskí študenti KU, ktorých sú stovky, o žiadnej vylúčenej Líze nevedia, nepoznajú ju. Univerzita aj poslucháči odmietajú akékoľvek podnecovanie k rusofóbii. Práve naopak – pedagógovia i žiaci vyzývajú k tolerancii a pochopeniu situácie rovnako ukrajinských aj ruských študentov.

Českým novinárom sa podarilo dievča identifikovať ako Jelizavetu Kirsanovovú. Hlásila sa na štúdium demografie a ekonómie na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Karlovej, ale na školu nikdy nenastúpila, nedostavila sa ani na zápis, nechodila na prednášky ani na skúšky. Škola preto, tak ako v mnohých ďalších prípadoch, na konci prvého semestra jej štúdium formálne ukončila. Oznámenie o tom Kirsanovovej poslala 15. februára. Teda pred začiatkom ruskej agresie.

Prípád Scholz

Medzi obzvlášť drzé kusky kremelských lží patrí správa, šíriaca sa sociálnymi sieťami v polovici mája. Podľa nej je súčasný nemecký kancelár Olaf Scholz vnukom generálporučika Waffen SS Fritza von Scholz (celým menom Friedrich Max Karl Scholz Edler von Rarancze, nar. 9. decembra 1896 v Plzni).

Zámerom je kompromitovať jednu z dominantných európskych demokracií ako pohrobka nacizmu, v súlade s tvrdeniami kremelských propagandistov o „fašistickom Západe“. Objavila sa na ruskej sieti Telegram a jedným z jej šíriteľov bol aj oligarcha Jevgenij Prigožin, prezývaný „Putinov kuchár“.

Hoci istú podobu oboch Scholzov nemožno poprieť, pravda je jednoznačná, zjavná a ľahko dokázateľná. Esesácky generál Fritz von Scholz zahynul 28. júla 1944 v estónskej dedine Sinimäe a nezanechal po sebe žiadnych potomkov. Nemohol teda mať ani vnukov. Olaf Scholz sa narodil v Osnabrücku v Dolnom Sasku 14. júna 1958 ako najstarší z troch synov luteránskej rodiny textilných robotníkov. Tradične podrobné nemecké záznamy vylučujú akúkoľvek rodinnú spriaznenosť Fritza von Scholz s Olafom Scholzom. No ak by aj nejaká jestvovala, v očiach rozumného inteligentného človeka by

nemohla kompromitovať západnú liberálnu demokraciu. Ruská propaganda však necíti na rozumných a inteligentných...

o dezinformačných aktivitách, zlepšujú vzájomné situačné povedomie a zosúladujú svoje reakcie na hybridné hrozby. NATO a spojenci sa môžu veľa naučiť od partnerov, ako sú Fínsko, Švédsko, Gruzínsko a Ukrajina, ktorí sú v prvej línii intenzívnych hybridných kampaní. Aliancia sa zapája do spolupráce aj s partnermi v ázijsko-tichomorskom regióne. Budovanie úzkych väzieb s po-

dobne zmýšľajúcimi štátmi na celom svete je ďalším odstrašujúcim prostriedkom pre potenciálnych agresorov.

Hybridné hrozby pôsobia podprahovo a stierajú hranicu medzi vojnou a mierom. Sú zamerané na dosiahnutie strategických cieľov, ako napr. získať geopolitický vplyv, ovplyvňovať demokratické procesy a oslabiť dôveru verejnosti v inštitúcie prostredníctvom vyvolávania chaosu a destabilizácie spoločnosti. Hybridné útoky môžu byť zosnované štátnymi, ale aj neštátnymi aktérmi, ktorí používajú synergistickú kombináciu konvenčnej, politickej a kybernetickej vojny, ako aj vplyvových operácií a dezinformačných kampaní na sociálnych médiách. Dezinformačné kampane vedené prostredníctvom virálneho a memetického obsahu na sociálnych sieťach sa môžu zdať neškodné, ale v skutočnosti spôsobujú nepokoje,

propagujú extrémizmus a zneužívajú problémy ako migrácia alebo pandémie na vytváranie alternatívnych realít a prehlbovanie chaosu.

Hybridné aktivity využívajú protivníci predovšetkým preto, lebo vedia, že v konvenčnom konflikte s NATO nemôžu zvíťaziť a v širšom zmysle nemôžu ani politicky alebo ekonomicky konkurovať Západu. O to viac je Aliancia pripravená brániť všetkých členov aj pred hybridnými hrozbami. Zachovanie základných slobôd a garantovanie kolektívnej bezpečnosti je prioritou nielen pre NATO, ale aj pre súčinné orgány a útvary v členských krajinách, ktorých je odbor pre hybridné hrozby a strategickú komunikáciu kancelárie ministra obrany súčasťou.

Text: Tomáš Graňák

hlavný analytik odboru pre hybridné hrozby a strategickú komunikáciu MO SR

Európska únia ako cieľ

Európska únia, ktorá je najväčším ekonomickým celkom na svete so stále rastúcim vplyvom v oblasti bezpečnosti a ekonomickej diplomacie, je pre pôvodcov hybridnej vojny prirodzeným cieľom.

Paradoxne, naša vyspelosť a líderstvo v oblastiach ako je digitalizácia a informačná otvorenosť, zároveň otvára dvere pre ohrozenia či už v podobe špiónáže, alebo činností smerujúcich k oslabeniu európskej spolupráce a znižovaniu dôvery občanov v demokratický politický systém. Vzhľadom na existenciu spoločného európskeho digitálneho a informačného priestoru je takáto penetrácia veľmi jednoduchá a aj lacná v pomere k vý-

sledkom, aké môže dosiahnuť. Hybridné útoky môžeme vo všeobecnosti rozdeliť na lokálne, ktoré majú za cieľ ovplyvniť verejnú mienku, alebo narušiť infraštruktúru v určitom štáte alebo oblasti a plošné, zamerané na rozkladanie súdržnosti spoločnosti v celej Európskej únii. Z toho vyplýva, že aj obrana proti nim musí byť štruktúrovaná a kompetenčne rozdelená medzi členské štáty a spoločný európsky medzivládny rámec.

Nezmysly o plyne

Putin sa síce tvári, že sankcie jeho režim posilňujú a ani ukončenie nákupu roby a zemného plynu jeho impérium neohrozí, no ruská propaganda prezrádza pravdu tým, ako zúriivo proti sankciám bojuje. Tisíce zdieľaní na Facebooku mal príspevok s tvrdením, že 20 tankerov so skvapalneným zemným plynom (LNG) spotrebuje pri ceste z USA do Európy rovnaké množstvo pohonných hmôt ako všetky autá na svete za celý rok. LNG je zemný plyn, ktorý bol technickými procesmi ochladený do takej miery, že sa stal kvapalným. Má menej ako 0,2 % objemu zemného plynu, a preto sa môže prepravovať vo veľkých množstvách lodnou a automobilovou dopravou. Moderné tankery na skvapalnený plyn však nespotrebovávajú na svoj pohon takmer žiadnu ropu, lebo používajú predovšetkým časť svojho nákladu. Zvyčajne plyn, ktorý sa počas cesty odparí. Množstvo surovej ropy, ktoré sa spotrebuje na celosvetovú ročnú výrobu paliva pre automobily, je mnohonásobne vyššie, a to aj v prípade, ak by 20 tankerov používa-

lo pre svoj pohon ťažký vykurovací olej. Aj keby 20 tankerov prevážajúcich skvapalnený zemný plyn jazdilo výlučne na ťažký vykurovací olej počas celej trasy z USA do Európy, celková spotreba ropy by predstavovala menej ako jednu tisícinu paliva, ktoré spotrebujú vozidlá na celom svete za jeden rok. Počty nepustia.

Poriadne starý neporiadok

Kremel sa všemožne usiluje narušiť vlnu súcitu, solidarity a pomoci Západu utečencom z Ukrajiny. Podsúva do verejného priestoru klamstvá a manipulácie o tom, že beženci páchajú podvody, sú násilní, neoprávnene poberajú finančnú pomoc, oberajú domáce obyvateľstvo o štátnu pomoc aj o prácu, šíria infekčné choroby, kradnú a rabujú v obchodoch, vyhadzujú darované potraviny, sú nevďační a arogantní. Spravidla stačí len zamyslieť sa, čítať s porozumením, prípadne si pomôcť vyhľadávačom Google.

Z rovnakého súdka je aj mimoriadne úspešný hoax anonymného facebookového profilu ZSR – Železnice So-

Zabudnite na malého psa

Európska únia začala proti hybridným hrozbám inštitucionálne bojovať pomerne neskoro, v roku 2014 po ruskej agresii voči Ukrajine a anexii polostrova Krym. V tomto čase bola hybridná vojna voči Európe zo strany Ruskej federácie už v plnom prúde. Nečudo, že osobitný zástupca prezidenta Putina pre informačnú bezpečnosť nás prirovnal k malému, bezvýznamnému štekajúcemu psovi.

Prvý ucelený dokument, Spoločný rámec pre boj proti hybridným hrozbám, ktorý rámčuje oblasti zvyšovania bezpečnosti a odolnosti bol schválený až o dva roky neskôr. Na jeho základe však začali vznikať pracovné skupiny, orgány a systémy, ktoré majú za úlohu nielen bojovať s následkami hybridných útokov, ale ich aj predvídať a včas zachycovať.

Medzi najvýznamnejšie patrí Systém rýchleho varovania, či Európske centrum excelentnosti pre boj proti hybridným hrozbám. Syntézou stratégií a postupov pre zvýšenie odolnosti

Európskej je Strategický kompas pre silnejšiu bezpečnosť a obranu EÚ

v nasledujúcom desaťročí prijatý v roku 2022, ktorý definuje rámec a postupy pre zvyšovanie odolnosti v európskom priestore do roku 2030.

O tom, že Európska únia neberie hybridné hrozby na ľahkú váhu svedčí aj 450 miliónov eur investovaných medzi rokmi 2016 až 2019 len do kybernetickej bezpečnosti.

Reagovať treba rýchlo

Schopnosť predvídať a rýchle reakcie na hybridné ohrozenia je kľúčovým prvkom obrany v kybernetickom aj informačnom a mediálnom priestore. Preto je nevyhnutné budovať nielen technologické, ale najmä odborné kapacity na rôznych úrovniach, ktoré dokážu prípadné hrozby včas identifikovať a navrhnúť spôsoby obrany. Keďže škála hybridných hrozieb je mimoriadne široká, zahŕňa množstvo aktérov a oblastí a najmä sa v čase neustále mení, musia odborné pracoviská pôsobiť na rôznych úrovniach a rezortoch a zároveň spolu úzko spolupracovať. Práve spolupráca a efektívna výmena informácií a najlepších zručností je najväčšou slabinou Európskej únie a to nielen v oblasti boja proti hybridným hrozbám. Sme toho svedkami už na vládnej úrovni, kedy

sa reakcie členských štátov, napríklad v otázke vyhostovania ruských diplomatov (v skutočnosti spravodajských dôstojníkov) diametrálne líšia v závislosti od ekonomických a iných záujmov konkrétneho štátu. Našťastie, po plnoškálovej ruskej vojenskej invázii na Ukrajinu vo februári 2022 sa tento trend začína meniť a aj štáty, ktoré sa k ruskej hybridným hrozbám stavali menej zodpovedne si uvedomujú, že spoločný postup je pre zaistenie našej kolektívnej bezpečnosti nevyhnutný.

Dlhodobou štrukturálnou „chorobou“ Európskej únie je pomalá reakcia daná zložitými rozhodovacími procesmi a nutnosťou dosiahnutia kompromisnej pozície medzi 27 členskými štátmi. To sa prejavuje aj v problematike reakcií na hybridné ohrozenia. V súčasnosti však vidíme, že tvárou v tvár reálnemu ohrozeniu dokážu európske štáty kumulovať svoj odborný potenciál a spoločne vytvárať nielen rámec, ale aj reálne kroky k eliminácii hrozieb a k príprave na nové výzvy, ktoré nás v meniacom sa bezpečnostnom prostredí nevyhnutne čakajú.

Text: Michal Ďurman

oddelenie pre hybridné hrozby
a strategickú komunikáciu MO SR

cialistickej republiky. Ten sa síce snaží na prvý pohľad tváriť ako istá forma kritiky slovenských železníc, no v skutočnosti čitateľom dlhodobo podsúva primitívny obsah založený na absolútnych výmysloch. V texte pod fotografiou zdevastovaného železničného vagóna tvrdí, že dokumentuje vyčinenie Ukrajincov v slovenských vlakoch. Nahnevaní čitatelia si sotva uvedomia, že takéto vagóny ŽSR nepoužívajú. Obrázok z archívu spoločnosti České dráhy už 13. mája 2008 ilustroval správu servera iDnes.cz o vystrájaní futbalových fanúšikov pri ceste na zápas ostravského Baníka so Spartou Praha. V iných českých médiách ho publikovali o tri dni skôr, pri správe o tragickej nehode ostravského fanúšika, ktorý vypadol za jazdy z vlaku. Ruská propaganda je taká efektívna a úspešná práve preto, že sa neštíti ničoho.

Gagarin a hákový kríž

O bezbrehom cynizme kremľských propagandistov svedčí ďalšia pôvabná dezinformácia, masovo zdieľaná na sociálnych sieťach a v hromadných mailoch. Na obrázku je skupina detí, zoradených do formácie, ktorá môže pripomínať hákový kríž, znak hitlerovského Nemecka. Sprievodný text tvrdí, že záber je zo školy v ukrajinskom Ľvove a žiaci na ňom 20. aprí-

la 2022 oficiálne oslavujú deň narodenia Adolfa Hitlera. Stačí však vložiť obrázok do vyhľadávачa – a čoskoro je jasné, že záber nevznikol na Ukrajine, ale v Rusku. Nie 20. apríla 2022, ale 12. apríla 2016. Nie v deň 133. narodenín Adolfa Hitlera, ale pri príležitosti 55. výročia letu prvého kozmonauta Jurija Gagarina do vesmíru. Obrázok nie je hákový kríž, ale z tiel žiakov neumelo zostavená číslovka 55. „Podujatie s názvom Dobytie vesmíru sa konalo v centre mesta Penza v Rusku. Zúčastnili sa na ňom študenti, zástupcovia mládežníckych organizácií a študentských brigád. Mladí ľudia z Penzy sa postavili do radu v podobe čísla 55 – toľko rokov v tom čase ubehlo od letu Jurija Gagarina do vesmíru. To všetko sa nakrúcalo zo strechy Domu mládeže. Potom nasledovali súťaž a kvízy o znalostiach vesmírnej histórie Ruska,“ uvádza slovenská polícia na facebookovej stránke Hoaxy a podvody – Polícia SR.

Text: Miloslav Ščepka

Hypersonické preteky v zbrojení

Americká raketa AGM-183 ARRW

Preteky v zbrojení sú tu už dlho. Prebiehali pred prvou svetovou vojnou, aj počas studenej vojny. V súčasnosti sa konajú v oblasti hypersonických zbraní. Hlavnými hráčmi v týchto pretekoch sú USA, Rusko, Čína a usiluje sa o ne aj Severná Kórea.

Hypersonické zbrane sú veľmi rôznorodou kategóriou striel, ktorých spoločným menovateľom je rýchlosť, ktorá je 5 až 25-krát vyššia ako rýchlosť zvuku. Znamená to, že preletia 1,6 až 8 km za sekundu. Všetky strely pohybujúce sa v nižších násobkoch rýchlosti zvuku sú „iba“ nadzvukové. Takúto vysokú rýchlosť môžu dosahovať rôznymi spôsobmi. Vyvinuté už boli hypersonické zbrane s klasickým raketovým motorom na tuhé palivo, či strely využívajúce klzavý let na nabranie rýchlosti a predĺženie doletu.

Veľmi sľubným sa javí vývoj náporových motorov typu scramjet. Tie použí-

vajú vstupný tok vzduchu, ktorý už má nadzvukovú rýchlosť, aby ho ešte viac stlačili a zrýchlili a potom ho po primiešaní paliva spaľovali. Na to potrebujú nabrať istú počiatočnú rýchlosť iným spôsobom – buď pomocným raketovým motorom alebo pomocou nosiča, ktorý im udelí rýchlosť pred vypustením. Po spustení náporového motora potom dokážu ďalej naberať rýchlosť až nad hranicu 10 Machov.

Hlavnou výhodou hypersonických zbraní je okrem ich rýchlosti trajektória letu. Balistické rakety stúpajú do veľkej výšky a potom sa oblúkom vracajú naspäť na zem, aby dopadli na cieľ.

Vďaka tomu ich nepriateľské radary dokážu zachytiť na veľkú vzdialenosť už vo fáze stúpania a obrana tak má dosť času na to, aby sa ich pokúsila zastaviť. Hypersonické strely však letia po plochej dráhe v podstatne menšej výške a tak ich radary obrancov zaregistrujú omnoho neskôr. Spolu s ich vysokou rýchlosťou to dáva len veľmi krátky čas na prípadnú reakciu. Navyše, väčšina hypersonických striel dokáže do poslednej chvíle manévrovať a to ešte viac komplikuje obranu proti nim.

Na druhej strane, nevýhodou týchto zbraní je výrazne nižšia nosnosť a kratší dosah oproti balistickým strelám.

Čínsky hypersonický klzák DF-ZF

Ruská hypersonická strela Ch-47M2 Kinžal

Tie dokážu niesť viac hlavíc a tým zasahovať viac cieľov naraz.

Čína útočí z orbity

Čína vlani posunula latku v hypersonických pretekoch o stupienok vyššie. Vykonala dva testy striel, ktoré patria do tzv. systému bombardovania z čiastkovej obežnej dráhy. To znamená, že strely pred dopadom na cieľ obleteli Zem. Výhoda je v tom, že takéto strely môžu zaútočiť z ktoréhokoľvek smeru. Napríklad obrana USA je nastavená proti útoku zo severu, pri útoku z juhu je zraniteľná. A to presne takýto systém dokáže. Na to, aby strela obletela Zem, treba samozrejme viac energie a teda silnejší motor a viac paliva. Nejde však o skutočnú udržateľnú obežnú dráhu, a teda netreba zas až taký silný výkon ako majú skutočné kozmické rakety.

Čína ostatne patrí k priekopníkom vývoja hypersonických zbraní a dôvodom je práve snaha o prekonanie americkej protiraketovej obrany. Čína má totiž k dispozícii výrazne menej jadrových hlavíc ako USA a je veľký predpoklad, že v prípade jadrovej vojny medzi týmito dvomi štátmi by pri použití klasických balistických rakiet len máloktorá čínska hlavica dopadla na územie USA. Preto sa snaží o vývoj zbraní, ktoré by jej poskytli technologickú prevahu. Od roku 2019 je oficiálne v službe hypersonický klzák DF-ZF, ktorý sa používa v kombinácii s balistickou raketou DF-17. Tá dá klzáku potrebný dolet. V poslednej fáze letu už DF-ZF útočí sám a spolieha sa na to, že rýchlosťou a nepredvídateľným manévrovaním prekoná protiraketovú obranu. Čína sa s týmito strelami viackrát pochválila na prehliadkach, no presné údaje o ich schopnostiach nie sú známe. Odhaduje sa, že dosahujú rýchlosť 5 až 10 Machov.

Rusko zahmlieva

Čínu predbehlo Rusko, ktoré už v roku 2017 zaviedlo do služby hypersonické strely Ch-47M2 Kinžal. Vypúšťajú sa z lietadiel a ich dosah je okolo 2 000 km.

Ch-47M2 Kinžal

dosah: 2000 – 3000 km
rýchlosť: 10 – 12 Machov
hmotnosť hlavice: 500 kg
nosiče: MiG-31, Tu-22

AGM-183 ARRW

dosah: 1600 km
rýchlosť: 20 Machov
nosiče: B-52, B-1, F-15

Údajne dosahujú s raketovým motorom na tuhé palivo rýchlosť až 12 Machov. Hlavica má hmotnosť 500 kg, ale ničivý účinok rakety znásobuje obrovská kinetická energia. Celková hmotnosť strely je 2 tony a pri spomínanej rýchlosti sa jej kinetická energia rovná až 4 000 kg TNT.

Kinžal sa tiež stal prvou hypersonickou zbraňou, ktorá sa dočkala bojového nasadenia. Rusko tieto strely použilo 18. marca na zničenie podzemných muničných skladov v Deliatyne v Ivano-Frankivskej oblasti Ukrajiny a 19. marca na útok na sklady paliva v Konstantinovke. Obe tvrdenia však majú háčik. V prvom prípade sa chceli Rusi „pochváliť“ aj zábermi z útoku a zverejnili výbuch budov zachytený dronom. To okamžite vyvolalo pochybnosti. Hypersonické strely sú určené na prekonanie silnej obrany v hĺbke nepriateľského územia. Takúto obranu podzemné muničné sklady nepochybne mali. Ale ak tam bola silná obrana, ako to, že celý útok pokojne

nasnímal dron? Ukázalo sa, že zábery v skutočnosti zachytávajú bombardovanie hydinovej farmy, ktoré sa odohrálo týždeň predtým v úplne inej časti Ukrajiny. Sklad v Deliatyne bol skutočne zničený a aj západné spravodajské služby sa prikláňajú k tomu, že na to bol použitý Kinžal. Len zábery, ktorými to Rusko chcelo dokumentovať predstavujú skôr povestnú strelu do vlastnej nohy.

Druhý útok Kinžalom na sklad paliva v Konstantinovke je pochybný ešte viac. Ukrajinci tvrdia, že na mieste našli úlomky, ktoré zodpovedajú skôr inej, oveľa bežnejšej rakete.

Rusi ďalej hlásili použitie Kinžalu 11. apríla, kedy s ním mali zničiť podzemné veliteľské stanovište ukrajinskej armády na Donbase a 9. mája mali tri tieto strely vypustiť bombardéry Tu-22 proti cieľom v Odese a jej okolí. Tu mali zasiahnuť prázdny hotel v prírodnej rezervácii, čo opäť vyvoláva pochybnosti. Načo by plytvali najmodernejšími raketami na takýto cieľ?

USA pozadu

Na prvý pohľad sa môže zdať, že USA v oblasti hypersonických zbraní zaostáva. Za oceánom však už dlhšie vyvíjajú viaceré druhy týchto striel. Momentálne prebiehajú testy rakety AGM-183 ARRW, ktorá využíva princíp hypersonického klzáka a dosiahla maximálnu rýchlosť 20 Machov. Pri testoch ju vypúšťali stroje B-52, ale uvažuje sa, že by ako ich nosiče slúžili nadzvukové bombardéry B-1.

Od roku 2010 sa tiež testujú strely X-51 Waverider, ktoré používajú náporový motor scramjet a dosahujú maximálnu rýchlosť 5 Machov.

USA sa tiež chcú sústrediť na rozvoj obrany proti takýmto zbraňam, hoci protiraketová obrana je do istej miery obmedzená zmluvami ešte z čias studenej vojny. V apríli sa Spojené štáty, Austrália a Veľká Británia dohodli, že budú spolupracovať na výskume hypersonických zbraní a na spôsobe obrany proti nim.

Text: Miroslav Barič

Americká raketa AGM-183 ARRW

Americká scramjetová strela X-51 Waverider

Húfnice z Holandska

Holandsko dodá Ukrajine „obmedzený počet“ ťažkých samohybných húfníc. Húfnice typu Panzerhaubitze 2000 (PzH 2000), označované ako jedny z najlepších vo výzbroji holandskej armády, majú byť dodané na Ukrajinu v spolupráci s Nemeckom. Berlín zabezpečí výcvik ukrajinských vojakov a taktiež im dodá potrebnú muníciu. O húfnice požiadala ukrajinská strana. Plány na dodanie húfníc sa pôvodne stretli s odporom

holandských ozbrojených síl. Podľa Nielsa van Woensela, predsedu Asociácie holandských dôstojníkov odovzdanie húfníc môže mať dôsledky týkajúce sa nasaditeľnosti a efektivity holandskej armády. Bývalý holandský generálporučík pre denník De Telegraaf poukázal na to, že Panzerhaubitzen 2000 je jeden z najlepších dostupných zbraňových systémov a ak padne do rúk Rusov, tamojší inžinieri môžu skopírovať jeho pokročilé technológie.

Text a foto: SITA, TASR

Kórea strieľa z ponorky

Severná Kórea pravdepodobne otestovala balistickú strelu odpaľovanú z ponorky (SLBM). Podľa Zboru náčelníkov štábov (JCS) juhokórejskej armády bola strela vypálená z oblasti mesta Sinpcho ležiaceho v provincii Južný Hamgjong. JCS tvrdí, že mohlo ísť o balistickú strelu krátkeho doletu, pravdepodobne SLBM (submarine-launched ballistic missile). SLBM je balistická strela odpaľovaná z ponorky, ktorá dokáže dopraviť na miesto určenia s vysokou presnosťou bojovú hlavicu, väčšinou vybavenú jadrovou alebo termonukleárnou náložou.

V oblasti KĽDR, odkiaľ bola strela vypálená, sa nachádza veľká vojenská lodenica. Na družicových snímkach zariadenia v Sinpcho boli predtým zobrazené i ponorky. Severokórejský vodca Kim Čong-un v apríli varoval, že KĽDR by mohla preventívne použiť svoje jadrové zbrane proti nepriateľským silám. Severná Kórea napriek sankciám zdvojnásobila svoju vojenskú modernizáciu a tento rok vyskúšala množstvo zakázaných zbraní, pričom ignorovala ponuky Spojených štátov na rokovanie o mieri.

Neutralita po švajčiarsky

Švajčiarsko vetovalo vývoz munície pre protiletadlové systémy typu Gepard, ktoré Nemecko posielala na Ukrajinu. Švajčiarsky Štátny sekretariát pre hospodárstvo (SECO) dostal od Berlína dve žiadosti o povolenie na prevoz munície z Nemecka na Ukrajinu, pretože Nemecko túto muníciu predtým dostalo od Švajčiarska. Jedna žiadosť sa vzťahovala na strelivo s kalibrom 35 milimetrov presystém Gepard. SECO podľa svojich vyjadrení na obe žiadosti reagoval negatívne s odvolaním sa na švajčiarsku legislatívu. Tá nepovoľuje vývoz vojenského materiálu v prípade, ak je cieľová krajina zapojená do vnútorného alebo medzinárodného konfliktu. Švajčiarsko však trvá na tom, že jeho neutrálny štatút mu neumožňuje poskytnúť zbrane na použitie v ozbrojených konfliktoch.

Príliš drahé vrtuľníky

Taiwan oznámil, že zrušil plán na nákup nových amerických vrtuľníkov určených aj na boj proti ponorkám. Dôvodom je vysoká cena. Pôvodne chcel kúpiť 12 protiponorkových vrtuľníkov MH-60 Seahawk vyrobených americkou spoločnosťou Lockheed Martin. „Cena je príliš vysoká, nad rozsah schopností našej krajiny,“ povedal taiwanský minister obrany Čchiou Kuo-čeng v parlamente. Taiwanské nákupy ďalších dvoch typov výzbroje – samohybných húfnicových systémov M109 a protiletadlových striel Stinger – boli takisto odložené. Čchiou Kuo-čeng však uviedol, že jeho krajina už za strely Stinger zaplatila a bude na USA vyvíjať tlak, aby ich dodali. Hlavnou úlohou protiponorkových vrtuľníkov je chrániť flotilu pred ponorkami nepriateľa. Sú vybavené citlivými senzormi a nesú strely a torpéda s cieľom zakročiť proti plavidlám.

Gepardy pre Ukrajinu

Nemecko umožnilo dodávku 50 samohybných protiletadlových systémov typu Gepard na Ukrajinu. Zbrojná firma Krauss-Maffei Wegmann dostala zelenú, aby dodala tieto systémy zo zásob nemeckých ozbrojených síl (Bundeswehr). Protiletadlové tanky typu Gepard sú vybavené dvoma 35-milimetrovými kanónmi a radarom a okrem vzdušných cieľov dokážu bojovať aj proti cieľom na zemi. Rozhodnutie o dodaní Gepardov predstavuje v dlhodobej politike Nemecka, ktorá je proti vývozu zbraní do oblastí konfliktov a privítal ho aj americký minister obrany Lloyd Austin.

Turecko pokračuje v S-400

Napriek vojne na Ukrajine Turecko naďalej rokuje s Ruskom o dodávke druhej série jedného z najmodernejších systémov protiraketovej obrany S-400, ktoré vyrába Rusko. Prvú sériu rakiet zem-vzduch ruskej výroby prevzalo Turecko v roku 2019. Riaditeľ tureckej agentúry pre vojenské obstarávanie SSB Ismail Demir vyhlásil, že zmluva uzavretá medzi Ankarou a Moskvou v roku 2017 vždy predpokladala, že Turecko dostane dve batérie ruského zbraňového systému. „Vždy išlo o jeden projekt. Nehovoríme o druhom projekte,“ spresnil. Washington v posledných týždňoch úradovania amerického prezidenta Donalda Trumpa v reakcii na nákup ruského protiraketového systému S-400 Tureckom uvalil na Demira a ním vedený úrad sankcie. Turecko aj Rusko vtedy to vtedy odsúdili. Vzťahy medzi Tureckom a USA sa zlepšili vďaka vedúcej úlohe Ankary v snahách sprostredkovať ukončenie konfliktu na Ukrajine prostredníctvom priamych rokovaní. Aj na základe toho administratíva prezidenta Joea Bidena začiatkom apríla skonštatovala, že dodávka stíhačiek F-16 Turecku – ako to vlni navrhol turecký prezident Recep Tayyip Erdogan – bude slúžiť strategickým záujmom Washingtonu.

Srbsko zbροjí

Srbsko verejnosti predstavilo nedávno dodaný čínsky protiletadlový raketový systém HQ-22, ktorého exportná verzia je známa ako FK-3. Na Západe a u niektorých susedov Srbska táto dodávka z Číny vyvolala obavy, že hromadenie zbraní na Balkáne by tam mohlo ohroziť krehký mier. Hoci sa Srbsko oficiálne usiluje o členstvo v Európskej únii, vyzbrojuje sa prevažne ruskými a čínskymi zbraňami vrátane bojových tankov T-72, stíhačiek MiG-29, bojových vrtuľníkov Mi-35 a bezpilotných lietadiel. Srbský prezident Aleksandar Vučić na záver prehliadky na vojenskom letisku neďaleko Belehradu vyhlásil, že systém HQ-22 nie je pre nikoho hrozbou a predstavuje len silný odstrašujúci prostriedok proti potenciálnym útočníkom. Vučić informoval, že Srbsko rokuje aj o nákupe francúzskych viacúčelových stíhačiek Dassault Rafale, ako aj britských stíhačiek Eurofighter Typhoon.

Bezpilotné letecké systémy

Bezpilotné letecké systémy sú aj v intenciách súčasných ozbrojených konfliktov najaktuálnejšou témou doplnenia výzbroje vo väčšine ozbrojených síl.

Ich bojové využitie bolo vo výraznejšej miere identifikované a vyzdvihované počas ozbrojeného konfliktu medzi Azerbajdžanom a Náhorným Karabachom v roku 2020. Prebiehajúci vojenský konflikt počas vojenskej intervencie Ruskej federácie na území Ukrajiny núti armády a ozbrojené sily celého sveta prehodnotiť priority v rámci budovania svojich vojenských spôsobilostí. Okrem iného sme svedkami významného bojového potenciálu bezpilotných bojových leteckých systémov (Unmanned Combat Aircraft Systems – UCAS) nasadených proti pozemným cieľom. To sa, samozrejme, týka aj Ozbrojených síl Slovenskej republiky. K našim prioritám patrí zaobstaranie bezpilotných leteckých systémov triedy I. a triedy II., ktoré sú menšie, ľahšie, kompaktnejšie, mobilnejšie a možno ich rýchlo nasadiť v teréne. Na to, aby sme pochopili celý systém bojového potenciálu UAS, predstavme si ich v celom komplexe jednotlivých kategórií a spôsobilostí.

Systém a podsystemy

UAS je systém všetkých komponentov vrátane bezpilotného prostriedku (UA – Unmanned Aircraft), ktoré slúžia na komplexné zabezpečenie jeho prevádzkovania. Zjednodušené definovanie UAS je, že ide o prostriedok bez priamej prítomnosti

pilota a posádky, ktorá je nahradená počítačovým systémom a rádiovým spojením. UAS zahŕňa tieto podsystemy:

- **Bezpilotný prostriedok** (UA – Unmanned Aircraft) s prislúchajúcim užitočným zaťažením (Payload);
- **Riadiaca stanica** (CS – Control Station), v ktorej sú umiestnení operátori systému, rozhrania medzi operátormi a zvyškom systému;
- **Systém komunikácie medzi riadiacou stanicou**, ktorý prenáša riadiace vstupy do lietadla a vracia údaje z komponentov užitočného zaťaženia a údaje o stave UAS do riadiacej stanice (zvyčajne rádiovým prenosom);
- **Podporné vybavenie**, ktoré zahŕňa položky na logistiku, údržbu a opravy.

UAS sa využívajú na všetkých taktických stupňoch od najnižšieho až po najvyšší, ako aj na operačnej a strategickej úrovni. Medzi ich základné spôsobilosti patrí plnenie prieskumných úloh, sledovanie, podpora spravodajstva, priama letecká podpora alebo vyhľadávanie a ničenie dôležitých nepriateľských cieľov. Ich potenciál sa môže aplikovať aj v rámci plnenia ďalších úloh, napríklad pri ochrane vlastných síl alebo na retransláciu spojenia. UAS svoje využitie nachádzajú aj pri operáciách vyplývajúcich z plnenia úloh domáceho a medzinárodného krízového manažmentu. Pri plnení týchto úloh prostredníctvom UAS

možno výrazne šetriť vlastnú živú silu a zvýšiť efektivitu plnenia úloh, čo sa pozitívne prejavuje na ekonomike bojovej činnosti.

Symbolika troch D

Je na uvážení veliteľov, či na vykonávanie stanovených úloh aplikujú bezpilotný alebo pilotovaný prostriedok. V rámci tohto procesu musia zvážiť, či možno úlohy efektívnejšie splniť s prostriedkom s posádkou alebo s prostriedkom bez posádky. Inak povedané, nie je možné dospieť k záveru, že UAS majú vždy výhodu alebo nevýhodu v porovnaní s pilotovanými prostriedkami. Zaužívané vojenské prirovnanie, ktoré platí aj v rámci využitia v civilnom sektore, spája používanie bezpilotných lietadiel s ich využitím v rámci úloh, ktoré symbolizujú tri D – dull, dirty, dangerous. Teda sú nudné, špinavé alebo nebezpečné. Okrem iného, využitie bezpilotných prostriedkov súvisí aj s plnením úloh, ktorých charakter je skrytý, diplomatický, výskumný a environmentálny.

Dull: Prieskum a sledovanie môžu byť pre posádku pilotovaného prostriedku zdĺhavou činnosťou, s hodinami strávenými pozorovaním bez prestávky, čo môže viesť k postupnej strate koncentrácie a teda k poklesu účinnosti vykonávanej aktivity. UAS vybavené opto-elektronickými systémami s farebným videom s vysokým rozlíšením, termovíznymi kamerami a radarovými systémami môže byť efektívnejšie, ale aj lacnejšie na prevádzku pri plnení úloh vzdušného prieskumu, pozorovania, sledovania a TARGETING-u. Operátorov v pozemnej alebo mobilnej riadiacej stanici možno jednoducho striedať na zmeny, a tak predísť chybám, ktoré by vyplývali z dlhodobu vykonávanej monotónnej aktivity.

Dirty: Monitorovanie prostredia s cieľom zistiť jadrovú, chemickú alebo biologickú kontamináciu prostredníctvom UAS je efektívnejšie a bezpečnejšie nielen v rámci vojenskej, ale aj civilnej aplikácie. Takto sa personál nevystavuje riziku kontaminácie nebezpečnou látkou. Okrem iného, v prípade zamoreného bezpilotného prostriedku je jeho potrebná dekontaminácia jednoduchšia. UAS sa využívajú aj v rámci civilného sektoru v poľnohospodárstve na rozsiahly a inak časovo náročný postrek plodín.

Dangerous: Vďaka svojej veľkosti a utajenosti je UAS pre systém protivzdušnej obrany nepriateľa zložitejšie odhaliť a zasiahnuť protiletadlovou paľbou alebo raketami. Operátori UAS v pozemnej alebo mobilnej riadiacej stanici nie sú vystavení žiadnemu priamemu ohrozeniu a preto sa môžu efektívnejšie sústrediť na úlohu. UAS preto ponúka väčšiu pravdepodobnosť úspechu splnenia stanovenej úlohy bez rizika a ohrozenia personálu. UAS sa v civilnom sektore využívajú na plnenie nebezpečných a život ohrozujúcich úloh, napr. na kontrolu elektrických vedení, hasenie rozsiahlych lesných a skrytých požiarov alebo v rámci rekognoskácie nebezpečného priestoru zasiahnutého živelnou pohromou, kam je bezprostredný prístup osôb život ohrozujúci alebo priam nemožný.

Súčasť vzdušného priestoru

UAS sa považujú za súčasť vzdušného priestoru či už v rámci lokálneho, národného, medzinárodného, alebo globálneho prostredia leteckej dopravy. Ich využívanie musí byť disciplinované, pričom podlieha pravidlám a predpisom prevádzky týchto prostriedkov v rámci vzdušného priestoru. UAS majú zvyčajne rovnaký charakter ako systémy založené na pilotovaných prostriedkoch, ale vo vzduchu je tento prostriedok od svojej koncep-

cie konštruovaný tak, aby bol schopný prevádzky bez priamej prítomnosti posádky. Piloti sú nahradení operátormi UAS. Kokpit pilotovaného prostriedku je v porovnaní s UAS nahradený samostatnou riadiacou stanicou CS – Control Station, ktorá môže byť stacionárna – pozemná – GCS – Ground Control Station alebo mobilná – MCS – Mobile Control Station. Riadiace stanice sú vybavené elektronickými spravodajskými a riadiacimi podsystémami.

UAS má určitý stupeň „automatickej inteligencie“. Je schopný komunikovať so svojím operátorom a presmerovať údaje do riadiacej stanice, tie konštantne získava z príslušných zariadení, ktorými je prostriedok vybavený. Operátor UAS nepretržite získava informácie aj o momentálnom stave UAS, t. j. poloha, rýchlosť letu, kurz, nadmorská výška, údaje o údržbe – housekeeping data, množstvo paliva, výdrž batérie, teplota komponentov, stav motora a elektroniky UAS. Ak dôjde k poruche v niektorom z podsystémov alebo komponentov, UAS môže byť navrhnutý tak, aby automaticky urobil nápravné opatrenie a/alebo upozornil svojho operátora na túto udalosť. V prípade, že sa napríklad preruší rádiová komunikácia medzi operátorom a bezpilotným prostriedkom, potom môže byť UAS naprogramované tak, aby vyhľadalo rádiovú frekvenciu a znovu nadviazalo kontakt alebo prešlo na iné rádiové frekvenčné pásmo v prípade, ak je rádiové spojenie duplexné. „Inteligentnejší“ UAS môže mať ďalšie podprogramy, ktoré mu umožňujú reagovať spôsobom „ak sa stane A1, urob B1“. V súčasnosti sa pri niektorých UAS uskutočňujú pokusy o implementáciu schopnosti rozhodovania priamo v rámci bezpilotného prostriedku bez zásahu operátora pomocou umelej inteligencie s cieľom poskytnúť autonómnosť prevádzky, na rozdiel od automatického rozhodovania.

UAS zabezpečuje sledovanie a prieskum zo vzduchu v priestoroch spravodajskej zodpovednosti. Použitím daného systému sa znižujú požiadavky na použitie živej sily na prieskum, pozorovanie a sledovanie záujmových priestorov a cieľov pri plnení operačných úloh a zvyšuje sa rýchlosť a dostupnosť poskytnutia informácií veliteľom na podporu ich včasného a korektného rozhodnutia.

Tri základné triedy

Ozbrojené sily Slovenskej republiky sa pri riešení problematiky UAS riadia podľa rozdelenia UAS definovaného v dokumente NATO ATP 3.3.8.1, kde sú UAS definované do troch základných tried a k nim prislúchajúcich kategórií, pričom primárnym ukazovateľom je hmotnosť.

► Spravodajstvo, sledovanie, prieskum

Bezpilotné letecké systémy sa v rámci zabezpečovania procesov ISTAR – (spravodajstva, sledovania, určovania cieľov a prieskumu) a JISR – (spoločného spravodajstva, sledovania, určovania cieľov a prieskumu) používajú na plnenie týchto úloh:

- prieskum
- sledovanie
- situačné povedomie a porozumenie
- zvýšenie bezpečnosti vlastných vojsk
- určovanie cieľov
- podpora spojenia a prenosu
- podpora presunov

► Bezpilotný bojový letecký systém

Existuje viacero druhov bezpilotných leteckých systémov, ktoré spĺňajú nielen účely pozorovania a prieskumu, ale taktiež plnia aj iné úlohy ofenzívneho alebo defenzívneho charakteru. V prí-

UA LM Harpy IAI

UAS MQ-1C Gray Eagle

UCAS Heron IAI

„Vzhľadom na meniaci sa charakter vedenia súčasných ozbrojených konfliktov je nevyhnutná implementácia nových technológií, resp. vybudovanie nových spôsobilostí vrátane bezpilotných prostriedkov. Aj napriek finančnej náročnosti a ďalším výzvam som presvedčený, že je to krok správnym smerom, ktorý posunie naše ozbrojené sily vpred.“

Jozef Zekucia
národný riaditeľ pre vyzbrojovanie – generálny riaditeľ
sektie modernizácie MO SR

pade využitia „bojového dronu“ na Ukrajine, Bayraktar TB2, ide v intenciách odborne korektného vyjadrenia o bezpilotný bojový letecký systém (UCAS – Unmanned Combat Aircraft System), ktorý funguje v strednej úrovni nadmorskej výšky s dlhou výdržou doletu (MALE – medium-altitude long-endurance). Tento systém je schopný diaľkovo riadených alebo autonómnych letov. Okrem ich aplikácie na účely prieskumu, pozorovania a sledovania je schopný nielen zamerať ciele, ale aj voči nim aktívne pôsobiť, čo vyplýva z faktu, že v rámci svojho užitočného zaťaženia disponuje zbraňovým systémom – presne navádzanou muníciou alebo laserom navádzanými raketami.

► Kamikadze dron

Zásadný rozdiel medzi bezpilotným bojovým leteckým systémom (UCAS – Unmanned Combat Aircraft System) a bezpilotným leteckým prostriedkom s vyčkávacou muníciou (UA LM – Unmanned Aircraft Loitering Munition) je v spôsobe integrácie munície. Zatiaľ čo UCAS disponuje zbraňovým systémom integrovaným v rámci užitočného zaťaženia bezpilotného prostriedku, tak pri UA LM je munícia integrovanou súčasťou v „tele“ bezpilotného prostriedku. UCAS zhodí príslušnú presne navádzanú muníciu alebo laserom navádzanú raketu z bezpilotného prostriedku, pričom bezpilotný prostriedok zostáva zachovaný a opäť využiteľný na plnenie ďalších úloh. Úlohou UA LM je cieľ v najkratšom časovom horizonte nájsť, zamerať a zničiť celým prostriedkom, v rámci ktorého je príslušná munícia integrovaná. Návrat UA LM je možný len v rámci výcviku operátorov, pri ktorých sa využívajú cvičné prostriedky bez integrovanej ostrej munície. Pri ostrom nasadení sa počíta so zničením cieľa vrátane samotného prostriedku.

Minister obrany Jaroslav Nad' rokoval na jar so šéfom tureckej spoločnosti Bayraktar. Rezort obrany pred spracovaním podkladov pre vládu rokuje aj s ďalšími výrobcami.

V súčasnosti sú v rámci Ozbrojených síl Slovenskej republiky zavedené UAS veľkosti mini v 65. prieskumnom prápore a 5. pluku špeciálneho určenia. Spomínané UAS sa využívajú na účely spravodajstva, sledovania a prieskumu.

Súčasť cieľov spôsobilosti

Slovenská republika prijala záväzok plniť Ciele spôsobilosti 2021, v rámci ktorých vznikol záväzok vybudovať spôsobilosť bezpilotných leteckých systémov v prospech nasaditeľnej fažkej mechanizovanej brigády. Okrem iného Slovensko participuje v rámci Severoatlantickej aliancie v programe AGS (Air – ground surveillance / prieskum vzduch – zem). Ide o UAS strategickej úrovne typu Global Hawk, ktoré sa využívajú na úlohy spravodajstva, sledovania a prieskumu (ISR). V rámci 4. vlny projektov PESCO (Permanent Structured Cooperation / Stála štruktúrovaná spolupráca) máme profesionálneho vojaka v pozícii pozorovateľa vývoja projektu „Systém malého diaľkovo riadeného lietadla novej generácie,“ ktorý vedie Španielsko.

K prioritám OS SR patrí zaobstaranie UAS triedy I. a triedy II., ktoré sú menšie, ľahšie, kompaktnějšíe, mobilnejšie a možno ich rýchlo nasadiť v teréne. V poslednom období sa k prioritám pridala aj nutnosť zabezpečiť UCAS, teda bezpilotný bojový letecký systém.

Budovanie spôsobilostí UAS a UCAS si vyžaduje disciplinovaný, komplexný a konštruktívny prístup so zreteľom na jeho dlhodobý charakter a udržovanie trendu stáleho rozvoja. Preto treba konkrétne definovať, aké úlohy má plniť UAS v rámci taktickej, operačnej a strategickej úrovne na všetkých stupňoch velenia. Vzhľadom na to, že každá úroveň zabezpečuje plnenie rozličných operačných úloh, je dôležité mať na zreteli, že charakter týchto úloh si vyžaduje aplikovanie bezpilotného leteckého systému adekvátnych a primeraných takticko-technických parametrov, rozhodujúcich prevádzkových parametrov, požadovanej logistickej podpory a spoľahlivosti prislúchajúcej danému prostriedku, požiadaviek na štandardizáciu, interoperabilitu a nadväznosť/rozhranie na iné systémy, požadovanú obsluhu a bezpodmienečne aj samotný výcvik personálu obsluhujúceho UAS.

Koncepcia rozvoja

UAS nie sú vo svete zbrojárskeho priemyslu a vyzbrojovania žiadnou novinkou. Aj OS SR už disponujú týmito prostriedkami, ktoré im zabezpečujú získavať spravodajské informácie, prieskum, sledovanie, pozorovanie a zameriavanie cieľov (TARGETING). Tieto prostriedky sú v obmedzenom počte a sú vyhradené na operačné potreby jednotiek síl pre špeciálne operácie a ISTAR. Ich nasadenie v rámci plnenia operačných úloh podľa interných pravidiel OS SR, ktoré v súčasnosti pracujú na vytvorení štandardizačného dokumentu s názvom Koncepcia rozvoja spôsobilosti bezpilotných prostriedkov v rámci OS SR. Jej cieľom je konkrétne definovať, aké typy a počty týchto prostriedkov plánujú zaviesť v pozemných silách, vzdušných silách a silách pre špeciálne operácie. Po schválení Vojenskou radou a náčelníkom generálneho štábu bude spomínaná koncepcia štandardizovať zavedenie UAS do Ozbrojených síl Slovenskej republiky v rámci všetkých síl. Pri zavádzaní UAS musia OS v rámci tejto koncepcie myslieť aj na viacero iných vecí, ku ktorým z dlhodobého hľadiska patrí personál, logistika, výcvik, preverovanie spôsobilostí operátorov, technikov a špecialistov, vybudovanie simulačných centier, zabezpečenie pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, kodifikovanie služobných predpisov, služobných pomôcok a vojenskej taktiky. No a, pravdaže, aj upravenie alebo prispôbenie pravidiel prevádzky týchto systémov vo vzdušnom priestore Slovenskej republiky, Európskej únie a Severoatlantickej aliancie.

Text: por. Michaela Záturczká

odbor rozvoja spôsobilostí vojensko-technického materiálu,
sektia modernizácie MO SR

Foto: SEMO, Ivan Kelement

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
Vás pozýva na 4. ročník veteránskeho výstupu
na **Ďumbier** a **Chatu M. R. Štefánika**

25. júna 2022

Tešíme sa na Vás!

PROGRAM: O 8.00 h odchod z parkoviska Trangoška P2 - výstup k Chate M. R. Štefánika - tiché položení venca pri pamätníku SNP pri Chate M. R. Štefánika - výstup na Ďumbier a späť, resp. je možné pokračovať hrebeňom na Chopok a návrat cez Kosodrevinu späť na parkovisko Trangoška P2.

Od 13.30 h na parkovisku Trangoška P2 Vás bude čakať veteránsky guláš a upomienkové predmety.

POZNÁMKA: Výstup sa uskutoční v súlade s opatreniami Úradu verejného zdravotníctva SR platnými v danom čase (COVID-19).

KONTAKT: 0960 317 492, 0903 824 014

 PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ PREHLIADKY

FotoAtak 2022

Kategórie: 1. OS SR vo fotografii
2. Život vojaka
3. Voľná tvorba

Galéria MIL 2022

Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok
12. október 2022

osveta.mil.sk personal.mil.sk

 MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

 Vzdelávacie centrum SNP

Denný tábor
LETO V MÚZEU

Počet detí je obmedzený

Termíny:
11.7. – 15.7. 2022 a 22.8. – 26.8. 2022

Zverte Vaše dieťa do rúk odbornému tímu múzejných pedagógov, ktorí vymysleli pre Vaše ratolesti aktívny týždeň plný zábavy. Čakajú na nich aktivity: vzdelávacie aktivity a tvorivé dielne, sokolári, plavárení a plážové kúpalisko Aqualand, športové hry, návšteva NKP Kalíše spojená s interaktívnym vzdelávaním a hrami. Deti dostanú na konci turnusu diplom a sladkú odmenu.

VEK: 6 – 13 ROKOV **CENA: 120 EUR**

V cene tábora sú zahrnuté:
obedy počas celého týždňa, pitný režim,
cestovné náklady a vstupy spojené s programom.

Blížšie informácie:
jana.odrobinakova@muzeumsnp.sk
+421 918 899 421

www.muzeumsnp.sk Vzdelávacie centrum Múzea SNP

Prusko-rakúska vojna a bitka pri Lamači

Oslabenie Rakúskeho cisárstva po porážke v Taliansku roku 1859 posilnilo postavenie Pruska v Nemeckom spolku. Na čelo pruskej politiky sa dostal Otto von Bismarck, ktorého cieľom bolo oslabiť Rakúsko a získať hegemoniu Pruska vo federácii nemeckých kniežatstiev.

Bismarck získal podporu Talianska, keď prisľúbil pripojiť k nemu Lombardsko. Zaistil si neutralitu Francúzska, ako aj Ruska a Anglicka, ktoré sľúbili nezasiahnuť do prípadného vojnového konfliktu. Pruskej diplomacii sa roku 1866 podarilo vmanévrovať Rakúske cisárstvo do vojny na dvoch frontoch: talianskom a severnom, čiže sliezsko-českom. Rakúsko vstupovalo do vojny bez rezerv a počas celej vojny pociťovalo nedostatok záloh.

Dobre pripravené Prusko

Prusko bolo na vojnovú konfrontáciu dobre pripravené. Malo zavedenú všeobecnú brannú povinnosť s trojročnou prezenčnou službou a so štyrmi rokmi služby v zálohe, vďaka čomu dokázalo

postaviť na 18 miliónov obyvateľstva takmer takú veľkú armádu ako 35-miliónová habsburská monarchia.

Výcvik pruskej armády bol náročnejší a efektívnejší, mobilizácia bola oveľa kratšia, nástupové trasy pripravenejšie, veliteľský zbor a generálny štáb na čele s Helmuthom von Moltke mal vo vtedajšej Európe najvyššiu úroveň. Veľkou prednosťou pruskej armády bolo využitie novej pechotnej zbrane, modernej pušky ihlovky značky Dreyse, nabijanej zozadu, ktorá aj v ležiacej polohe umožnila 10 – 12 výstrelů, čiže 3- až 5-krát viac než puška typu Lorenz, nabíjaná spredu, používaná v habsburskej armáde.

Pruské ozbrojené sily boli rozdelené do troch samostatne operujúcich ar-

mád, ktoré sa mali spojiť pri Jičíne. Na čelo rakúskych vojsk na českom bojisku postavili generála poľného zbrojmajstra Ludwiga von Benedek, ktorý bol odvolaný z južného bojiska, a na jeho miesto v Taliansku vymenovali arcivojvodu Albrechta Habsburského.

Rakúsky vojenský plán vychádzal z tzv. stratégie vnútornej línie, teda rýchleho víťazstva v Taliansku a potom koncentrácie všetkých síl proti Prusku. Sústreďovanie vojsk pri Olomouci však postupovalo pomaly a bolo ukončené až v čase, keď Prusi získali strategickú výhodu obsadením Saska, Hannoverska a Hessenska. Z desiatich mobilizovaných rakúskych armádnych zborov bolo na severnom fronte nasadených sedem, ostatné tri bojovali v Taliansku.

Bodákový útok rakúskej pechoty na pruské pozície v bitke pri Hradci Králové 3. júla 1866, v ktorej bojovalo dovedna 430 000 mužov a ktorá sa skončila porážkou rakúskej armády

Rakúske velenie vyčkávalo s útokom, čo pruským vojskám umožnilo úspešne napredovať v Čechách. V druhej polovici júna 1866 v bitkách pri Mníchovom Hradišti, Turnove, Podolí, vo Vysokove, v Náchode, Trutnove, Jičíne, v Českej Skalici, vo Sviništanoch (dnes časť Dolian) a Dvore Králové pruské vojsko viackrát porazilo rakúske a saské zbory. Cisárske vojská dovtedy stratili viac než 30 000 mužov a takmer 1 000 dôstojníkov.

Bitka pri Hradci Králové

Generál Benedek nariadil ústup smerom na Hradec Králové a poslal telegram cisárovi, v ktorom naliehavo odporúčal uzavrieť mier, čo však František Jozef I. odmietol. Benedek sa tak rozhodol vybojovať rozhodujúcu bitku pri Hradci Králové.

Útok začala 3. júla 1866 v ranných hodinách pruská armáda a o štvrtej popoludní musel Benedek vydať rozkaz na všeobecný ústup. Rakúska severná armáda utrpela zdruvujúcu porážku. Podľa oficiálnych údajov stratila 1 313 dôstojníkov a 41 499 vojakov, z toho bolo 22 253 mŕtvych a ranených. Kým pruské straty činili 4,2 % stavu vojsk, rakúske až 20,6 %.

Rakúske zbory ustupovali k Dunaju, kde sa mala severná armáda s časťami južnej, sťahovanej z Talianska, postaviť na odpor postupujúcim Prusom, a to už pod velením arcivojvodu Albrechta. Ten zaznamenal na bojiskách proti Talianom úspech, a to najmä prenikavým víťazstvom 24. júna 1866 v bitke pri Custoze. Pod velením admirála Wilhelma von Tegetthoff Rakúšanovia zvíťazili aj v námornej bitke pri ostrove Vis. Vojencké úspechy v Taliansku však nemali zásadnejší vplyv na výsledky vojny. Tie boli diktované vývojom na severnom fronte.

Tam mali ustupujúce rakúske vojská prekročiť Karpaty v priestore medzi Vlárskym priesmykom a Myjavou a potom v troch prúdoch – oblúkom cez Malé Karpaty, popri povodí Váhu a cez Trna-

vu – ustupovali k sústreďovaciemu táboru. V ich pätách šli prvosledové oddiely Prusov. Na území Slovenska sa do bezprostredného styku s pruským vojskom dostávali najmä obyvatelia obcí a miest v blízkosti prístupových ciest k Viedni a Bratislave, a to predovšetkým v oblasti Malých Karpát, Záhoria a Považia.

Oficiálna vládna propaganda nepripúšťala pred vojnou myšlienku porážky monarchie, preto kolóny ustupujúcich cisárskych vojsk a správy o porážkach vyvolávali medzi obyvateľstvom prekvapenie, obavy a nervozitu. Obyvatelia západného Slovenska zachovávali vo vojne lojalitu voči panovníkovi, obranu proti Prusom chápali ako obranu vlastného územia, majetku a často aj života.

Už 18. júla 1866 sa pruské jednotky postupujúce po oboch brehoch Moravy priblížili k Viedni. Predvoj ľavého krídla smeroval k Bratislave. Dňa 19. júla Prusi obsadili Moravský Ján i Malacký a o dva dni aj Stupavu. Hoci pruský postup vzhľadom na mierové rokovania, ktoré prebiehali v Mikulove, nebol zjavne rýchly, vyskytli sa obavy, že by mohli dobyť Bratislavu, ktorá mala dôležitý strategický význam z hľadiska nástupu na Viedeň.

Bitka pri Lamači

Na obranu prístupovej cesty k Bratislave na svahoch Malých Karpát sa už 18. júla 1866 rozvinula brigáda plukovníka Friedricha Mondela, ktorú urýchlene posilnil rakúsky 9. pluk horských jégrov. Pravé krídlo obrany sa opieralo o horský masív Hrubý Pleš – Pleš, odkiaľ sa tiahla na západ až k železničnému násypu. Ľavé krídlo sa opieralo o východné a severovýchodné svahy Devínskej Kobyle. Delostrelectvo bolo sústredené najmä pri Lamači a Dúbravke, odkiaľ ovládalo prístupovú cestu zo Stupavy.

Obranou Bratislavy a okolia bol poverený generálmajor gróf Karl von Thun-Hohenstein. Ten dal zničiť mosty pri Marcheggu a Schlosshofe, dopravu na

Dunaji najskôr obmedzil, potom zastavil. Veľa obyvateľov Bratislavy utieklo, lebo sa šírili správy, že pruský generál Friedrich Julius von Bose žiada zaplatiť vysokú kontribúciu, inak vraj mesto vypáli.

Útok 22. júla 1866 začala o siedmej hodine ráno časť pruského vojska smerom na Lamač, s úmyslom viazať rakúske sily, kým brigáda pod velením generála Boseho tiahla k vrcholu Kamzíka s cieľom dostať sa do tyla rakúskych oddielov sústredených pri Lamači. Krátko po začatí boja prišla správa o uzavretí prímeria, ktoré malo vstúpiť do platnosti presne napoludnie. Dovtedy chcel pruský veliteľ dosiahnuť výrazný úspech a nariadil zosilniť delostreleckú paľbu na rakúske postavenia; delostreľba spôsobila v Lamači i v Dúbravke značné škody a požiare.

Po delostreleckej paľbe dal Bose povel na frontálny útok na Lamač, ten však obrancovia odrazili. Medzitým sa časť pruskej brigády, vyčlenená na účely obchvatu, dostala na Kamzík a prudkým útokom prinútila obrancov na ústup. Biele uniformy Rakúšanov boli v lesnom teréne výrazným terčom. Tlak Prusov silnel aj v strede útočného pásma. Napoludnie však biele zástavy a zvony ohlásili, že prímerie vstúpilo do platnosti, a Prusi svoj postup zastavili.

Bitka pri Lamači síce nepatrila medzi veľké bitky, no ukázala prevahu pruských pechotných zbraní, ktoré najmä pri obrane Kamzíka spôsobili cisárskemu vojsku značné straty. V bitke zahynulo okolo 600 rakúskych vojakov, pruské straty predstavovali asi 100 mŕtvych. Okolité obce boli šťastie spustošené a vypálené, polia zdevastované.

Vojnovú konfrontáciu definitívne ukončil až Pražský mier, podpísaný 23. augusta 1866. Ním Prusko získalo niektoré nemecké územia, Rakúsko prišlo o Benátsko, muselo zaplatiť kontribúcie a súhlasiť so zjednotením severonemeckých štátov pod pruským vedením. Snahy Habsburgovcov o veľkú nemeckú ríšu pod ich nadvládou navždy stroskotali.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

Polný maršal arcivojvoda Albrecht Habsburský

Šeštnásobný potlesk

Keď si tretiu júnovú nedeľu na Deň otcov pripomenieme ich úlohu pri výchove detí a postavenie v spoločnosti, veliaci poddôstojník 11. mechanizovaného útvaru v Martine nadrotmajster Ladislav Orávik si zaslúži šeštnásobný potlesk. Má syna a päť dcér.

Pôvodne som chcel byť diaľkový šoférom, ale kamarát ma zlákal v roku 1991 na Vojenskú strednú školu pozemného vojska v Martine. On už je dávno v civile a ja som veľmi spokojný, že ešte stále môžem obliekať uniformu profesionálneho vojaka,“ spomenul rodák z Prečína pri Považskej Bystrici, s ktorým sme sa stretli počas jeho jarného nasadenia na našej východnej hranici.

Najskôr slúžil u delostrelcov v Jelšave, potom u „rakefákov“ v Martine, nasledovalo veliteľstvo brigády v Topoľčanoch, potom bol opäť prevelený do Martina. „Pochádzam z dvoch detí, manželka je z troch, takže mnohohdetné

rodičovstvo v DNA celkom nemáme,“ spomenul s úsmevom, hoci hneď dodal, že jeho mama mala šesť súrodencov a otec sedem.

Ako rodina, najmä manželka Michaela, zvládala jeho dvojnásobné nasadenie v Afganistane a tiež vyslanie do Kosova? „Keďže zažila moje výchovné odlúčenia ešte keď sme spolu chodili, do čoho ide vedela ešte pred svadbou. Pravdaže, s počtom pribúdajúcich detí to bolo ťažšie. No v Martine sme mali šťastie, že počas mojej neprítomnosti našej rodine pomáhala najmä jej sestra.“

Poschodové postele boli nevyhnutnou súčasťou ich trojizbového

Spolok vojenských vyslúžilcov

„Prvý Spolok vojenských vyslúžilcov vznikol území Rakúsko-uhorskej monarchie v roku 1876, v Rači sme ho mali už o rok neskôr a od roku 1878 má vysvätenú zástavu, ktorá je tu,“ ukazuje nám vzácnu relikviu v klubovni spolku jeho predseda Ľubomír Krampl.

Račiansky Spolok vojenských vyslúžilcov je jednoznačne najstarším na Slovensku. Je zároveň obdivuhodné, že ako jediný pôsobí s neprerušenou kontinuitou. „Po roku 1918 sme museli schovať zástavu, aby ju československé orgány nezlikvidovali, lebo mala maďarskú trikolóru. V roku 1949 sme našu činnosť síce pozastavili, ale po troch mesiacoch sme mohli pokračovať. Veľmi sme sa síce nevystarkovali, zo Spolku sme sa museli premenovať na Zväz a tiež sme sa nevystatovali, že náš celý názov je Spolok vojenských vyslúžilcov generála Milana Rastislava Štefánika. No ešte v roku 1970 sme mali vyslúžilca z prvej svetovej vojny...“

Rozmach, útlm, oživenie

Podľa Ľ. Krampla tradíciu Spolku vojenských vyslúžilcov v Rakúsko-Uhorsku založil v 19. storočí doktor Josef Müller, keď videl, ako v Liberci na biednej káre

ťahajú mŕtveho chudobného človeka, cez ktorého bola prehodená len deravá deka. On v ňom spoznal svojho statočného bojovníka z napoleonských vojen a povedal si, že takto nie, že každý vojenský vyslúžilec si zaslúži úctu.

Ľ. Krampl hovorí, že v roku 1949 bolo v uvedených spolkoch v rámci bývalého Československa 2,5 milióna vojenských vyslúžilcov. „Najmä za prvej republiky bola takmer hanba, ak bol človek na vojne či vojenčine – a nebol by potom vo vyslúžileckom spolku. Len v Rači sme mali azda tisícku chlapov. Z členského sa pre chudobnejších zaplatil pohreb, spolok pomáhal vojenským sirotám a vdovám, organizovali rôzne podporné a spoločenské akcie. Napríklad, v roku 1907 išli naši dedovia aj so spomenuťou zástavou na púť do Mariazellu, v roku 1933 boli na slávnostnom kladení vencov v Malackách a v roku 1955 v Trenčianskej Tepeli,“ ukazuje nám historické artefakty a dokumentárne

fotografie. Porovnáva, že najväčší útlm spolkov nastal po roku 1968. „Okupovali nás Rusi, no armáda tvrdila, že je to bratská pomoc. Mladí ľudia prichádzali z vojenčiny z tých klamstiev znechutení. Nechceli mať s vojskom nič spoločné, hrdosť sa zmenila na hanbu. Pôvodné spolky išli do útlmu. Dnes je ich na Slovensku sedem,“ porovnáva Ľ. Krampl, ktorý je aj predseda ich celoslovenskej organizácie. O to viac sa teší, že v Rači majú už 72 členov. „Začínajú sa prihlasovať mladí vrátane sympatiizantov. Máme napríklad päťicu žien do tridsať rokov a aj 16-ročné dievča.“

História, súťaž, darcovstvo

A činnosť? Počas covidu sa svojpomocne väčšinou z vlastných financií venovali zásadnej rekonštrukcii svojej klubovne, ktorá je situovaná na poschodí nad hasičskou zbrojnicou. „Veľmi nám pomohol príspevok 2 700 eur z dotačnej schémy ministerstva

bytu. Až keď sa pred troma rokmi presťahovali do domčeka, priestoru majú o niečo viac. Samozrejme, museli si nájsť systém fungovania. Škola, úlohy, nákupy, krúžky, prechádzky, povinnosti. Keď sa nrtm. Orávika pýtame, čo považuje pri výchove za najdôležitejšie a či pri nej ako vojak nerobil deťom zo života tak trochu vojnu, na chvíľku sa zamyslí. „Usilujem sa, aby smerovali k istým zásadám. Aby si vážili a rešpektovali morálne hodnoty. Motivujem ich, že nikomu nič z neba nespadne zadarmo, hoci to všetko nie je vždy jednoduché. Tiež sa im snažím ponúknuť aj iný svet hier, ako sú tie počítačové. Pravdaže, rešpektujem ich, najmä najstarší 18-ročný syn a 14 ročná dcéra už sú osobnosti, majú svoj svet a svoje názory, ale vždy hľadám pre nás spoločnú cestu,“ poznamenáva oslávenc nadrotmajster Ladislav Orávik, pričom opätovne ďakuje svojej žene: „Veľmi ju ľúbim a vážim si, že to i napriek častému odlúčeniu a všetkému, čo prináša vojenská služba, so mnou až doteraz vydržala.“

obranu. Vybuďovali sme zaň po obvode miestnosti zasklené vitríny s exponátmi a pod nimi odkladací priestor na archív a depozit,“ spomenul. L. Krampľ ako výstavník pôsobil profesionálne na viacerých výstavách aj v zahraničí, čo vidieť tiež na premene pôvodnej klubovne na inšpiratívne múzeum. V jeho priečelí je veľká pamätná tabuľa s menami Račanov padlých vo vojnách alebo zahynutých počas vojenskej služby. „Zobierali sme už mená 178 Račanov, ktorí zomreli vo vojenskej uniforme. Svetovými vojnami začínajúc a súčasnými ozbrojenými silami končiac. No našli sme aj mená štrnástich račianskych legionárov, ktorí bojovali v Rusku, Taliansku a vo Francúzsku. Nedávno k nám prišla pani Polakovičová, že jej príbuzný zahynul v Slovenskom národnom povstaní...“

Podieľajú sa na oslavách výročia oslobodenia Rače, chodia klásť vence na Slavín, pred troma rokmi založili cyklotrasu Rača – Ivanka na počesť generála Štefánika, organizujú strelecké súťaže, dopĺňajú svoje malé múzeum. Štefánika si naposledy uctili 5. apríla a deň nato organizovali darovanie krvi. „To organizujeme dvakrát ročne už od roku 2008 a za ten čas sa v Rači darovalo sedemsto litrov...“

Skrátka – žijú spolkovým životom. A ak by ste sa spýtali na vojenskú históriu najaktívnejších členov, tak Ľubomír Krampľ bol na dvojročnej vojenskej službe v Prahe, Peter Alexander v Prostějove a Anton Morávek v Kroměříži. Jednoducho – niekdajší základáci. S o to väčším vojenským srdcom.

Ozveny dvoch okupácií

Po okupácii Československa vojskami Varšavskej zmluvy v roku 1968 bolo počas nasledujúcich tzv. normalizačných čistiek prepustených z vtedajšej Československej ľudovej armády za protikupačné postoje približne 12-tisíc vojakov a zamestnancov vojenskej správy, z nich asi 1 400 na Slovensku. Keď minister obrany Jaroslav Naď na jar viacerých z nich vyznamenával, no aj niektorých ich ďalších kolegov zo Združenia vojenskej obrody Slovenska, sme sa spýtali:

Ako vnímate útok proti Ukrajine a okupáciu jej časti?

Anna Bělohoubková

(po okupácii prepustená ako občianska zamestnankyňa vojenskej správy v Martine): Strašne a bolestivo vnímam, keď sa pozerám na utrpenie tých mladých ľudí a najmä detí. O to viac spomínam na strašný rok 1968, keď k nám prišli okupačné vojská. Veľmi tým nešťastným ľuďom z Ukrajiny držím palce. Koľko toho ešte musia prežiť, aby boli slobodní!

Chvalabohu, sme v NATO, spolu si ten svoj dvor ochránime.“

Zdeněk Král, pplk. v. v.

(prepustený ako mobilizačný dôstojník u protiletadlového oddielu v Poprade v hodnosti nadporučík): Je to nepríjemné, odsudzujem to. Obe

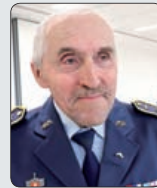
krajiny medzi sebou nejaké problémy mali, ale iste sa to dalo riešiť inak. Diplomatically. Nie teraz rozbíjať to, čo sa desaťročia budovalo. Nemyslíte?

Ján Gejdoš, plk. v. v.

(prepustený z pozície veliteľa čaty, hokejista Dukly Hodonín v hodnosti nadporučík): „Bol som hrozne nazlostný, to sa priznám. Nebudem politizovať, ale vojna a bombardovanie, to sa nemalo stať.“

Anton Gombár, pplk. v. v.

(prepustený v priebehu štúdia na Vojenskej akadémii v Brne ako kapitán): Úplne ma šokovalo, že sa Rusi takto prejavili. Je to horšie, ako v roku

1968 v Československu. Prečítal som veľa z histórie, viem čo na Ukrajine za stalinizmu vyvolal vtedajší hladomor s miliónmi obetí. Tiež to, koľkých ďalších deportovali do gulagov na Sibír. A teraz toto. Navyše, mnohí u nás to pod vplyvom ruskej propagandy nevedia pochopiť, pohádal som sa s viacerými. Každý má právo na svoj názor, ale ja ťažko chápem ich.

Svätopluk Kusala, plk. v. v.

(prepustený ako náčelník zubného oddelenia Nemocnice SNP v Ružomberku v hodnosti kapitán): Som proti každej vojne a považujem za veľké

nešťastie, že proti sebe bojujú dva slovanské národy. Rovnako, ako som to hovoril po svojej rehabilitácii, keď som pôsobil vo vojenskej diplomacii na Balkáne, kde bojovali proti sebe Chorváti a Srbi.

Milan Müller, plk. v. v.

(prepustený z pozície veliteľa školskej čaty vo Vojenskej strednej odbornej škole v Martine v hodnosti major): Myslel som si, že ma niekdajšia sovietska okupácia Československa pred smrťou nejako prebolí. No po tom, ako Rusi obsadili a okupujú Krym, sa mi pri tejto spomienke znovu otvára nožík vo vrecku. Tí sa budú rozťahovať ďalej a ďalej. Už okupujú aj kus Ukrajiny. Cítim so slovenskými vojakmi. Verím im, vedia kde je pravda.

František Šimoník, pplk. v. v.

(prepustený z pozície veliteľa roty predlekárskej pomoci v hodnosti nadporučík, Pluk civilnej obrany Malacky): Je mi to nesmierne ľúto, čo sa stalo, je

to ďalší prejav agresivity niekdajšieho sovietskeho Ruska, čiže Sovietskeho zväzu – dnes Ruska ako takého. Ak nás v minulosti opíjali tým, aká je politika Sovietskeho zväzu mierová, tak ich propaganda klamala aj teraz. Navyše, je to tragédia o to väčšia, že slovanský národ napadol Slovanov a kresťanský národ napadol kresťanov. Správy sledujem každý deň, som zdesený koľko umiera ľudí; kiežby sa to čím skôr skončilo.

Dvojstranu pripravil: Pavol Vitko
Foto autor a archív Ladislava Orávika

Generál Zmeko pokračuje

Náčelníkovi Generálneho štábu Ozbrojených síl SR gen. Danielovi Zmekovi uplynulo štvorročné funkčné obdobie. Minister obrany SR Jaroslav Naď preto navrhol vládou jeho opätovné vymenovanie. Učinila tak 4. mája prezidentka SR a hlavná veliteľka OS SR Zuzana Čaputová. Zároveň z jej rúk ďalší traja profesionálni vojaci prevzali dekréty o vymenovaní a povýšení. Plk. Martin Remeš bol vymenovaný do prvej generálskej hodnosti brigádny generál a brigádni generáli Peter Babiar a Róbert Tóth povýšení do hodnosti generálmajor. Generálom zablahoželali minister obrany Jaroslav Naď a štátny tajomník Marian Majer.

Foto: Ivan Kelement

**ÚSTREDIE EPS V OS SR A OZ SR
v spolupráci s
OZ KC BEREĀ
Vás pozývajú na**

2022

RZ BEREĀ - MODRA

TURNUS A:
31. 7. - 7. 8. 2022; vek 7-12 rokov

TURNUS B:
14. 8. - 21. 8. 2022; vek 13-18 rokov

CENA: 160,- €

**VŠETKY INFO A PRIHLÁŠKA NA:
WWW.USTREPS.SK**

■ Po takmer 37 rokoch služby odišiel do zálohy zástupca náčelníka generálneho štábu - náčelník štábu generálmajor Štefan Kovács. Na jeho miesto nastúpil brigádny generál Peter Babiar. Novým veliteľom strategického centra krízového manažmentu Generálneho štábu Ozbrojených síl SR sa stal plukovník Martin Remeš.

■ V dňoch 10. - 11. mája Slovensko navštívili odchádzajúci a nový zástupca veliteľa V. zboru USA v Európe generálmajor Matthew J. Van Wagenen a brigádny generál David B. Womack. Prijali ich zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR - náčelník štábu genmjr. Peter Babiar a veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach.

■ Na krátku pracovnú návštevu 81. krídla Sliač priletel veliteľ nemeckých vzdušných síl. Generálporučika Inga Gerharta privítal veliteľ Vzdušných síl OS SR generálmajor Róbert Tóth. Veliteľ nemeckých vzdušných síl absolvoval situačný brífing veliteľa nemeckého kontingentu pôsobiaceho v priestoroch 81. krídla, oboznámil sa s aktuálnou situáciou a diskutoval s vojakmi nemeckého kontingentu.

■ V Základni výcviku a mobilizačného doplňovania Martin sa slávnostne skončil poddôstojnícky kurz OR-6. Pripravil 59 príslušníkov ozbrojených síl na povýšenie do poddôstojníckej hodnosti rotný.

■ Príslušníci 12. mechanizovaného práporu, vodiči pásových vozidiel a vodiči z 901. ženijného práporu Sereď absolvovali v Lešti výcvik vo vedení bojových vozidiel. Precvičili si vedenie pásových vozidiel v náročných terénnych podmienkach vo dne aj v noci.

■ Príslušníci Psychologickej služby OS SR absolvovali v Centre výcviku Lešť výcvik činností po nútenom odlúčení od jednotky. V praktickej časti si vyskúšali improvizované zakladanie ohňa, prípravu stravy, presun pod taktickým námetom, nekonvenčné spôsoby vypočúvania a vyzdvihnutie záchrannou jednotkou.

■ Do 18. ročníka podujatia Noc múzeí a galérií pri príležitosti Medzinárodného dňa múzeí sa zapojili aj Múzeum Slovenského národného povstania, Vojenské historické múzeá v Piešťanoch a vo Svidníku, spadajúce pod rezort obrany. Pre návštevníkov pripravili bohatý atraktívny program.

■ Študenti 3. a 5. ročníka Akadémie ozbrojených síl študijného programu Bezpečnosť a obrana štátu, vojenskej špecializácie G10 absolvovali v termíne prax v 12. mechanizovanom prápore Nitra a 22. mechanizovanom prápore Michalovce.

■ Dvanásť kadetov z AOS spolu s veliteľom kpt. Michalom Fričom prvý májový víkend pomáhali s opravou partizánskeho bunkra v Ilanovskej doline, ktorý je cenou spomienkou na boje Slovenského národného povstania.

■ Takmer 100 členov Multinational Battlegroup NATO in Slovakia z Česka a USA darovalo krv, aby pomohli bansko-bystrickej nemocnici riešiť jej akútny nedostatok.

■ Príslušníci prešovského 51. krídla si zapálením sviečky a položením venca pripomenuli tragédiu, pri ktorej 10. mája 2005 počas cvičného letu vrtuľníka Mi-24D zahynuli major Imrich Gonda, major Vladimír Rišian a rotmajster Mikuláš Ragáň.

■ Letecký a technický personál 1. a 2. taktickej letky 3. - 5. mája začal na leteckej strelnici VVP Záhorie ostré a cvičné strelby na pozemné ciele. Do strelieb, ktoré budú pokračovať 10. - 12. mája, je zapojená letecká technika MiG-29 a L-39.

Posledné víťazstvo Ivana Čierneho

Ivan Čierny vlní pred tabuľou olympijských medailistov Dukly, ktorú sám v roku 2014 inicioval

„Bola s tým halda roboty, nemal som za to nič, len som trochu zodral svoju škodovku, ale skvelý pocit z popularizácie našich úspešných olympionikov mi vrátil všetko aj s úrokmi,“ jednoznačne porovnal brigádny generál v. v. Ivan Čierny, keď sme sa s ním vlni rozprávali o jeho poslednej veľkej aktivite. Len pár mesiacov predtým, ako 6. apríla zomrel vo veku nedožitých 84 rokov.

Tým snažením barda slovenského športu bolo osadenie 86 pamätných tabúľ slovenským medailovým olympionikom. „Ide o mladých. Ak im nedáme šancu dozvedieť sa niečo viac o našich športových hrdinoch, dokonca o tých, ktorí sedávali v rovnakých školských laviciach ako oni, kto ich bude inšpirovať,“ položil si rečnícku otázku počas vlaňajšej „covidovej prestávky“. Vzápätí nám vysvetlil, že práve motivoval mladých motivovalo aj jeho. Preto boli nerezové pamätné tabule s rozmerom 40×30 cm, vyrobené v kremnickej mincovni, inštalované na budovách škôl, ktoré úspešní olympionici navštevovali. Spomedzi reprezentantov Dukly ju má Jozef Pribilinec v Kopernici, Pavol Hurajt v Štrbe či Michal Martikán v Liptovskom Mikuláši.

Polstoročie v Dukle

„Veľmi som inklinoval k olympijskému hnutiu a veľmi som si olympionikov vážil. Už odvtedy, ako sme doma na Kysuciach spolu so starým otcom počúvali vďaka malinkému rádiu všetky rozhlasové reportáže, ktoré vysielali,“ spomenul si na svoje detstvo. No nielen to – on sám veľmi túžil zažiť olympiádu v národnom drese. Reprezentoval Československo, a ako prvý Slovák bežal 110 m pod 14 sekúnd. „Bohužiaľ, olympijské hry v Mexiku aj v Tokiu mi ušli napriek splneným limitom. Nuž, taká bola doba. Čadca či Žilina, za ktoré som vtedy behával, boli príliš ďaleko od Prahy“.

Nedal sa znechutiť. Naopak. Stal sa trénerom šprintérov a prekážkarov. V Dukle, kde pôsobil pol storočia, bol postupne šéftrenerom atletiky, zástupcom veliteľa pre šport, v rokoch 1990 až 2001 veliteľom. Mal skvelý výnimočný orga-

nizačný talent a prirodzené vodcovstvo, aké sa nedá ani kúpiť ani získať. A aj po odchode ho v Dukle ešte desaťročia nikto neoslovil inak, ako „pán veliteľ“. S úctou a rešpektom.

V tempe až do konca

Skúsme si predstaviť tú obrovskú agendu, ktorá sprevádzala osadenie všetkých 84 tabúľ. Začínajúc historickým bádaním cez vyhľadanie predmetných škôl a v prípade ich neexistencie hľadanie iných vhodných budov, komunikáciu s riaditeľmi, primátormi a starostami – až po slávnostné odhalenia s predstaviteľmi škôl a miest, so samotnými športovcami – a, pravdaže, aj so školákmi. Iste, mal podporu olympijského a športového výboru či združenia olympijských klubov, ale skutočným iniciátorom a motorom projektu bol Ivan Čierny. Muž, ktorý v roku 1993 zakladal Olympijský klub Banská Bystrica, na čele ktorého stál 15 rokov. V roku 2009 ho prvý raz zvolili za predsedu Združenia olympijských klubov SR, v ktorom pôsobí 24 olympijských klubov a kde ešte vlni šéfoval. Slovenský olympijský výbor ocenil jeho dlhoročné zásluhy prijatím za čestného člena SOV a udelením Strieborných kruhov SOV, prezident SR Andrej Kiska ho mimoriadne vymenoval do hodnosti brigádny generál vo výslužbe a do Siene slávy VŠC Dukla ho uviedli hneď pri jej vzniku, v roku 2015.

„Ak tie tabule inšpirujú k športovaniu čo len jedného školáka, a to verím, že áno, bude to naše víťazstvo,“ pozeral sa vlni v lete s odhodlaním do budúcnosti Ivan Čierny. Pritom niekto by povedal – veď je to už vyše 80-ročný starček, ktorý namiesto počítača využíva svoju kartotéku s lístčkami a fasciklami. Lenže

nezabúdajme, on bol bežec cez prekážky – a v obdivuhodnom tempe ich dokázal zdolávať až do smrti!

„Pre mňa, a som si istý, že mi dá za pravdu každý, kto ho poznal, bol najlepším, a de facto posledným skutočným veliteľom Dukly. Pre nás všetkých, jeho nasledovníkov v roli riaditeľa VŠC, bol inšpiráciou, poradcom a mentorom. Ďakujem mu za podporu a všetky rady. Dukla bola jeho životom a robil pre ňu a pre jej napredovanie maximum... až do posledných chvíľ,“ povedal nad hrobom brigádneho generála v. v. Ivana Čierneho aktuálny riaditeľ VŠC podplukovník Matej Tóth. A pamätná tabuľa je inštalovaná aj na jeho počesť. O tom, že olympijský víťaz z Rio de Janeiro v chôdzi na 50 kilometrov Matej Tóth chodil do základnej školy na Nábřeží mládeže v Nitre, informuje pamätná tabuľa tamojších žiakov od 2. decembra 2019.

Text Pavol Vitko

Foto: autor a archív VŠC Dukla

Ivan Čierny ako aktívny atlét v 60. rokoch

Rusko a jeho jadrové zbrane

Štvrtý deň „špeciálnej vojenskej operácie“ na Ukrajine uviedol ruský prezident Vladimir Putin jadrové zbrane do „osobitného režimu“, čo vo svete vyvolalo veľkú dávku neistoty z ďalšieho možného vývoja bezpečnostnej situácie.

Viacerí vojenský a bezpečnostní experti konštatujú, že použitie jadrových zbraní Ruskou federáciou je vysoko nepravdepodobné a ide len o formu jadrovej diplomacie, resp. politiku jadrového odstrašovania. Zároveň dodávajú, že sa nedá vylúčiť ani táto možnosť.

Ruský jadrový arzenál

Ruské jadrové sily pozostávajú zo strategickej triády – nosičov jadrových hlavíc. Triádu tvoria interkontinentálne balistické rakety, nukleárne ponorky s balistickými raketami a strategické letectvo (ťažké bombardéry). Tie Rusko stále modernizuje a zároveň vyvíja nové typy nosných systémov.

Presný počet jadrových zbraní vo svete nie je známy, pretože každá krajina drží presné údaje v utajenom režime. Podľa odhadov by ich vo svete ale mohlo byť až okolo 12 700. Hoci sa množstvo jadrových zbraní v Rusku od konca studenej vojny významne znížilo, ich celkový súčasný počet sa odhaduje na približne 6 000 tisíc hlavíc, pričom viac ako 1 500 hlavíc je rozmiestnených na raketách a bombardéroch.

Zbrane v pohotovosti

Dňa 27. 2. 2022 uviedol ruský prezident Vladimir Putin jadrové zbrane do „osobitného režimu“, pričom tento krok odvodnil údajnými agresívnymi vyhláseniami lídrov členských krajín Severoatlantickej aliance na adresu Ruska. Jeho nariadenie vyvolalo vo svete obavy, že napätie okolo ruskej invázie na Ukrajinu by mohlo viesť k použitiu jadrových zbraní.

Obavy z „osobitného režimu“ pramenia aj z toho, že sa tento termín nevyskytuje v žiadnom z verejne dostupných strategických materiálov Ruska. Podľa niektorých analytikov, Putinove rozhodnutie uviesť jadrové zbrane do „osobitného režimu“ by mohlo spôsobiť zmenu v systéme velenia a riadenia, čo by umožnilo rýchlejšiu komunikáciu s ruskými strategickými raketovými silami, pokiaľ by sa Rusko snažilo zvýšiť úroveň pohotovosti alebo pripraviť zbrane na použitie.

Pentagón oznámil, že nezaznamenal žiadne zmeny v súvislosti s uvedením ruských jadrových síl do „osobitného režimu“.

Je strach opodstatnený?

Predovšetkým treba poznamenať, že jadrové odstrašovanie sa vykonáva nepretržite v čase mieru, v období bezprostrednej hrozby agresie a v čase vojny až do začiatku používania jadrových zbraní. Tento druh jadrovej diplomacie sa používa v Rusku, ako aj v členských štátoch NATO (primárne USA).

Jadrové zbrane sa uvádzajú do pohotovosti niekoľkokrát do roka a sú bežnou súčasťou výcviku. Preto možno považovať Putinove vyhlásenie o uvedení jadrových zbraní do stavu vysokej pohotovosti osobitného režimu skôr za akt psychologickkej vojny.

Na použitie jadrových zbraní sú v RF potrební traja ľudia, kým v Spojených štátoch amerických vydáva príkaz k použitiu jadrových zbraní iba prezident.

Prvým človekom, ktorý by vydal rozkaz je ruský prezident. Prostredníctvom jadrového kufrika, známeho ako „Čeget“, ktorý má stále pri sebe, sa pripojí do siete systému velenia a riadenia strategických jadrových síl. Povestný červený gombík, ktorým by došlo k okamžitému odpáleniu rakiet sa v kufriku nenachádza. Je v ňom ukryté zariadenie, ktorého aktiváciou dôjde k vyslaniu príkazu (autorizačných kódov) na začatie takejto operácie veleniu strategických raketových síl. Podobné zariadenia majú ešte k dispozícii minister obrany a náčelník generálneho štábu. Odpálenie rakiet prebehne len vtedy, ak príkazy prídu zo všetkých troch „Čegetov“. K testovaniu „Čegetov“ dochádza aspoň raz do roka, keď ich držiteľia spoločne vykonávajú odpaľovanie cvičných rakiet a zasahovanie falošných cieľov.

Ruská federácia má sprístupnené dva dokumenty, ktoré hovoria o jadrovej deterencii, resp. o podmienkach použitia jadrových zbraní: „Stratégia národnej bezpečnosti Ruskej federácie“ a „Základné princípy štátnej politiky Ruskej federácie v oblasti jadrového odstrašovania“. V skutočnosti sú voľne dostupné tri dokumenty. Tretím je Vojenská doktrína zväzového štátu, ktorá upravuje vojensko-politickú a vojensko-ekonomickú spoluprácu Ruska a Bieloruska.

Primárnym dokumentom je „Stratégia národnej bezpečnosti Ruskej federácie“. Ten definuje národné ciele, strategické priority, ciele a úlohy štátnej politiky v oblasti zabezpečenia bezpečnosti a dlhodobého udržateľného rozvoja. Okrajovo sa dokument venuje aj problematike jadrového odstrašovania.

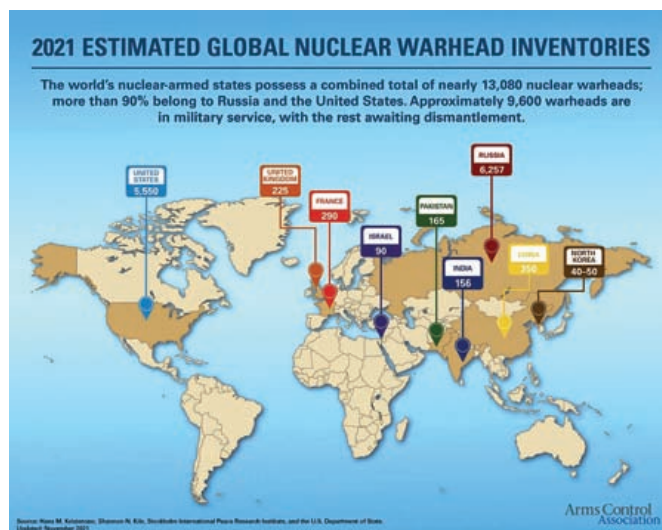
Štyri prípady použitia

Problematika jadrového odstrašovania je komplexne rozpracovaná v dokumente „Základné princípy štátnej politiky Ruskej federácie v oblasti jadrového odstrašovania“. Tento dokument jasne uvádza štyri prípady, v ktorých je Ruská federácia oprávnená použiť jadrové zbrane:

- 1) ak protivník zasiahne Rusko jadrovou raketou;
- 2) v prípade použitia jadrových zbraní alebo iných druhov zbraní hromadného ničenia protivníkom na území Ruskej federácie a (alebo) jej spojencov;
- 3) v prípade útoku na kritickú infraštruktúru, ktorý ochromí ruské jadrové odstrašujúce sily;
- 4) v prípade agresie voči Rusku a jeho spojencom, ktorý ohrozuje existenciu samotnej krajiny aj bez použitia jadrových zbraní, teda s použitím konvenčných zbraní

Podľa tohto dokumentu Rusko neuvažuje nad preventívnym použitím jadrových zbraní počas konvenčných konfliktov. Otázne však je či by eskalovalo na použitie jadrových zbraní, ak by prehrávalo konvenčnú vojnu. V tomto dokumente sa píše, že politika jadrového odstrašovania „zaručuje ochranu suverenity a územnej celistvosti štátu, odrádzajúc potenciálneho protivníka od agresie proti Ruskej federácii a (alebo) jej spojencom a v prípade vojenského konfliktu – má

Rusko má kapacity i doktrínálnu základňu pre použitie jadrových zbraní. Ich prípadné skutočné využitie bude závisieť od mnohých premenných, ktorých vývoj dnes nemožno predpokladať.

zabrániť eskalácii nepriateľských akcií a viesť k ich ukončeniu za podmienok prijateľných pre Ruskú federáciu a (alebo) jej spojencov.“ Niektorí analytici sa nazdávajú, že práve táto zmienka naznačuje možnosť použitia jadrových zbraní v konvenčnej vojne, pokiaľ jej vývoj nebude priaznivý pre Rusko. Tento potenciálny vývoj nazvali „eskaláciou k deeskalácii“.

Pravdepodobnosť a realita

Kým sa bude Ruská federácia pridržať svojich strategických materiálov, jadrový útok na Ukrajinu je prakticky nereálny. Hypoteticky by Rusko mohlo podniknúť jadrový útok na Ukrajinu v prípade, že by boli na Donbase použité chemické alebo biologické zbrane. V poslednom čase sa v médiách často spomína možný chemický útok ruskej armády. Rusko, naopak, hovorí o laboratóriách na biologické zbrane na území Ukrajiny, ktoré majú byť tiež cieľmi ich útokov. V prípade, že by došlo k chemickému alebo biologickému útoku pod falošnou vlajkou na Donbase, resp. na území samozvaných separatistických republík, s ktorými má Ruská federácia uzavreté zmluvy o priateľstve, spolupráci a vzájomnej pomoci, a ktorých účelom je aj spoločná ochrana hraníc, mohlo by Rusko začať jadrovú „odvetu“ v súlade s ich strategickými dokumentami.

Tento scenár je iba hypotetický a veľmi nepravdepodobný, keďže detonácia jadrovej hlavice na Ukrajine by mala negatívny dosah zo zdravotného, ako aj environmentálneho hľadiska aj na Rusko. Najmä by však takýto krok bol spúšťačom pre tretiu svetovú vojnu, na vedenie ktorej Rusko nemá kapacity a s najväčšou pravdepodobnosťou ani záujem.

Je teda evidentné, že Rusko má kapacity i doktrínálnu základňu na použitie jadrových zbraní. Ich prípadné skutočné využitie bude závisieť od mnohých premenných, ktorých vývoj dnes nemožno predpokladať.

Preto by malo Rusko nasledovať „expertné“ rady svojho spojencu A. Lukašenka. Ten v televíznom rozhovore bizarne vyhlásil, že na použitie jadrových zbraní na Ukrajine nemôže dôjsť, pretože by to mohlo spôsobiť vychýlenie Zeme z obežnej dráhy.

Text: Martin Brezina
Analytický útvar MO SR

DOVOLENKA NA SLOVENSKU S REKREAČNÝM POUKAZOM

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

Cestujte po Slovensku, oddychujte v sieti GRANITHOTELS a ešte k tomu všetkému si časť ceny pobytu nechajte preplatiť u svojho zamestnávateľa.

Máte nárok na príspevok na rekreáciu? Informujte sa u svojho vedúceho alebo personalistu, vyberte si hotelovo-zdravotnícku prevádzku podľa svojej preferencie a záujmu a prídte si oddýchnuť.

Administratívu nechajte na nás – my vám pripravíme všetky potrebné dokumenty, ktoré potrebujete pre svojho zamestnávateľa.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: recepia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: recepia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRAŇSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: recepia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: recepia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

MILITARY ENGLISH

TACTICAL NUCLEAR WEAPONS

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: U.S. Army, Sgt. Jesse Pilgrim

Russia's war on Ukraine has **brought forth** renewed attention to tactical nuclear weapons, which have entered analysts' discussions in the context of what might happen if Russia used a "small" tactical nuclear bomb to force a negotiated end to the war in Ukraine. However, nothing observed in modern Russian military doctrine suggests this is the case, and it is worth saying here that no tactical nuclear weapon has ever been used in a combat situation.

Different from strategic weapons, which are mostly used to discourage the opponent from striking nuclear at a long distance with devastating **might**, tactical nuclear weapons are of a shorter-range, often with small **yield**, designed to be calibrated for a specific attack with – theoretically – limited range and impact of radiation.

However, just because tactical nuclear weapons are not designed to **level** a large city, they are not less dangerous than their mightier cousins. Even smaller bombs can emit massive radiation capable of killing thousands of both combatants and civilians on the ground, along with the inevitable risk of conflict escalation.

Even a "small-yield" nuclear weapon (say 0.3 kilotons) would produce damage far beyond that of a conventional explosive, producing a fireball, shock waves, and deadly radiation that would cause long-term health damage in survivors. Radioactive **fallout** would contaminate air, soil, water and the food supply for years.

Soviet tactical nuclear weapons developed early in the Cold War included suitcase bombs, nuclear mines, nuclear artillery shells, missiles, short-range missiles fired from planes, and air-dropped bombs. According to some sources, Russia maintains an estimated arsenal of anywhere between 1,500 and 2,000 tactical nuclear weapons kept in storage facilities throughout the country, developed to be used against troops and installations in a small area or in a limited engagement. Such weapons can be launched on the same short-range missiles Russia is currently using to bombard Ukraine, such as its Iskander missile, which has a range of about 500 kilometers.

While a tactical nuclear weapon could be aimed at a populated area, it would not have to be so, if the purpose is to show **defiance** and resolve, experts say. The Russian military could detonate a weapon over the sea, in the atmosphere, or in a lightly populated area. If that happens, the West, led by the U.S., has several options to choose from: it could (militarily) ignore Russia's detonation; it could **give in** to whatever Russia is demanding; or it could react by escalating the conflict, depending on the nature of the detonation. The destruction of a city would be harder to let pass, but an explosion in an unpopulated area and without significant direct casualties could allow the West to mount a response short of detonating its own nuclear weapons. But whatever type of nuclear detonation Vladimir Putin might decide to undertake, the diplomatic consequences against Russia would be swift, heavy and long-term, experts agree. It is a primary obligation of leaders today to make sure nuclear weapons are never used. Never ever. Period.

QUESTIONS:

1. Aký je rozdiel medzi strategickou a taktickou jadrovou zbraňou?
2. Prečo nie sú taktické jadrové zbrane o nič menej nebezpečnejšie ako strategické?
3. Koľko taktických jadrových hlavíc je v arzenáli Ruska?

GLOSSARY

- **brought forth** – priniesla, vyniesla;
- **might** – sila, moc;
- **yield** – výkon, sila zbrane;
- **to level** – zrovnať (so zemou);
- **fallout** – spád;
- **defiance** – vzdor;
- **give in** – ustúpiť.

XXI. ročník výtvarnej súťaže Ministerstva obrany SR

VOJACI OČAMI DETÍ 2022

1. miesto

Mladší žiaci: Jakub Kurák
– VOJACI A STRACH V TME

Minister obrany Slovenskej republiky, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky a redakcia rezortného mesačníka Obrana vyhlásili v marci 2022 už 21. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov slovenských základných škôl Vojaci očami detí.

Do súťaže sme dostali práce z 328 škôl a od 28 jednotlivcov. Porota ich vyhodnotila 19. mája v aule Ministerstva obrany SR. Vyberala najlepšie z 2 545 výtvarných prác, čo je druhý najvyšší počet v histórii súťaže.

V kategórii Mladší žiaci hodnotila 1 771 prác, v kategórii Starší žiaci 774 diel.

Víťazi v oboch kategóriách získali diplomy, suveníry a finančné prémie: za prvé miesto 160,- €, za druhé miesto 130,- €, za tretie miesto 110,- €.

Foto: Ivan Kelement

2. miesto

Mladší žiaci: Annamária
Lukáčová – POMOC CIVILISTOM

Výtvarné práce hodnotila porota v zložení:

Ivett Axamitová, keramikárka a výtvarníčka

Martin Kellenberger, výtvarník

František Guldán, maliar a sochár

kpt. Lenka Zvalová, Veliiteľstvo posádky Bratislava, vojačka a výtvarníčka

Marianna Zajacová, vedúca odd. marketingu,

komunikačný odbor, Kancelária ministra obrany

Miloslav Ščepka, vedúci oddelenia rezortnej tlače,

komunikačný odbor, Kancelária ministra obrany

Pavol Vitko, šéfredaktor mesačníka Obrana

1. miesto

Starší žiaci: Barбора Brindžáková
– MALÍ, ALE SLOBODNÍ, SA
STAVIAME VEĽKÉMU ZLU

Vítazi v kategórii MLADŠÍ ŽIACI:

1. miesto: Jakub Kurák „Vojaci a strach v tme“
– ZŠ J. J. Thurzu, Detva,
2. miesto: Annamária Lukáčová „Pomoc civilistom“
– ZŠ J. Švermu 6, Michalovce,
3. miesto: Nikola Adamčíková „Vo vzduchu“
– ZUŠ Mikuláša Moyzeša, Prešov

Vítazi v kategórii STARŠÍ ŽIACI:

1. miesto: Barбора Brindžáková, „Malí, ale slobodní, sa staviame veľkému zlu“ – ZŠ Krosnianska 4, Košice,
2. miesto: Tamara Galbavá „Mier“,
– ZŠ Topoľová 8, Nitra,
3. miesto: Zuzana Hadviždžáková, „Podme sa hrať!“
– ZUŠ Mikuláša Moyzeša, Prešov

3. miesto

Mladší žiaci: Nikola
Adamčíková
– VO VZDUCHU

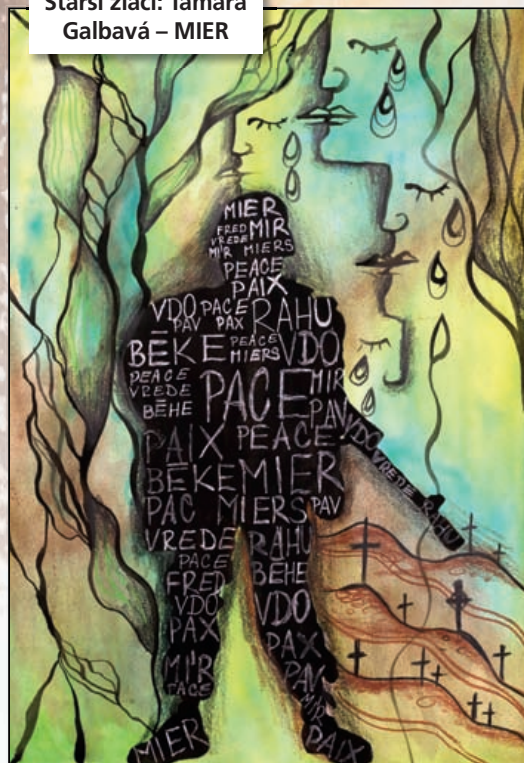

3. miesto

Starší žiaci: Zuzana
Hadviždžáková
– POĎME SA HRAŤ!

2. miesto

Starší žiaci: Tamara
Galbavá – MIER

kpt. Mgr. Ján Ostapčuk
štábný kaplán, 1. mechanizovaná brigáda
Topolčany

Postrehy z východnej hranice

Katechizmus katolíckej cirkvi píše: „Oporou morálneho života kresťanov sú dary Ducha Svätého. Sú to trvalé dispozície, ktoré robia človeka ochotným riadiť sa vnuknutiami Ducha Svätého.“ Začiatkom júna si pripomínáme sviatok Zoslania Ducha Svätého na svojich apoštolov v podobe ohnivých jazykov. Tento sviatok nám sprítomňuje niekoľko darov, ktoré ako božie deti dostávame aj my, aby sme sa nimi naplnili: dar múdrosti, dar rozumu, dar rady, dar sily, dar poznania, dar nábožnosti a dar bážne voči Bohu. Múdrosť je ľudská čnosť, ktorá vedie človeka k bohabojnému a nábožnému životu. Rozum vyjadruje schopnosť duchovného poznania človeka a svoju nevyhnutnú odkázanosť na Boha. Čo znamená rada? V Starom zákone sa tým myslel priateľský, dôverný podnet, návod, napomenutie, predsa-
vzatie, plán, prezieravosť, ale taktiež úklad, zlý úmysel. Slovo rada môže znamenať aj praktické životné zásady. Sila – týmto darom nás Duch Svätý vstrojuje milosťou, ktorá posilňuje našu vieru a zároveň posilňuje v nás mravnú čnosť sily. Čo je zbožnosť alebo nábožnosť? Je to zasvätenie sa Pánovi čistým srdcom. Formy zbožnosti sú: almužna, modlitba a pôst.

Prednedávnom som zažil aj ja niečo podobné, keď som zabezpečoval spolu s ďalšími kňazmi duchovnú službu na hraničnom prechode Vyšné Nemec-ké. Stretávali sme tam mnoho ľudí utekajúcich pred vojnou, mnoho smutných osudov a mnoho dojímavých príbehov. A práve aj cez tieto životné osudy nás Duch Svätý posilňoval svojimi darmi a naplňal nás stále novou silou, aby sme týmto ľuďom pomáhali v ich bolesti a povzbudzovali ich pri putovaní za lepším životom.

Otvorme sa Ježišovi, aby naplnil každý kútik našej duše svojím Duchom Svätým a svojimi darmi, aby sme mohli plniť poslanie, na ktoré nás povolal.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Je potrebné očkovanie proti kliešťovej encefalitíde a ako pri tom postupovať?

Kliešťová encefalitída patrí medzi antropozoonózy, teda ochorenia, ktoré sa prenášajú zo zvierat na človeka. V tomto prípade sú zdrojom napr. veverice, krty, zajace, jelene, kozy, ovce, hovädzí dobytok. Ochorenie sa z infikovaných zvierat na človeka prenáša prostredníctvom infikovaného kliešťa, ale aj prostredníctvom nepasterizovaného mlieka a mliečnych výrobkov nakazených zvierat.

Kliešťová encefalitída je akútne vírusové ochorenie, ktoré postihuje centrálny nervový systém, a ktoré napriek liečbe môže zanechať vážne celoživotné následky. Ochorenie má sezónny a regionálny charakter, viazaný na výskyt kliešťa. Úvodná fáza ochorenia je podobná chrípke. Druhá štádium je charakterizované neurologickými príznakmi ako svetloplachosť, vracanie, vysoké horúčky, dezorientácia, epileptické záchvaty, poruchy pamäte a hybnosti končatín, poruchy prehltnutia a poruchy vedomia.

Preventívne opatrenia zahŕňajú používanie vhodného oblečenia, repelentných prípravkov a konzumáciu pasterizovaných mliečnych výrobkov. Najúčinnnejšou prevenciou je však očkovanie. Očkovať možno dospelých a deti už od jedného roku. Základné očkovanie pozostáva z podania troch očkovacích látok. Prvú je najvhodnejšie aplikovať už v zimných mesiacoch. Druhá sa podáva jeden až tri mesiace po prvej dávke a tretia deväť až dvanásť mesiacov po druhej. Kompletne očkovanie ochráni minimálne tri roky. Účinná hodnota protilátok sa vytvorí o štrnásť dní po podaní druhej dávky. Preočkovanie sa robí po troch až piatich rokoch už len jednou dávkou vakcíny. Jediná dostupná vakcína na Slovensku FSME IMMUN nie je hrazená zdravotnými poisťovňami. Profesionálni vojaci OS SR majú toto očkovanie plne hrazené z rozpočtu rezortu obrany v rámci tzv. špecifickej zdravotnej starostlivosti. V prípade záujmu o očkovanie treba kontaktovať vášho praktického lekára pre dospelých, v prípade detí pediatra. Lekár vám zodpovie aj ďalšie otázky týkajúce sa očkovania.

brigádny generál MUDr. Roman Jantoš
hlavný lekár OS SR

● SPOZNAJTE S NAMI NOVODOBÝCH HRDINOV

● UŽÍME, SNEHU I POD HORÚCIM SLNKOM – REPORTÁŽE Z ÚČEVIKU

● DOMA POMÁHAJÚ V NÚDZI, U ZAHRANIČÍ BRÁNIA MIERA

● MLADÉ A MODERNÉ OZBROJENÉ SÍLY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

PLNÁ POLNÁ

Toto všetko a ešte oveľa viac sa dozviete v Plnej poľnej každý piatok s Miroslavom Minárom

v premiére na Rádiách Regina RTVS o 21:05h

v repríze v sobotu o 00:30h

v archive: www.mosr.sk/plna-polna/

PLNÁ POLNÁ je vaša relácia o vás. Naplňte jej obsah vašimi názormi a nápadmi: plnapolna@mod.gov.sk

LOŽ MESIACA

Laboratórium z hry

Tisíce slovenských používateľov Facebooku zdieľali obrázky s textom, v ktorom sa tvrdilo, že znázorňuje tajné biologické laboratórium Severoatlantickej aliance pod závadom Azovstaľ v ukrajinskom meste Mariupol'. Pochádza však z neúspešného projektu stolovej hry a na internete je k dispozícii minimálne od roku 2017. Záber bol zverejnený 15. decembra 2017 na webovej platforme Kickstarter, určenej na získavanie verejnej finančnej pomoci pri vzniku nových projektov, ako súčasť projektu stolovej hry Blackout 1.0. Projekt nebol nikdy dokončený. Obrázok údajného laboratória či bunkra v Mariupole sa od vizuálu z hry odlišuje v tom, že obsahuje popisy v ruštine. Tie však zodpovedajú pôvodnému anglickému textu. Reverzné vyhľadávanie obrázku dokazuje, že sa šíril nezávisle od kontextu stolovej hry, nejedná sa však o žiadne verzie staršie ako hra samotná.

Text a foto: TASR

Nedostali ste OBRANU?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

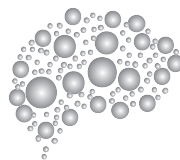

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXX. • č. 6/2022 • Redakčná uzávierka 26. 5. 2022 • Do výroby zadane 27. 5. 2022 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Štefánia Maržiňanová
psychologička, 21. mechanizovaný prápor Trebišov

Zjednodušíme si prácu (1. časť)

Trvá mi dlhé hodiny, kým v noci zaspím. Nepamätám si, kedy som naposledy robil niečo, z čoho som mal radosť. Všetko mi prerastá cez hlavu, som vystresovaný a unavený. Život sa mi vymyká spod kontroly...

Znie vám to povedome? Dnes máme prístup k obrovskému množstvu informácií a sme navzájom spojení 24 hodín denne, 7 dní v týždni. Technológie zmazali hranice medzi profesionálnym a súkromným životom. Sme schopní robiť viac, a tak robíme viac. Je tu epidémia zaneprázdnenosti. Niečo musíme zmeniť. Pravdou však je, že problém často nie je v nás, ale v tom, AKO sa snažíme zdolať svoju zaneprázdnenosť. Veľmi dôležitá je individualizácia pracovných stratégií. Ich prispôbenie našim silným stránkam, preferenciám, potrebám a schopnostiam nám umožní pracovať efektívne. Ani najnovšie aplikácie nebudú dlhodobo fungovať, ak nie sú v súlade s našim spôsobom myslenia. Naopak, spôsobíme si tým ešte viac frustrácie a neefektívnosti.

Úspechu bráni aj to, ako vnímame svoju schopnosť kontrolovať udalosti, ktoré nastanú. Osoba s internou lokalizáciou predpokladá, že úspech alebo zlyhanie závisí od jej vlastného úsilia, kým osoba s externou lokalizáciou predpokladá, že to závisí od iných ľudí, od vonkajších faktorov, náhod alebo osudu. Je dôležité dospieť k internej lokalizácii kontroly. Iba my sami môžeme zmeniť svoj život. Máme vedomosti a schopnosti vytvoriť si taký život, aký chceme. Nemôžeme mať pod kontrolou správanie iných, môžeme však ovládať sami seba a spôsob, ako reagujeme. Nenechajme sa ovládnuť ani pocitmi viny spojenými so slovíčkom MUSÍM. Nie vždy je to naozaj pravda.

A na záver: stanovme si priority, skúmajme príležitosti a zostaňme v realite, nie vo vlastných snoch a predstavách. Máme na výber – zodpovedný prístup, alebo mechanické reagovanie.

Generál Augustín Malár

Mikuláš Markus v hodnosti
brigádneho generála čs. armády

Plukovník gšt. Štefan Tatarko

Odzbrojenie Východoslovenskej armády

V súvislosti s približovaním východného frontu k hraniciam Slovenskej republiky Najvyššia rada obrany štátu v januári 1944 prijala rozhodnutie vybudovať obrannú líniu na severovýchodných hraniciach Slovenska a obsadiť ju vojskami slovenskej armády. Preto bolo 18. mája 1944 zriadené armádne veliteľstvo so sídlom v Prešove, na čele s gen. Augustínom Malárom.

Do Malárovej podriadenosti patrili armádne jednotky, dve pešie divízie, jednotky vzdušných zbraní a Veliteľstvo opevňovacích prác. 1. divízia (veliteľ plk. Mikuláš Markus) mala veliteľstvo v Giraltovciach, 2. divízia (veliteľ plk. Viliam Kanák, od 15. 8. plk. gšt. Štefan Tatarko) vo Vyšnej Radvani a Skupina vzdušných zbraní (veliteľ mjr. let. Július Trnka) v Kelemeši (teraz Lubotice). V polovici augusta 1944 v súčasnostiach tohto zoskupenia vojsk, známeho pod názvom Východoslovenská armáda, bolo zaradených vyše 30 000 osôb.

Nesplnený plán

Oficiálnou úlohou Východoslovenskej armády bolo zabrániť prieniku sovietskych vojsk na Slovensko v úseku od styku vtedajšej slovensko-maďarskej hranice v priestore Sniny po železničný priechod zo Slovenska do Poľska v priestore Orlov – Plaveč. 1. divízia mala prehradiť smery Duklianský priesmyk – Vyšný Svidník – Prešov a Zborov – Bardejov – Prešov. Hlavné úsilie 2. divízie sa malo zamerať na prehradenie smerov Lupkovský priesmyk – Medzilaborce a Čertižné – Medzilaborce – Humenné.

S iným využitím Východoslovenskej armády sa počítalo vo vojenskom pláne povstania, spracovanom ilegálnym Vojenským ústredím na čele s pplk. gšt. Jánom Golianom. Ten v prípade vzniku povstania po dosiahnutí dohovoru s velením Červenej armády počítal s tým, že jej vojská uvoľnia priestory

Duklianskeho a Lupkovského priesmyku na vstup sovietskych vojsk na územie Slovenska a vytvoria tak priaznivé podmienky na ich rýchle spojenie s povstaleckým územím. Do vzniku Povstania však ilegálne Vojenské ústredie nedokázalo vo vojskách dislokovaných na východnom Slovensku vybudovať potrebnú ilegálnu sieť, ktorá by na základe jeho usmernení riadila organizačné prípravy na zapojenie do bojovej činnosti. Negatívny vplyv tejto, ale aj ďalších skutočností, sa hneď v prvých dňoch Povstania prejavil nespôsobilosťou armádneho veliteľstva a veliteľstiev jemu podriadených súčastí pružne reagovať na jeho vznik a v konečnom dôsledku odzbrojením väčšiny príslušníkov Východoslovenskej armády nemeckými vojskami a jej zánikom.

Odzbrojenie, internácia, odsun

V auguste 1944 Východoslovenská armáda pôsobila v zostave nemeckej skupiny armád Severná Ukrajina, v rámci ktorej od 10. augusta podliehala veliteľstvu armádnej skupiny Raus, na začiatku druhej polovice augusta premenovanej na armádu skupinu Heinrici. Velenie tejto armádnej skupiny začalo s prípravami na odzbrojenie Malárových vojsk už niekoľko dní pred začiatkom Povstania. Stalo sa tak 24. augusta v súvislosti s protifašistickým povstaním v Rumunsku (23. 8. 1944) a poukazaním na nespoľahlivosť slovenskej armády. Rozkaz na okamžité vykonanie odzbrojovacej akcie veliteľstvu armádnej skupiny Heinrici vydalo veliteľstvo

skupiny armád Severná Ukrajina 31. augusta o 13:08 hodine. Už o necelé dve hodiny neskôr došlo k odzbrojeniu príslušníkov armádneho veliteľstva v Prešove a k postupnému odzbrojovaniu útvarov a jednotiek jemu podriadených vojsk, ktoré prebiehalo do 2. septembra. Odzbrojeniu sa vyhli letecké jednotky Skupiny vzdušných zbraní, ktoré so zástupcom veliteľa armády plk. gšt. Viliamom Talským pred svitaním 31. augusta preleteli cez front v pásme činnosti vojsk 1. ukrajinského frontu. Ústupom do hôr, pridaním sa k partizánom, odchodom na povstalecké územie, zabránila svojmu odzbrojeniu aj časť vojakov a dôstojníkov pozemných jednotiek. Vyše 16 000 odzbrojených vojakov bolo internovaných a odsunutých na územie vtedajšieho Nemecka. Neboli však považovaní za zajatcov, ale na základe nariadenia náčelníka štábu Hlavného veliteľstva Wehrmachtu poľného maršala W. Keitela zo 4. septembra 1944 sa s nimi zaobchádzalo ako s vojakmi pracovnej služby pod nemeckým velením. Po rokovaníach slovenských vládnych predstaviteľov s príslušnými nemeckými orgánmi sa do začiatku roka 1945 približne polovica z nich vrátila na Slovensko a po krátkom pobyte v karanténnej stanici v Bratislave boli opäť zaradovaní do slovenskej armády, ale takmer výhradne k ženijným stavebným jednotkám.

Text: plk. v. v., doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc.

Vojenský historický ústav

Foto: VHÚ – VHA

Povstalec s Berettou

Slovenské národné povstanie vypuklo 29. augusta 1944 ako odpoveď na vstup nemeckých vojsk na Slovensko. Vypuknutie ozbrojeného povstania zastihlo vojenské jednotky na Slovensku nie najlepšie pripravené.

Prvá československá armáda mala v počiatočných fázach približne 18 000 vojakov a dôstojníkov. Po mobilizácii, ktorá prebehla 5. septembra, sa jej početný stav zvýšil asi na 47 000 bojovníkov.

Chýbali tanky, delá, lietadlá

V prvých dňoch Povstania mala povstalecká armáda k dispozícii 16 peších práporov a 8 samostatných rôt. Celkovo mali asi 46-tisíc pušiek, 4-tisíc samopalov, 2 700 guľometov, 200 diel a mínometov. Povstalecká armáda na začiatku disponovala 24 tankami (LT-35, LT-38, LT-40 a PzKpfw IIIN), štyrmi stíhačmi tankov (Marder II), tromi improvizovanými pancierovými vlakmi, 34 lietadlami (až do priletu 1. čs. stíhacieho leteckého pluku väčšinou zastaranými).

Keď divizný generál Rudolf Viest prevzal 7. októbra velenie nad 1. čs. armádou na Slovensku, stúpil počet peších práporov na 18, disponovala 27 batériami delostrelectva rozličného kalibru, tromi pancierovými vlakmi, zvyškom tankov (10 – 12 kusov), 20 bojovými a niekoľkými cvičnými lietadlami. Po-

četný stav mužstva dosahoval asi 60-tisíc vojakov a dôstojníkov. K nim treba započítať aj približne 9 až 12-tisíc partizánov, ktorí pôsobili na povstaleckom území. Armáda však bola vyzbrojená až na niekoľko výnimiek zastaranou výzbrojou. Týkalo sa to najmä bojového letectva a tankových jednotiek.

Zahraničná pomoc SNP

Povstalcom výrazne chýbali aj účinné protitankové zbrane. V priebehu SNP bola síce na Slovensko leteckým mostom či zhadzovaním na padákoch dopravená moderná technika a výzbroj zo strany ZSSR a západných Spojencov (USA, Veľká Británia), ale v nedostatočnom množstve pre potreby povstaleckej armády. Moderné a účinné protitankové zbrane boli v malých počtoch a nedokázali tak zmeniť pomer síl na stranu povstalcov (protitankové pušky a protilietadlové guľomety zo ZSSR a protitankové raketomety M1 Bazooka z USA). Veľmi výraznou pomocou bol však presun jednotiek 2. paradesantnej brigády na Slovensko. Išlo o moderne vyzbrojenú a vycvičenú jednotku. Rov-

nako pomohol aj prelet 1. čs. leteckého stíhacieho pluku zo ZSSR s modernou technikou (stíhacie lietadlá La-5FN). Ale aj tak povstalcom výrazne chýbala moderná a účinná tanková a obrnená technika či spomínané protitankové prostriedky, ale aj delostrelecká výzbroj.

V neskoršom období, po strate množstva výzbroje pri niekedy nie najlepšie organizovaných ústupových bojoch, začal chýbať dokonca aj základný vojenský materiál, ako sú pušky, samopaly a strelivo do všetkých druhov zbraní. To spôsobovalo, že armáda síce mala dostatok mužov, ale nemala ich čím plnohodnotne vyzbrojiť. V posledných kľúčových fázach bojov v priebehu druhej polovice októbra už nemala povstalecká armáda na Slovensku na zastavenie nemeckého tlaku ani dostatok pripravených záloh.

Výstroj povstalcov

Taktiež výstroj bol nedostatočný a pri využívaní výstrojných súčiastok vojakov sa značne improvizovalo. Príslušníci povstaleckej armády využívali výstroj slovenskej armády až na pár detailov. Na SNP odkazuje aj časť stálej expozície Slováci v rovnošatách 1848 – 2020, ktorá sa nachádza vo Vojenskom historickom múzeu Piešťany. Jedným z exponátov výstavy je uniforma príslušníka povstaleckej 1. československej armády na Slovensku. Povstalec má na sebe oblečenú upravenú blúzu vzor 30, ktorá má odkryté zapínanie na 6 morených gombíkov a golier zapínaný golierovým háčikom s krúžkom. Na predných dieloch sú po jednom našitom vrecku s príklopkou a po jednom všitom vrecku s príklopkou. Na pravom náplečníku je odstránený náplečníček.

Na golieri je nový tvar výložiek vo farbe pečoty. Hodnostné označenie desiatnik na golieri tvorí pár päťcípových hviezd. Na súkennej poľnej čiapke je prekrytý odznak stužkou s trikolórou v bielo-modro-červených farbách. Opasok je vyrobený z prírodnej kože, zapína sa mosadznou prackou, na ktorej je vylišaný štátny znak tvorený dvojkrížom stojaci na trojvrší umiestnenom na gotickom štíte. Povstalecký bojovník je vyzbrojený samopalom Beretta vzor 1938A kalibru 9 mm, ktorý pochádza zo spojeneckej dodávky zbraní povstalcom.

Text a foto: Mgr. Dušan Dzuro

Vojenský historický ústav – VHM Piešťany

Spolu to zvládneme

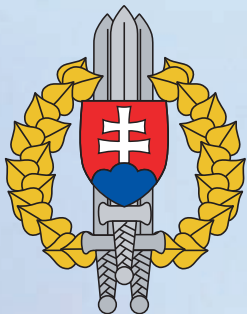

Foto: U.S. Army, Staff Sgt. Gabriel Rivera